

Handwritten signature and scribbles at the top right corner.

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

OPDRAGELSESMÆSSIGE METODER I OPDRAGELSESHJEM

AFGIVET AF

DET AF SOCIALMINISTERIET DEN 17.
JANUAR 1950 NEDSATTE UDVALG OM
ÆNDRING AF HUSTUGTSREGLEMENTET
FOR OPDRAGELSESHJEMMENE M. V.

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITET S-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

1952

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
<i>Indledning</i>	5
I. Historisk redegørelse	8
A. Reglementet for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem	8
B. Reglementet for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård	11
II. Redegørelse for vilkårene for det opdragende arbejde i opdragelseshjem og for de opdragelsesmæssige metoder, der anvendes i disse	14
1. Vilkårene for det opdragende arbejde i opdragelseshjem	14
2. Redegørelse for de opdragelsesmæssige metoder, der anvendes i opdragelseshjem samt for anvendelse af hustugt	16
III. Udvalgets forslag	19
A. Anvendelse af korrigerende midler i anerkendte opdragelseshjem	19
1) Fratagelse af begunstigelser	19
2) Adskillelse fra de øvrige børn	20
3) Legemlig revselse	22
B. De opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem	26
1) Barnets forhold	27
2) Opdragerens forhold	28
3) Almindelige bemærkninger om opdragelsen i opdragelseshjem	28
4) Opdragelseshjemmets kontakt med omverdenen	30
5) Supplerende bemærkninger vedrørende den opdragelsesmæssige behandling af børn i forskellige aldersklasser	31
a) Børn under den undervisningspligtige alder	31
b) Børn i den undervisningspligtige alder	31
c) Unge over den undervisningspligtige alder	33
C. Reglementet for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård	34
D. Uddannelse, arbejdsstræning m. v. i opdragelseshjem for unge over den undervisningspligtige alder i:	
1) Optagelses- og iagttagelseshjem	37
2) Ungdomshjem	38
3) Fredehjem	39
4) Udfærdigelse af særlige regler i henhold til § 1, stk. 6, i lov nr. 120 af 7. maj 1937 om lærlingeforholdet for unge, som under børneforsorg er anbragt udenfor hjemmet	40
5) Samarbejde med de arbejdstekniske ungdomsskoler	41
E. Ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem	42
1) Lønforhold	42
a) Statsopdragelseshjem	44
b) Anerkendte private og kommunale opdragelseshjem	47
2) Nedsættelse af aldersgrænsen for afgang	50
3) Uddannelsesforhold	51
4) Boligforhold	52

	Side
F. Særlige forhold vedrørende opdragelseshjemmene	52
1) Opdragelseshjemmenes størrelse	52
2) Adskillelse mellem iagttagelseshjem og optagelseshjem	53
3) Psykiatrisk lægetilsyn ved opdragelseshjem	54
4) Oprettelse af særlige hjem for psykopatisk prægede børn og unge	55

Bilag.

1) Vejledning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem	59
2) Vejledning om anvendelse af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård	71
3) Udkast til ændret affattelse af tjenestemandslovens afdeling 29, §§ 900—907	74
4) Forslag til lønningsplaner for anerkendte opdragelseshjem, bortset fra statshjem	77
5) Skrivelse af 30. januar 1952 fra dansk psykologforening	80
6) Skrivelse af 18. marts 1952 fra danske børnesagsarbejders sammenslutning	83

Indledning.

Under den 17. januar 1950 tilskrev socialministeriet (nu arbejds- og socialministeriet) særforsorgsdirektør *E. Leuning* socialministeriet, således:

„I den senere tid har der gentagne gange i offentligheden været rejst spørgsmål om, hvorvidt de af socialministeriet i medfør af lov om offentlig forsorg fastsatte regler om henholdsvis 7. oktober og 12. november 1937 for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem og for den lukkede afdeling på statsungdomshjemmet Bråskovgård er tidssvarende, ligesom de opdragelsesmetoder, der iøvrigt anvendes på de anerkendte opdragelseshjem, har været inddraget under debat.

Foranlediget heraf har socialministeriet besluttet at nedsætte et udvalg til overvejelse af spørgsmålet om ændringer i fornævnte regler samt til at foretage en nærmere undersøgelse af de retningslinier, der følges i det opdragende arbejde i opdragelseshjemmene.

Under henvisning hertil skal man anmode Dem om at indtræde som medlem af dette udvalg, og som formand at lede dets forhandlinger samt til sin tid at foranledige, at der tilstilles ministeriet en redegørelse for resultatet af udvalgets arbejde.

Samtidig har man anmodet nedennævnte om at indtræde som medlemmer af udvalget:

Kontorchef i socialministeriet *H. Florsten*,

Overinspektør *Oluf J. Skjerbæk*, overinspektionen for børneforsorgen,

Rådsformand *O. Garde*, landsnævnet for børneforsorg,

Forstander ved statsungdomshjemmet Bråskovgård *O. Lystrup*,

Kst. forstanderinde ved Vejstrup statsungdomshjem, inspektør i overinspektionen for børneforsorgen, frøken *Nanna Jensen*,

Forstander ved statens arbejdstekniske ungdomsskole Audebo *Carl B. asmussen*.

Man har endvidere anmodet undervisningsministeriet, skolepsykologisk forening, Danmarks lærerforening, dansk børneværnsforening og danske psykiateres organisation om at lade sig repræsentere i udvalget, ligesom børnesagens fællesråd og danske børnesagsarbejderes sammenslutning er anmodet om at ville udpege som repræsentant i udvalget henholdsvis en yngre forstander for et optagelseshjem for store drenge eller piger og en medarbejder ved et opdragelseshjem for børn i eller over den skolepligtige alder.

Udvalget er derhos bemyndiget til i fornødent omfang at forhandle med særlige sagkyndige og tilforordne sådanne til deltagelse i udvalgets møder.

For så vidt der efter resultatet af udvalgets arbejde måtte findes anledning til ændringer i de forannævnte regler, er udvalget bemyndiget til at fremkomme med forslag herom.

Man skal derhos anmode udvalget om at fremkomme med en nærmere redegørelse for de retningslinier, der følges i det opdragende arbejde i opdragelseshjemmene, samt eventuelt at stille forslag til ændringer i disse".

Som sekretær for udvalget blev sekretær i arbejds- og socialministeriet *Jens Chr. Petersen* beskikket.

Under den 16. marts 1950 beskikkedes yderligere som medlemmer af udvalget: Statskonsulent *Alfred Andreassen*, København, udpeget af undervisningsministeriet, Forstander *Harald Hansen*, optagelses- og lærlingehjemmet Råens Minde, Ålborg, udpeget af børnesagens fællesråd.

Borgmester *S. Munk*, København, udpeget af dansk børneværnsforening.

Førstelærer *N. Anker Gydesen*, skolehjemmet Himmelbjerggården, udpeget af danske børnesagsarbej deres sammenslutning.

Skolepsykolog, cand. psych. *Mogens Ellehammer*, København, udpeget af foreningen af skolepsykologer i Danmark.

Førstelærer *N. Nielsen*, Overlund pr. Viborg, udpeget af Danmarks lærerforening.

Afdelingslæge ved Rigshospitalets børnepsykiatriske afdeling *Jens Egsgaard*, København, udpeget af danske psykiateres organisation.

Udvalget, der afholdt sine indledende møder den 27. og 28. marts 1950, har ialt afholdt 36 plenarmøder.

Sideløbende med udvalgets drøftelser af de til udvalget henlagte arbejdsopgaver er der aflagt besøg på 22 anerkendte danske opdragelseshjem af forskellige typer, herunder optagelses- og iagttagelseshjem, almindelige børnehjem, børnehjem for svagt begavede eller sent udviklede børn og for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, skolehjem, ungdomshjem og fredshjem. Endvidere har udvalget besøgt nogle institutioner for døve, blinde og åndssvage børn samt ungdomsfængslet Søbysøgård og to af statens arbejds-tekniske ungdomsskoler.

Endelig har udvalget aflagt besøg på Sorø Akademi, og nogle repræsentanter for udvalget har besøgt et par svenske opdragelseshjem.

Udvalget har derhos forhandlet med nedenstående særlig sagkyndige:

Overlæge, dr. med. *Bredmose*, åndssvageanstalten Andersvænge,

Skoledirektør *Olaf Petersen*, København,

Bureauchef *Lars Bolin*, socialstyrelsen, Stockholm,

Rektor // *Thulin*, Ljungaskog yrkesskola for drenge, Orkelrjimga,

samt inspektørerne i overinspektionen for børneforsorgen.

Endelig har dansk psykologforening ved dens daværende formand, skolepsykolog *Florander* og 2 repræsentanter for gamle elever, i opdragelseshjemmene haft lejlighed til at fremføre deres særlige ønsker og synspunkter for udvalget.

De af udvalget ved de aflagte besøg og stedfundne forhandlinger med særlig sagkyndige indvundne erfaringer har været genstand for gentagne drøftelser i plenarforsamlingen, hvorved de nærmere retningslinier for udvalgets forslag er fastlagt.

Til nærmere uddybning af spørgsmålet om ændring af reglementerne for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem og for den lukkede afdeling ved Bråskovgård ungdomshjem besluttede udvalget i sit møde den 8. maj 1950 at nedsætte et underudvalg.

Dette underudvalg kom til at bestå af:

Kontorchef *H. Horsten* (formand),
 Overinspektør *Oluf J. Skjerbæk*,
 Forstander *O. Lystrup*,
 Førstelærer *N. Anker Gydesen*,
 Skolepsykolog *Mogens Eliehammer*,
 Førstelærer *Niels Nielsen*,
 Forstander *Carl Rasmussen* og
 Afdelingslæge *Jens Egsgaard*.

Sekretær *J. Chr. Petersen* har været underudvalgets sekretær.

Underudvalget har afholdt ialt 11 møder.

På grundlag af disse drøftelser blev der udarbejdet et foreløbigt udkast til vejledning for det opdragende arbejde med børn i anerkendte opdragelseshjem samt vejledning for anvendelsen af den lukkede afdeling ved stateungdomshjemmet Bråskovgård. Disse udkast er aftrykt nedenfor som bilag 1 og 2. Efter at disse udkast har været drøftet 1 flere møder i plenarforsamlingen har underudvalget i plenarforsamlingens møde den 6. november 1951 yderligere fået den opgave at udarbejde udkast til betænkning.

Såvel udkastet til vejledning for det opdragende arbejde med børn i anerkendte opdragelseshjem samt til vejledning for anvendelsen af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård er vedtaget af underudvalget i dets møde den 19. marts 1952 og har derefter været til almindelig behandling i plenarforsamlingen.

Ved udvalgets afsluttende møder, senest den 4. april 1952, er der opnået enighed om betænkningen, idet dog førstelærer *Niels Nielsen* har fremsat en mindretalsudtalelse til flertallets forslag vedrørende den legemlige revselse, jfr. betænkningens side 25.

Til undersøgelse af løn- og uddannelsesforholdene for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjemmene har udvalget endvidere i sit møde den 6. november 1951 nedsat et særligt underudvalg.

Dette underudvalg kom til at bestå af:

Kontorchef *H. Horsten* (formand),
 Overinspektør *Oluf J. Skjerbæk*,
 Forstander *O. Lysirup*,
 Førstelærer *N. Anker Gydesen* og
 Førstelærer *Niels Nielsen*.

Sekretær *J. Chr. Petersen* har fungeret som underudvalgets sekretær.

Underudvalget har afholdt ialt 2 møder og har herunder ført en forhandling med 2 repræsentanter for danske børnesagsarbejderen sammenslutning. På grundlag af underudvalgets drøftelser er der udarbejdet udkast til betænkningsafsnit vedrørende de til udvalget henviste spørgsmål samt forslag til ændret affattelse af tjenestemandsløvens afdeling 29, §§ 900—907 og til lønningsplaner for anerkendte opdragelseshjem, bortset fra statshjem, der er optrykt som bilag 3 og 4 til nærværende betænkning.

De nævnte forslag er tiltrådt af plenarforsamlingen i dennes møde den 4. april 1952.

I. Historisk redegørelse.

A. Reglementet for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem.

Formålet med hustugtsreglementer har været at sikre en stadig større indskrænkning i arten og omfanget af de disciplinærmidler, der må anvendes til opretholdelse af god tone og orden i opdragelseshjemmene og stadig stærkere kontrol med anvendelsen af disse midler for så vidt muligt at undgå misbrug af den hjemlede ret til at udøve hustugt. Det har derimod selvsagt aldrig været meningen med disse at angive almindelige retningslinier for opdragelsen i opdragelseshjemmene.

I samtlige udstedte reglementer findes en bestemmelse om, at forstanderne og deres ansvarlige medarbejdere, forinden hustugt bringes i anvendelse, bør prøve venlig påmindelse og alvorlig formaning eller irettesættelse og kun bør anvende hustugt, når disse veje til overvindelse af opståede vanskeligheder forgæves er forsøgt eller i det enkelte tilfælde øjensynligt vil være utilstrækkelige.

De første regler om anvendelse af hustugt på opdragelseshjem findes i § 32 i lov nr. 72 af 14. april 1905 om behandlingen af forbryderiske og forsømte børn og unge personer, der bestemte, at børn under ophold i børnehjem, optagelseshjem og opdragelsesanstalter er undergivet almindelig hustugt under forstanderens ansvar. Videre blev det bestemt, at justitsministeriet for opdragelsesanstalter, bestemt for særlig vanskelige børn, i et strafferegulativ kunne give forstanderen bemyndigelse til under betryggende former at anvende disciplinærstraffe af videregående art, dog at suitestraffe ikke måtte anvendes.

I § 5 i de af kirke- og undervisningsministeriet den 20. juni 1907 udstedte almindelige hovedregler for anerkendte *børnehjem* blev det med hjemmel i nævnte bestemmelse i loven af 1905 fastsat, at forstanderne som almindelig hustugt var beføjede til at anvende stuearrest, lettere legemlig revselse, tab af begunstigelser eller indskrænkning i de fordele eller friheder, som i almindelighed tilstås børnene. Det blev overladt overinspektøren for opdragelsesanstalterne nærmere at bestemme, om — og da i hvilket omfang — bogføring over stedfundne anvendelser af hustugt skulle finde sted, og at give nærmere anvisninger med hensyn til hustugteris udøvelse i børnehjemmene og kontrollen dermed. Ved en cirkulæreskrivelse af 13. november 1907 bestemte overinspektøren, at legemlig revselse med redskab samt stuearrest skulle bogføres.

For de *almindelige opdragelsesanstalter* fastsattes de nærmere regler om anvendelse af almindelig hustugt ved kgl. anordning af 1. december 1906. Disse regler svarede i det store og hele til de for børnehjemmene fastsatte.

For *opdragelsesanstalter for særlig vanskelige børn* udstedte justitsministeriet ved bekendtgørelse af 26. september 1906 et særligt strafferegulativ, der gav adgang til at tildele drenge indtil 18 år og piger indtil 16 år indtil 25 slag — ved bekendtgørelse af 14. januar 1910 dog ændret til, indtil 15 slag — med spanskør. Endvidere hjemledes ret til at

give eet eller dog ganske få slag med flad hånd på kinden. Som straffemidler var også tilladt indsættelse i celle for et tidsrum af indtil 14 dage og indskrænkning i kostens art, men dog således, at der blev givet børnene fuldt tilstrækkelig kost. Det var fastsat, at bogføring skulle ske med hensyn til kostindskrænkninger, der strakte sig udover et enkelt måltid, indsættelse i celle (betækningsrum) og legemlig revselse med spanskør.

Lov nr. 237 af 12. juni 1922 om værgerådsforsorg indskrænkede sig — modsat loven af 1905 — til at give en almindelig regel om, at børn under ophold i et opdragelses-hjem er undergivet almindelig hustugt under forstanderens ansvar, således at nærmere regler om hustugts art, omfang og udøvelse skulle fastsættes ved administrative bestemmelser. I lovens motiver udtales, at man ikke havde fundet anledning til at foreslå ændringer i de gældende bestemmelser om hustugt.

Det i henhold til værgerådsloven udstedte reglement af 15. februar 1923 om anvendelse af hustugt i anerkendte opdrageshjem fastsatte atter større begrænsninger i anvendelsen af betækningsrum, stuearrest og legemlig revselse, og at hustugts art og omfang rettede sig efter børnenes alder. Som legemlig revselse måtte efter reglementet højst gives 2 slag med flad hånd på kinden, og antallet af slag med spanskør blev for de ældste børns vedkommende fastsat til højst 10. Efter dette reglement omfattede bogføringspligten frihedsindskrænkning (stuearrest og betækningsrum) i 24 timer eller derover samt legemlig revselse med redskab.

Ved reglement af 1. juli 1931 skete en yderligere indskrænkning i anvendelsen af de tidligere hjemlede disciplinærmidler. Dette gjaldt således antallet af slag med spanskør, hvorhos det blev forbudt at anvende legemlig revselse med redskab overfor piger og overfor drenge over 18 år. Ved reglementet indførtes den nugældende indberetningspligt (se nedenfor), og bogføringspligten omfattede stuearrest og betækningsrum i 12 timer eller derover samt enhver legemlig revselse.

Efter at værgerådsloven var afløst af lov nr. 181 af 20. maj 1933 om offentlig forsorg, udstedtes i henhold til lovens § 163 et nyt reglement af 14. april 1933, ligelydende med reglementet af 1931.

Det nugældende reglement, der blev givet af socialministeriet den 7. oktober 1937, er så godt som enslydende med de to foregående reglementer.

Det er i reglementet fastsat, at hustugt kun må udøves af forstanderen eller de medarbejdere, som forstanderen på sit ansvar har bemyndiget dertil, og at hustugt aldrig må udøves af personale, som ikke deltager i det opdragende arbejde. Revselse med spanskør må kun tildeles af forstanderen eller dennes stedfortræder eller i forstanderens (stedfortræderens) overværelse.

De hjemlede disciplinærmidler er ifølge reglementets § 3 følgende:

- 1) Fratagelse af begunstigelser eller udmærkelser.
- 2) Indskrænkning i fordele eller friheder, som i almindelighed tilkommer børnene.
- 3) Indskrænkning i ekstraforplejning eller i arten af den almindelige kost. Det må dog påses, at der altid gives vedkommende barn fuldt tilstrækkelig kost. Sultestraf og tørstestraf af enhver art er forbudt.
- 4) Mere eller mindre fuldstændig adskillelse fra de øvrige børn under arbejde, måltider og frihed (stuearrest), om fornødent adskillelse ved indsættelse i særskilt betækningsrum.
- 5) Legemlig revselse.

Om de under punkterne 4—5) hjemlede disciplinærmidler er der i §§ 4 og 5 givet nogle nærmere regler.

I § 4 er det således fastsat, at det ved anvendelse af den under nr. 4 nævnte adskillelse påhviler forstanderen at påse, at der, forsåvidt helbredshensyn ikke forhindrer det, skaffes barnet bevægelse i frisk luft i mindst 1 time daglig. Under stuearrest og ophold i betækningsrum skal børnene i tilbørligt omfang sysselsættes med et efter deres alder og udvikling passende arbejde. Mørkt rum må ikke benyttes.

Børn under 10 år må ikke underkastes stuearrest, børn mellem 10 og 15 år kun i højst 2 døgn og børn over 15 år i højst 4 døgn. I opdragelseshjem, der er berettigede til at anvende betækningsrum, se nedenfor, kan børn over 15 år dog underkastes stuearrest i samme tidsrum og under samme betingelser, som for indsættelse i betækningsrum fastsat.

Indsættelse i betækningsrum må kun anvendes i ungdomshjem, skolehjem samt optagelses- og iagttagelseshjem, der modtager børn over 14 år, og i reglen kun overfor børn, der er fyldt 15 år. Under særlige omstændigheder kan overinspektionen tillade, at børn mellem 12 og 15 år indsættes i betækningsrum. Indsættelse i betækningsrum må ikke vare over 1 uge; med overinspektorens godkendelse kan indsættelse i betækningsrum af elever over 15 år dog i enkelte tilfælde udstrækkes i indtil 2 uger.

Om anvendelse af legemlig revselse er i reglementets § 5 bestemt, at denne form for straffemiddel skal anvendes med varsomhed og besindighed og ikke må anvendes, når revselsen kan medføre skade for vedkommende barns helbred, ligesom den ikke må anvendes, når revselsen på grund af nogen sygelig tilstand kan virke særlig pinlig.

Som legemlig revselse kan anvendes:

- 1) Et eller to slag med den flade hånd på kinden, uden at øret berøres, eller
- 2) for børn under 10 år indtil 5 slag på sædet med den flade hånd, eller
- 3) for *dreng* mellem 10 og 15 år indtil 3 og for drenge mellem 15 og 18 år indtil 6 slag på sædet med et tyndt spanskrør, der ikke må være over 4 cm. i omkreds og ikke over 1 m langt.

Ved legemlig revselse som under 2) og 3) omtalt skal legemet være dækket af mindst 1 klædningsstykke (benklæder). Revselse på sædet overfor piger må kun tildeles af en kvinde. Sådan revselse kan som nævnt kun tildeles piger under 10 år.

Det er forbudt at anvende revselse med spanskrør overfor piger og overfor drenge over 18 år.

Den tidligere nævnte indberetningspligt findes i § 5, hvorefter ethvert opdragelseshjem, der modtager børn over 7 år, for hvert finansår gennem overinspektionen for børneforsorgen til ministeriet skal indsende indberetning om de i årets løb foretagne legemlige revselser med angivelse af, i hvilken anledning de enkelte revselser er tildelt.

Endelig er det i reglementets § 6 fastsat, at der i ethvert opdragelseshjem, som modtager børn over 7 år, skal findes en af overinspektoren autoriseret hustugtsbog, hvori forstanderen efter visse nærmere regler skal indføre anvendelsen af stuearrest eller indsættelse i betækningsrum, der varer i 12 timer eller derover, samt enhver legemlig revselse.

I forbindelse med omtalen af hustugtsreglementerne skal nævnes, at overinspektionen ved cirkulære af 27. september 1934 har udtalt, at det må anses for ganske uhenigtsmæssigt og uforsvarligt at anvende legemlig revselse som reaktionsmiddel mod ufriwillig vandladning, og ved cirkulære af 28. november 1934 har forbudt kortklipping af elever som straf.

Som supplement til det sidstnævnte reglement skal endvidere henvises til overinspektionens cirkulære af 7. juni 1944, hvori det indskræpes kun at anvende legemlig revselse, når andre udveje forgæves er forsøgt eller i det enkelte tilfælde øjensynlig ikke vil virke efter hensigten, samt at medarbejdere ved det opdragende arbejde, der har fået udtrykkelig bemyndigelse til at anvende legemlig revselse, ufortøvet skal indberette enhver anvendelse til forstanderen, der skal sikre sig, at den udøvede hustugt har været retfærdig og i overensstemmelse med reglementet. Enhver overtrædelse skal uopholdeligt indberettes til overinspektionen. Endvidere pålægges det forstanderen at udlevere hver enkelt medarbejder i det opdragende arbejde et eksemplar af hustugreglementet og få medarbejdernes kvittering herfor for at sikre sig, at en medarbejder ikke skal kunne påberåbe sig ukendskab til reglerne. Medarbejdere, der ikke deltager i det opdragende arbejde, f. eks. almindelige medarbejdere ved landbrug, i værksteder eller ved husgerning, har ingen ret til at tildele legemlig revselse eller anvende andre disciplinærmidler. Endvidere frarådes det forstanderne at give nyantagne medarbejdere bemyndigelse til at udøve hustugt, før der haves sikkerhed for, at de er modne og ligevægtige personer. Endelig indskræpes, at overtrædelse af reglementet og herunder unndladelse af at indberette udøvet hustugt til forstanderen efter omstændighederne vil kunne medføre øjeblikkelig afskedigelse.

B. Reglementet for den lukkede afdeling ved statsingdomshjemmet Bråskovgård.

Den første lovregel om indretning af en lukket afdeling findes i værgerådsloven af 1922, der i § 44, stk. 2, bestemte, at der enten i forbindelse med et eller flere af statens ungdomshjem eller som specielle hjem kunne indrettes lukkede afdelinger (hjem) til anbringelse af særlig vanskelige elever over 14 år, og at den nærmere indretning af disse afdelinger eller hjem skulle gives i et reglement.

Allerede inden værgerådsloven var der dog ved statsopdragelseshjemmet Bråskovgård oprettet en lukket afdeling, for hvilken der ved justitsministeriets bekendtgørelse af 27. marts 1914 var givet et midlertidigt regulativ. En medvirkende årsag til oprettelsen af en lukket afdeling i 1914 var straffelovstillægget af 1911, der hjemlede den stadig bestående adgang til tiltalefragald mod personer mellem 15—18 år mod undergivelse af børneforsorg eller anden betryggende forsorg (den nuværende straffelovs § 30).

Ifølge det nævnte midlertidige reglement kunne der i den lukkede afdeling anbringes *dels* elever, der anbragtes i Bråskovgård ungdomshjem uden forudgående ophold i andet opdragelseshjem, og som man måtte nære betænkelighed ved straks at anbringe i hjemmets hovedafdeling, *dels* elever over 15 år fra andre opdragelseshjem for vanskelige drenge, når de der havde gjort sig skyldige i rømning eller på anden måde groft havde forset sig eller under samme betingelser opdragelseshjemmets egne elever.

Afdelingen var delt i forskellige klasser, nemlig en hovedklasse, en afgangsklasse og en straffeklasse, hvorhos der var givet regler om elevernes placering i de enkelte klasser og om vilkårene for opholdet i disse.

Efter vedtagelsen af værgerådsloven blev dette midlertidige regulativ afløst af et af undervisningsministeriet i medfør af den ovennævnte bestemmelse i lovens § 44 den 19. juli 1923 udstedt reglement for den lukkede afdeling ved statsopdragelseshjemmet Bråskovgård.

Ifølge dette reglement var afdelingen beregnet til modtagelse af indtil 14 elever i alderen 15—21 år, der havde vist særlig slet opførsel eller særlig vanskelig karakter, enten

ved ophold i statsungdomshjemmet Bråskovgård eller andre opdragelseshjem for større drenge. Endvidere blev der givet udtrykkelig hjemmel for, at der i afdelingen også kunne modtages sådanne elever, der blev fritaget for arrestophold mod ungdomshjemmets garanti for tilstedeværelsen under straffesagen. Enhver anbringelse i afdelingen, bortset fra isolation af hovedafdelingens elever efter reglerne om hustugt og anbringelse af elever, der fritoges for arrestophold, krævede overinspektionens samtykke.

Der blev givet forskellige regler om vilkårene for opholdet i afdelingen, medens den tidligere detaillerede opdeling i forskellige klasser blev opgivet.

Det nugældende reglement for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård er udstedt den 12. november 1937 i medfør af § 160, stk. 2, i lov om offentlig forsorg. Det indeholder i det store og hele kun ændringer i systematiken i forhold til det tidligere i henhold til værgerådsloven givne reglement.

Det er fastsat, at den lukkede afdeling ledes under forstanderens ansvar af en bestyrer, og at afdelingen er beregnet til anbringelse af elever over 15 år, der har vist særlig slet opførsel eller særlig vanskelig karakter. Foruden elever fra hjemmets hovedafdeling kan elever fra andre opdragelseshjem undtagelsesvis modtages til midlertidig anbringelse i afdelingen.

Endvidere modtager afdelingen sådanne elever, mod hvilke der er indledet politiundersøgelse, men som fritages for fængsling mod garanti fra ungdomshjemmet for deres tilstedeværelse under sagen.

Ved henvendelse om anbringelse af elever fra et andet opdragelseshjem afgives der foruden sædvanlige akter, herunder oplysningsskema, en udførlig erklæring fra vedkommende forstander om elevens forhold.

Overinspektørens samtykke kræves til enhver anbringelse i den lukkede afdeling, undtagen hvor det drejer sig om isolation af hovedafdelingens elever i henhold til bestemmelserne i hustugtsreglementet eller om anbringelse af elever, der fritages for fængsling.

Ifølge reglementets § 3 træffer forstanderen for Bråskovgård bestemmelse om opholdets varighed efter følgende regler:

Opholdet i den lukkede afdeling kan ved den første anbringelse udstrækkes indtil 3 måneder, ved den anden anbringelse indtil 4 måneder og ved senere anbringelser indtil 5 måneder. I ovennævnte tidsrum medregnes ikke den tid, i hvilken eleven på grund af slet opførsel har ophold i isolationsrum i henhold til reglerne om hustugt; dog kan en elev, der er i særlig oprevet sindstilstand, for at undgå indsættelse i isolationsrum, isoleres i et soverum i den lukkede afdeling i indtil 2 X 24 timer, uden at dette betragtes som anvendelse af hustugt.

Efter afslutning af et ophold i den lukkede afdeling føres en elev, der er anbragt fra et andet opdragelseshjem, tilbage til dette, medmindre overinspektørens samtykke til anbringelse i ungdomshjemmets hovedafdeling på sædvanlig måde er indhentet i overensstemmelse med § 159, stk. 3, i lov om offentlig forsorg.

Eleverne udfører deres arbejde og tilbringer deres fritid indenfor afdelingens område, men kan dog i enkelte tilfælde også sættes i arbejde udenfor afdelingen. Med hensyn til disciplinær myndighed er de undergivet samme regler som andre elever i ungdomshjemmet, dog at de kan anbringes i isolationsrum i indtil 30 dage, når de har gjort sig skyldige i alvorlige disciplinære forseelser. Endvidere er eleverne undergivet almindeligt lægetilsyn.

Den samlede daglige arbejds- og skoletid er ½ time længere end i hovedafdelingen.

Arbejdstiden tilbringes dels i afdelingens forskellige arbejdsrum, dels i gården eller på anden arbejdsplads under tilbørlig hensyntagen til vejret. Hvis det findes nødvendigt, kan eleverne i arbejdstiden helt eller delvis afsondres fra hinanden; aflukkede arbejdsrum må dog ikke benyttes.

På hverdage tilbringes fritiden om middagen på eneværelser og om aftenen i fællesstue. På søn- og helligdage tilbringes mindst 6 timer i fællesskab i fri luft eller på fællesstue, medens resten af dagen tilbringes på eneværelse. På elevernes værelser skal der i fritiden være adgang til beskæftigelse, navnlig med læsning; i fællesstue skal der være adgang til læsning, husflid eller anden adspredelse.

Bespisningen er som i ungdomshjemmets øvrige afdelinger, dog får de på den lukkede afdeling anbragte elever ikke kaffe på hverdage, og søndag aften får de ikke varm ret, men kun almindeligt smørrebrød med pålæg.

Nydelse af tobak er kun tilladt ved særlige lejligheder.

II. Redegørelse for vilkårene for det opdragende arbejde i opdragelseshjem samt for de opdragelsesmæssige metoder, der anvendes i disse.

1. Vilkaere for det opdragende arbejde i opdragelseshjem.

For at udvalget har kunnet tage stilling til spørgsmålet om eventuelle ændringer i de to gældende reglementer henholdsvis for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem og for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård samt fremkomme med en redegørelse for de metoder, der benyttes i opdragelsen, har man anset det for nødvendigt dels at aflægge besøg i en række opdragelseshjem og på stedet at forhandle med de pågældende hjemms ledere, dels til udvalgets møder at indkalde særlig sagkyndige. En redegørelse for de aflagte besøg og de stedfundne forhandlinger er givet ovenfor i indledningen til nærværende betænkning.

De på denne måde indhøstede erfaringer har bibragt udvalget den opfattelse, at der stort set gøres et godt arbejde af ledere og medarbejdere i opdragelseshjemmene, men det er på den anden side også blevet udvalget klart, at børneforsorgens hjem i vidt omfang arbejder under temmelig vanskelige kår, og at de opdragelsesmetoder, der anvendes, ikke alle steder kan betegnes som helt tidssvarende.

For udvalget ligger der noget overordentligt væsentligt i denne konstatering af manglerne i arbejdsvilkårene, thi det er en afgjort nødvendighed, at der bydes opdragelseshjemmene de bedst mulige arbejdsvilkår, for at de på tilfredsstillende måde kan tjene deres formål: at give de i hjemmene anbragte børn og unge en god opvækst og afhjælpe eventuelle opdragelsesvanskeligheder til gavn for den enkelte og samfundet.

En redegørelse vedrørende de opdragelsesmæssige forhold i opdragelseshjemmene må derfor indledes med en nærmere uddybning af de mangler i henseende til hjemmenes materielle kår, der er konstateret af udvalget.

For det første skal det fremhæves, at det for flere af opdragelseshjemmene gælder, at de har til huse i *bygninger, der ikke kan anses for tidssvarende*. Dette skyldes, at mange af bygningerne i sin tid er opført til andre formål, og at hjemmene i almindelighed ikke har rådet over de fornødne midler til en tilstrækkelig forbedring af hjemmenes bygningsmæssige forhold. I denne forbindelse må nævnes, at også boligforholdene for ledere og medarbejdere ved mange hjem er mangelfulde.

En alvorlig vanskelighed for opdragelseshjemmene ligger dernæst i *manglen på tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft*. Fra så godt som alle hjem foreligger der udtalelser om, at ledige lærerstillinger ikke kan besættes, enten fordi der ikke melder sig ansøgere overhovedet, eller fordi ansøgerne mangler de fornødne kvalifikationer i henseende til teoretisk og praktisk uddannelse, som må kræves til ansættelse i stillingerne. For at opretholde såvel undervisningen som hjemmenes drift, der er baseret på et vist mindstemål af personale, er det derfor nødvendigt for en kortere eller længere periode at beskæftige

medarbejdere, der er uden de nødvendige forudsætninger for at kunne udfylde stillingerne. Dette medfører, at de enkelte hjem ikke er i stand til at gennemføre en forsvarlig undervisning, ligesom det hyppigt skiftende, ukvalificerede personale hindrer et roligt fremadskridende opdragelsesmæssigt arbejde.

Udover den konstaterede mangel på kvalificerede lærerkræfter præges hjemmenes arbejde iøvrigt af, at såvel disse, som også andre medarbejdere i det opdragende arbejde har *en meget lang og krævende arbejdsdag*, samt at de som regel *mangler en særlig uddannelse* i teoretisk og praktisk henseende til at have med vanskelige børn at gøre. Dette gør sig gældende både for lærerne og for de øvrige medarbejdere i det opdragende arbejde. For lærernes vedkommende mangler gennemførelsen af særlige kurser som supplement til læreruddannelsen og for de øvrige medarbejdere en mere grundlæggende uddannelse til virksomheden blandt børn.

Af yderligere vanskeligheder for hjemmene skal fremhæves, at *en stor del af disse er for store*. Et for stort antal børn vanskeliggør, medmindre der er gennemført en tilfredsstillende opdeling af børnene i grupper, den snævre kontakt mellem opdragerne og hvert enkelt barn, som er af betydning for opnåelsen af et gunstigt resultat af opdragelsen. Hjemmenes administration kræver desuden for meget afledeisens tid. I disse hjem skabes let et uheldigt institutionspræg, som hindrer den rette følelse hos børnene af, at de har et hjem.

Endvidere er det udvalgets opfattelse, at *sorteringen af børneværnseleverne* ikke i alle tilfælde virker med tilstrækkelig sikkerhed, hvilket medfører, at børn ofte anbringes i hjem, hvor de ikke hører hjemme. En uheldig anbringelse af et barn kan medføre megen uro i det opdragelseshjem, hvor det anbringes, og barnets senere anbringelse i et andet eller eventuelt flere andre opdragelseshjem efter hinanden kan bidrage til at forstørre barnets vanskeligheder. En medvirkende årsag til sådanne forkerte anbringelser af børn er, at de hjem, *iagttagseshjem*, hvor børnene som regel anbringes, hvis der ved deres inddragelse under forsorg er tvivl om deres rette anbringelsessted, ikke altid kan løse deres opgaver på grund af *manglende sagkyndig bistand* ved bestemmelse af børnenes særart.

I forbindelse med omtalen af *iagttagseshjemmene* må endvidere fremhæves, at mange af disse *ikke er tilstrækkelig adskilt fra optagelseshjemmene*, idet begge typer hjem er samlet i eet hjem. Sådanne hjem virker således dels som anbringelsessted for børn, der på grund af sygdom eller andre lignende hindringer for børnenes ophold i deres naturlige hjem midlertidigt må anbringes udenfor deres hjem i henhold til lov om offentlig forsorg § 130, stk. 2, og dels som egentlige iagttagseshjem, hvor børn, der er fjernet fra deres hjem i henhold til lov om offentlig forsorg §§ 130, stk. 1, og 131, anbringes til nærmere undersøgelse og iagttagelse indtil endelig anbringelse kan ske enten i andet opdragelseshjem, i tjeneste, pleje eller lignende. Denne sammenblanding af hjem med forskellige opgaver medfører selvsagt visse ulemper for hjemmene og kan lægge betydelige hindringer i vejen for et virkeligt iagttagelsesarbejde.

Med hensyn til hjemmenes belægning skal iøvrigt fremhæves den vanskelighed, der ligger i, at børneforsorgen må tage sig af selv de vanskeligste børn og unge, herunder mange særprægede, som åndssvageanstalterne og sindssygehospitalerne ikke kan modtage, da de ikke kan betragtes som åndssvage eller sindssyge. Disse forhold medfører, at *hjemmenes belægning bliver meget uens* til skade for det opdragende arbejde.

Endvidere skal angående hjemmenes belægning anføres, at børneforsorgen i høj grad *mangler egentlige behandlingshjem for børn og unge med svære nervøse forstyrrelser og udprægede psykopatiske træk*.

For iagttagelseshjem og andre hjem for vanskelige børn gælder det endvidere, at de lider under *mangel på tilstrækkeligt psykiatrisk lægetilsyn*.

Udvalget finder anledning til atter at betone, at arbejdet i opdragelseshjemmene, særligt for de vanskelige elever, må ses og bedømmes ud fra de konstaterede vanskeligheder og det opslidende arbejde, det under de foreliggende forhold er at have sin gerning ved et opdragelseshjem.

2. Redegørelse for de opdragelsesmæssige metoder, der anvendes i opdragelseshjemmene samt for anvendelse af hustugt.

Da forstanderen for hvert enkelt hjem gennem sin pædagogiske skoling og sin indstilling til spørgsmålet om opdragelsesmetoder naturligt vil sætte sit præg på hjemmet, kan det være vanskeligt at fremdrage *gennemgående træk i det opdragelsesmæssige arbejde fra hjem til hjem*. Hertil er materialet for omfattende og uens, men det kan dog som udvalgets indtryk fremhæves, at en autoritær opdragelse med en straffende indstilling i det store og hele er sjælden at finde hos ledere og medarbejdere i børneforsorgen. Hele tendensen i den nyere tid, hvor den straffende indstilling er forladt på mange områder til fordel for en mere forstående, må også siges at være slået mere eller mindre igennem i de fleste opdragelseshjem.

I en del opdragelseshjem har udvalget således mødt en frihed i opdragelsen, som er baseret på et nært tilknytnings- og tillidsforhold mellem børn og voksne. I disse hjem præges det daglige liv kun i ringe grad af forskrifter, som kræves respekteret i enkeltheder. Livet i hjemmene tilstræber, såvidt det er muligt, at give børnene kår, der nærmer sig det samliv mellem forældre og børn, der findes i et godt hjem. Børnene føler sig trygge i de nye omgivelser, og der skabes derved mulighed for, at de kan udvikle sig på en sund og naturlig måde.

Et hjem af denne art tilstræber også at have en videre horisont end blot hjemmets egen daglige gænge. Forbindelser søges knyttet med hjemmets omgivelser, således at den opdragelsesmæssige værdi, der ligger i en god og forstående kontakt med hjemmets omegn, udnyttes til gavn for hjemmets elever.

Som modstykke til hjem af den beskrevne type skal nævnes andre, hvor opdragelsens mål søges nået ad andre veje. Som fællesmærke for disse hjem kan sættes en vis stivhed i det daglige liv, som præger hele hjemmets atmosfære. Der er for ringe friskhed og glæde at spore hos hjemmets voksne personale, hvilket virker tilbage på de i hjemmene anbragte elever, og måske gør dem hemmede og ufri. Det daglige liv former sig ofte på en noget stereotyp måde, ligesom der savnes mere positive pædagogiske foranstaltninger og mere nutidige arbejdsformer for eleverne. Endelig skal nævnes, at disse hjem let forfalder til at være sig selv nok i eget opdragende arbejde, således at der ikke knyttes gavnlige forbindelser udadtil.

Selvsagt kan man ikke henføre alle opdragelseshjemmene til disse to vidt forskellige grupper. Der findes mange overgange, men disse yderpunkter er trukket skarpt op for på anskuelig måde at give udtryk for de forskellige opdragelsesmetoder, som udvalget har mødt i opdragelseshjemmene.

Hvad særlig angår spørgsmålet om *anvendelse af de i reglementet om hustugt nævnte disciplinærmidler* skal følgende bemærkes:

Indenfor de af hustugtsreglementet afstukne grænser for anvendelse af hustugt er anvendelsen i det store og hele overladt til hjemmets leder, dog at overinspektionen ved sine inspektionsbesøg og gennemgang af hustugtsbogen og indberetningerne har opmærk-

somheden henledt på, om hustugt i det enkelte hjem må siges at anvendes i overdrevent omfang. Når således spørgsmålet om benyttelse af disciplinajrmidler i det enkelte tilfælde er overladt til forstanderen og den eller de, der af ham er bemyndiget til at bringe korrigerende midler som nævnt i reglementet til anvendelse, er det forståeligt, at indstillingen til disciplinajrmidlerne og dermed omfanget af deres benyttelse svinger fra hjem til hjem. Den indstilling, den enkelte forstander har til sine elever, om han forstår at finde frem til deres vanskeligheder og på rolig og saglig måde søger dem fjernet, om han er i besiddelse af den fornødne ro m. v., spiller en afgørende rolle.

Den forskellige anvendelse af legemlig revselse fremgår af de af opdragelseshjemmene indsendte indberetninger. Af de af overinspektionen udarbejdede, udvalgte forelagte skematiske oversigter over anvendelse af legemlig revselse i tiden henholdsvis fra 1. april 1949 til 31. marts 1950 og fra 1. april 1950 til 31. marts 1951 fremgår, at legemlig revselse i 1949—50 er anvendt på 122 af de 255 hjem, hvorfra der foreligger indberetninger. I alt var 1 088 børn tildelt legemlig revselse, hvoraf 945 alene var tildelt slag med flad hånd på kinden. Den normerede belægning for de hjem, der anvendte legemlig revselse, androg 3 873 elever. I 1950—51 anvendtes legemlig revselse på 103 hjem af de 256 hjem, hvorfra indberetninger forelå. I alt var 918 børn tildelt legemlig revselse, hvoraf 843 alene var tildelt slag med flad hånd på kinden. Den normerede belægning androg 3 267 elever.

Af overinspektionens bemærkninger til indberetningerne fra den sidstnævnte periode skal følgende fremdrages:

I ungdomshjem for drenge er der i forhold til finansåret 1949—50 en lille stigning i tildeling af slag på sædet med spanskrør — ialt er der dog kun tildelt 23 slag med spanskrør — kun eet (af 5) ungdomshjem har anvendt denne form for revselse, medens der er en væsentlig nedgang i tildeling af slag på kinden.

I ungdomshjem for piger er tildeling af legemlig revselse kun anvendt i 4 (af 7) hjem og i et omfang, der nærmest er uforandret i forhold til sidste indberetningsår. Alt i alt anvendes legemlig revselse kun yderst lidt ved disse hjem.

I skolehjem for drenge er der sket en meget væsentlig nedgang i de tilfælde, i hvilke der er tildelt slag med spanskrør og en stigning med hensyn til tildeling af slag på kinden, medens der er en mindre tilbagegang i antallet af slag med ilad hånd på sædet.

I skolehjem for piger er legemlig revselse kun anvendt i ganske få tilfælde, og det er i forhold til sidste indberetningsår næsten en halvering af antallet af tilfælde.

For optagelseshjemmenes vedkommende er der sket en væsentlig nedgang i tildelingen af legemlige revselse, idet der i dette beretningsår er tildelt 35 slag med spanskrør til 10 elever mod sidste år 90 slag til 29 elever, 29 slag med flad hånd på sædet til 9 elever mod sidste år 55 slag til 16 elever, 280 slag på kinden til 184 elever mod sidste år 404 slag til 277 elever.

Med hensyn til legemlig revselse i *børnehjem* er billedet omtrent som for optagelseshjemmenes vedkommende, idet der er sket en halvering af de tilfælde, hvor der er anvendt spanskrør, kun ialt 7 (af 144) hjem har anvendt denne form for revselse, ligesom der er en ikke uvæsentlig nedgang i antallet af slag på sædet med flad hånd og slag på kinden; dog er antallet af elever, der har fået tildelt slag med flad hånd på sædet næsten uændret.

I oplæringshjem har der ligesom sidste år kun i ringe omfang været anvendt legemlig revselse og kun i form af slag på kinden.

I fredeshjemmene for drenge og piger under eet er der ligesom sidste beretningsår kun anvendt slag på kinden, og antallet af elever og slag er lidt lavere end i det foregående år.

Medens således anvendelse af legemlig revselse, stuearrest og betænkingsrum udover 12 timer fremgår af hustugtsbogen og delvis af indberetningerne, nedfældes anvendelse af de øvrige hjemlede disciplinærmidler ikke, og oplysninger herom er således ikke tilgængelige. Det er dog udvalgets opfattelse, at også disciplinærmidler, som fratagelse af begunstigelser og kortere adskillelse fra de øvrige børn, anvendes i forskelligt omfang ved de enkelte **hjem**, og at atter her forstanderens person og arten af hjemmenes belægning til en vis grad er af betydning. Endvidere er det udvalgets opfattelse, at de sidstnævnte korriigerende midler har en for stor udbredelse i flere af opdragelseshjemmene for de større piger.

En særstilling indenfor børneforsorgen indtager *den lukkede afdeling ved Bråskovgård statsungdomshjern*.

For denne afdeling gælder, at opholdets varighed kun i få tilfælde har været udstrakt til maksimum, især når talen er om anden og tredje indskrivning i afdelingen (henholdsvis 4 og 5 måneder). Det har yderligere vist sig, at de tilfælde, hvor talen er om 5 måneders ophold, næsten altid er sådanne, hvor den unge har måttet afvente sin straffesags optagelse til dom. Det er udvalgets opfattelse, at opholdet i disse tilfælde bør begrænses betydeligt, ligesom man mener at kunne anbefale, at opholdet i alle tilfælde begrænses **til** 3 måneder, uanset antal af tidligere indsættelser i afdelingen.

Da adgangen **til** at holde en elev, der forser sig groft i lukket afdeling, isoleret i indtil 30 dage meget sjældent er benyttet, mener man, at en sådan isolation kan begrænses til 14 dage.

Benyttelsen af afdelingen til isolering af elever, der har forset sig i Bråskovgårds åbne afdelinger, har været i stigning i de senere år. Samtidig har antallet af tilfælde, hvor legemlig revselse har fundet sted i de åbne afdelinger, været dalende, hvilket ikke gør sig gældende for den lukkede afdelings vedkommende.

III. Udvalgets forslag.

Som tidligere fremhævet finder udvalget det uomgængelig nødvendigt, at der på mange områder skabes bedre materielle kår for opdragelseshjemmene at arbejde under, og udvalget anser det for påkrævet at fremsætte forslag i denne henseende.

Forinden disse forslag nærmere behandles, skal udvalgets forslag vedrørende de til udvalget henlagte arbejdsopgaver gengives.

A. Anvendelse af korrigerende midler i anerkendte opdragelseshjem.

Forinden de enkelte i det nugældende reglement omhandlede disciplinærmidler gøres til genstand for en kritisk vurdering, skal udvalgets principielle standpunkt trækkes op.

Udvalget er enig i, at det, når vanskeligheder opstår med et barn i et opdragelseshjem, er af fundamental betydning, at opdrageren gør sit yderste for at finde frem til årsagerne til den afvigende adfærd og gennem sit kendskab til det enkelte barn søger vanskelighederne afhjulpet ved en forstandig optræden overfor barnet. Ved forstående samtaler med barnet vil således mange konflikter kunne løses.

Det kan dog ikke undgås, at opdrageren overfor visse børns optræden bliver nødt til at gribe til midler, der tilstræber at standse en uheldig eller slet opførsel. Det bør dog altid påses, at kraftige indgreb i opdragelsen kun finder sted, hvor det er uomgængelig nødvendigt. Endvidere bør indgrebene kun ske under nøje hensyntagen til det enkelte barn, hvorved bl. a. må tages hensyn til, om anvendelse af korrigerende midler skønnes at få den ønskede virkning. Er dette ikke tilfældet, og opstår der nye vanskeligheder med barnet eller skønnes sådanne at ville opstå, bør det overvejes, om der måtte være anledning til at tilkalde en sagkyndig læge eller psykolog til drøftelse og undersøgelse af barnet. Dernæst må det erindres, at elever i overgangsårene fra barn til ung kan være særlig følsomme overfor anvendelse af korrigerende midler. Endelig bør det undgås, at småforseelser anses for alvorlige brud på hjemmets orden og gode tone.

De i det nugældende hustugsreglement hjemlede disciplinærmidler er gengivet ovenfor under den historiske redegørelse (side 9).

Disciplinærmidlerne falder herefter i tre grupper, nemlig

1. fratagelse af begunstigelser,
2. adskillelse fra de øvrige børn,
3. legemlig revselse.

1. Fratagelse af **begunstigelser**.

Denne gruppe falder atter efter reglementet i forskellige anvendelsesformer, nemlig fratagelse af begunstigelser, som tilkommer det enkelte barn eller alle børnene samt indskrænkning i eks traforplejning eller arten af den almindelige kost. Korrigerende midler som

de nævnte bør efter udvalgets opfattelse anvendes med yderste forsigtighed. For et barn kan det føles meget alvorligt, at det som følge af en måske lille forseelse i længere tid holdes borte fra fornøjelser eller lignende, som de øvrige børn har del i. Det pågældende barn vil måske i den tid, fratagelsen varer, have en følelse af at være udenfor det hele, og udvalget må mene, at fratagelsen af begunstigelser kan virke skadeligt for barnet, hvis den udstrækkes for langt. På den anden side er udvalget klar over, at denne fremgangsmåde er meget anvendt også i gode private hjem ud fra den rigtige opfattelse, at der normalt bør tilstræbes en rimelig ligevægt mellem de goder, som hjemmene yder, og det hensyn, som børnene og de unge udviser gennem deres almindelige opførsel. Det må være en afgjort forudsætning for anvendelse af den nævnte fremgangsmåde, at opdrageren dels opnår visshed for, at det pågældende barn indser sin forseelse og dens alvorlighed, dels at han kun anvender sådanne forholdsregler, som under nøje hensyntagen til det enkelte barns alder, udvikling m. v. ikke kan forventes at få skadelig indflydelse på barnet. Og netop ved de her behandlede midler mener udvalget, at mange børn vil føle sig ilde tilpas, og at en eventuel løbende straf for en mindre forseelse må betegnes som uheldig.

Under hensyn til, at der som nævnt kan tænkes tilfælde, hvor fratagelse af begunstigelser må siges at være en naturlig reaktion overfor et barn, mener udvalget, at adgangen hertil fortsat bør holdes åben. Dog finder udvalget, at indskrænkning i kosten ikke bør kunne finde sted.

2. Adskillelse fra de øvrige børn.

Det nugældende reglement nævner adskillelsen som mere eller mindre fuldstændig adskillelse fra de øvrige børn under arbejde, måltider og frihed (stuearrest) eller indsættelse i betænkingsrum.

Når hjemmets ledelse finder en adskillelse af et barn fra de øvrige nødvendig, kan adskillelsen således gradueres efter, hvad der må anses for nødvendigt til opnåelse af det ønskede resultat. Har et barn gentagne gange udvist slet opførsel ved spisningen, eller har det øvet en uheldig indflydelse på de andre børn under leg eller arbejde, kan det besluttes, at det i de pågældende tidsrum skal opholde sig for sig selv. Hvis et barn har været bortgået fra hjemmet, kan det i visse tilfælde være gavnligt både for barnet selv, der må falde til ro, og for de øvrige børn, der ikke bør bringes i affekt ved barnets beretninger om sin færden, at det holdes for sig selv en kortere tid.

Udvalget kan være enig i, at adgangen til for en kortere tid at adskille uregerlige og trodsige børn fra de øvrige kan være et virksomt middel til at få dem til at falde til ro, vel at mærke hvis opdrageren benytter denne lejlighed til at søge yderligere kontakt med barnet for at finde frem til årsagen til dets uheldige reaktion for at fremme den fortsatte tilpasning til omgivelserne.

Når udvalget således i princippet kan stille forslag om, at dette disciplinærmiddel opretholdes, må det dog fremhæves, at det må anvendes med stor forsigtighed under nøje hensyntagen til det enkelte barn. Har det således vist sig, at en adskillelse tidligere har været forsøgt uden tilfredsstillende resultat, idet barnet er blevet uroligt og måske har vist angstfølelser, må forsøget ikke gentages. Især for mindre børn kan det være en uhyggelig oplevelse at blive overladt til sig selv. Dernæst må der, som også bestemt i det nugældende reglement, under adskillelsen være adgang for barnet til at beskæftige sig på en måde, der svarer til dets alder og udvikling. Hvis dette ikke påses, er der mulighed for, at det virker uheldigt på barnet.

løvrigt mener udvalget, at spørgsmålet om anvendelsen af dette middel foruden af den enkeltes særpræg også må afhænge af barnets alder.

Et barn under den undervisningspligtige alder bør, hvis dets opførelse gør det påkrævet, kunne lægges i seng nogle få timer før de øvrige børn eller sættes til leg eller anden sysselsættelse i en stue, som ikke benyttes af de øvrige børn, men adskillelsen bør kun udstrækkes over ganske kort tid, og barnet bør altid beskæftiges.

Der bør være adgang til at adskille *børn i den undervisningspligtige alder* i samme omfang som mindre børn, men man finder dog anledning til at påpege, at sengelægning kun bør anvendes med største forsigtighed, da det i almindelighed ikke kan anses for heldigt at lade et sundt barn ligge i sengen uden for den normale sengetid, og disse betænkeligheder gør sig gældende i højere grad, jo ældre barnet er.

Et særligt forhold gør sig gældende, når et barn vender tilbage til et opdragelseshjem efter at være bortgået uden tilladelse. I et sådant tilfælde kan det være forsvarligt ved tilbagekomsten at lægge det i seng, hvis det er åbenbart, at barnet trænger til ro, og hvis det af hensyn til kammeraterne er ønskeligt, at det en ganske kort tid holdes adskilt fra disse. En sådan foranstaltning bør dog ikke udstrækkes mere end to døgn, medmindre hjemmets læge tager ansvaret for fortsat sengeleje. Ved bedømmelsen af en bortgang fra hjemmet må man have for øje, om denne muligt står i forbindelse med særlige psykiske vanskeligheder som følge af pubertetens indtræden eller skyldes hjemve eller indtrykket af de nye og uvante omgivelser i opdragelseshjemmet.

Hvad endelig angår *unge over den undervisningspligtige alder* kan der også for disses vedkommende tænkes tilfælde, hvor en adskillelse fra de øvrige elever må anses for et hensigtsmæssigt middel overfor elevernes reaktioner, således hvis der er tale om grov optræden overfor hjemmets personale eller andre elever. En elev, der gør sig skyldig i disse eller lignende grove forseelser bør kunne adskilles fra de øvrige elever enten i sit eget værelse eller i særligt hertil beregnet værelse. Tiden for denne adskillelse må ikke overstige 4 døgn.

Et særligt forhold gør sig gældende, hvis en elevs adskillelse fra de øvrige elever er begrundet i, at overførelse til andet anbringelsessted skal ske, og elevens tilstedeværelse skal sikres indtil da. I et sådant tilfælde mener udvalget, at adskillelse bør kunne finde sted i indtil 10 døgn med overinspektionens samtykke.

For elever af denne aldersgruppe gælder det, at de under afsondringen må have mulighed for sysselsættelse med et efter deres alder og udvikling passende arbejde, ligesom der må sikres dem bevægelse i fri luft mindst 1 time daglig. For at en elev kan falde til ro efter tilbagekomst til hjemmet fra ulovlig bortgang, bør han kunne sendes i seng i en ganske kort tid.

Endelig bør hjemmets leder kunne bestemme, at adskillelse fra de øvrige elever kun skal finde sted i fritiden eller under måltider og fritid, men det må påses, at denne adskillelse ikke udstrækkes mere end 4 dage i træk.

Når en elev holdes adskilt fra de øvrige, bør værelset, han opholder sig i, være tilstrækkeligt opvarmet, og de specielt til isolering af elever indrettede værelser bør ikke have karakter af celler.

Om adgangen til isolation i den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård henvises til bemærkningerne nedenfor side 35, hvor også spørgsmålet om nødvendigheden af en adgang for forstanderen for statsungdomshjemmet til udover de givne forslag at isolere elever fra Bråskovgårds åbne afdeling behandles.

3. Legemlig revselse.

Dette disciplinærmiddel kan som tidligere omtalt efter reglementet af 1937 bestå dels i slag med flad hånd på kind og dels i slag på sædet enten med flad hånd eller med spanskrør.

Ved nedenstående udredning ser man bort fra episoder, der må betragtes som lovlig nødværge overfor voldsomme elevs aggressioner.

Udvalget mener, at en vurdering af de to nævnte former for legemlig revselse vanskeligt kan gives isoleret, idet det væsentlige i hele opdragelsen er en stræben mod den pædagogisk rigtige behandlingsform, der i sin helhed skaber et sådant forhold mellem opdrager og barn, at opdrageren står med en naturlig autoritet for barnet, d. v. s. hverken frygtindgydende eller krænkende.

I denne sammenhæng kan udvalget ikke tillægge legemlig revselse egentlig opdragende værdi. Her kan man også henvise til det forhold, at ingen opdrager med erfaring vil give børn, der må karakteriseres som de allervanskeligste og mest uligevægtige en legemlig afstraffelse, da denne kun vil forværre tilstanden, medens nogle opdragere vil forsvare denne form for revselse overfor børn, der ikke er så vanskelige.

Endvidere må udvalget påpege, at den yderst sjældne anvendelse af spanskrør ved opdragelseshjem viser, at der er en udbredt forståelse af, at denne form for straf kan være uheldig, og at den i hvert fald er unødvendig. Yderligere skal man pege på, at slag på kinden rummer en fare for børnenes helbred, idet ørerne kan beskadiges.

Det er forståeligt, hvis legemlig revselse tildeles efter langvarig provokation fra en elev. Opdrageren må imidlertid altid regne med den risiko, at barnet selv betragter revselsen som et nedværdigende middel, hvorfor den i nogle tilfælde kan medvirke til dannelsen af en hadeful og trodsig eller eventuel kuert indstilling overfor opdrageren.

Der kan dog ikke ses bort fra, at legemlig revselse i form af slag på kinden undtagelsesvis kan forekomme i særlige tilfælde, men udvalget er enig i, at dette middel såvidt muligt bør undgås.

Med hensyn til udvalgets erfaringer fra de aflagte besøg i opdragelseshjem skal anføres, at en række hjem for de allervanskeligste børn og unge har vist, at de kan klare sig uden den legemlige revselse. Lederne af disse og andre hjem har udtalt sig imod den legemlige revselse.

På den anden side har ledere af andre hjem overfor udvalget klart taget afstand fra tanken om afskaffelse af den legemlige revselse, i hvert fald i formen slag på kinden med flad hånd. Udvalget mener som tidligere nævnt ikke, at dette standpunkt er udtryk for en straffende indstilling for disse forstanderes vedkommende, men det skyldes, at de ikke mener, at opdragelsen kan klares uden anvendelse af korrigerende midler under en eller anden form. For flere af disse hjemms vedkommende gælder det, at forstanderne for deres eget vedkommende mener at kunne undvære legemlig revselse, men at de er bange for, at medarbejderne i mange situationer vil komme til at stå magtesløse overfor børnene, hvis retten til at gribe ind med øjeblikkelig virkning fratages dem.

Imod afskaffelsen af den legemlige revselse er også anført, at fratagelsen af dette disciplinærmiddel nødvendiggør benyttelsen af andre, som måske vil komme til at virke ulige hårdere på børnene. Der er herved tænkt på mere „åndelige“ straffe, såsom hånlig og nedsættende omtale i andres nærværelse og andet, der nedbryder barnets selvagtelse.

Til yderligere uddybning af spørgsmålet om den legemlige revselse har udvalget søgt oplysninger fra den danske folkeskole og særforborg samt fra de svenske og norske opdragelses!)jem.

For så vidt angår den *danske folkeskole* er det i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen fastsat, at legemlig revselse kun må anvendes overfor særlige og alvorlige forseelser og fortrinsvis overfor børn, der viser rå og hensynsløs optræden overfor kammerater.

Som legemlig revselse må efter bekendtgørelsen kun anvendes slag — ikke over 3 — med et tyndt spanskrør på sædet udenpå tøjet. Straffen skal tildeles med besindighed og alvor og såvidt muligt umiddelbart efter forseelsen.

Afstraffelse med slag på kinden er således forbudt.

En særstilling indenfor folkeskolen indtager *Københavns kommuneskoler*. Efter de her for tiden gældende regler må legemlig revselse kun tildeles med et tyndt spanskrør bag på legemet med højst 3 slag og må kun finde sted efter en drøftelse med skolens leder på dennes kontor. Hvert enkelt tilfælde skal indføres i en straffebog. Legemlig revselse må ikke finde sted i de 3 første skoleår. Efter regler vedtaget af Københavns skoledirektion den 30. maj 1951 er legemlig revselse fra begyndelsen af skoleåret 1952 ikke tilladt under nogen form.

Ved *særforsorgsinstitutionerne* er der, modsat opdragelseshjemmene, ikke og har heller ikke tidligere været udfærdiget noget hustugtsreglement.

Ved de af udvalget aflagte besøg i enkelte af disse institutioner har man haft lejlighed til at drøfte spørgsmålet om den legemlige revselse med institutionernes ledere og medarbejdere, og disse har overfor Tidvalget givet udtryk for, at korporlig afstraffelse, bortset fra sjældne undtagelser, ikke finder sted, og at den heller ikke er nødvendig. Dette hænger til en vis grad sammen med, at børnene som regel er små, når de anbringes i institutionerne, og at de straks fra anbringelsen vænnes til at betragte institutionens voksne medarbejdere som hjælpere, de kan komme til, hvis de har noget på hjerte. Endvidere hænger det sammen med, at lærerne gennemgående har længere tids erfaring i arbejdet, idet de gældende lønninger og arbejdsvilkår er så gunstige, at dygtige lærere søger ind i arbejdet og kan fastholdes ved dette.

Selv om legemlig revselse praktisk talt ikke anvendes på særforsorgsinstitutionerne, ønsker disse ikke tingenes tilstand nedfældet i et forbud mod denne straffeform, da det ikke kan udelukkes, at der kan opstå tilfælde, hvor en kraftig reaktion vil være rigtig eller endog nødvendig, således i en nødværgelig situation overfor en større elev.

Hvad dernæst erfaringerne fra de *svenske opdragelseshjem* angår, skal oplyses, at legemlig revselse udtrykkelig er forbudt i almindelige børnehjem.

Om den historiske udvikling med hensyn til adgangen til iværksættelse af legemlig afstraffelse i ungdomsvårdsskolerne (der svarer til de danske skole- og ungdomshjem) er det for udvalget oplyst, at der i et reglement af 24. september 1937 var givet adgang til anvendelse af legemlig revselse.

I 1938 indkaldtes imidlertid hjemmenes rektorer til et møde hos daværende socialminister Gustav Möller, hvor det vedtoges, at man foreløbig i 1 år ville undlade at anvende legemlig revselse.

Resultatet af denne forsøgsperiode viste sig at være, at man kunne klare sig uden legemlig revselse, og man fortsatte derfor arbejdet i ungdomsvårdsskolerne uden anvendelse af legemlig revselse. Under 26. juni 1946 udfærdigedes et nyt reglement, hvor spørgsmålet om legemlig revselse var uomtalt.

Det forudsættes herefter, at legemlig revselse ikke anvendes, og det kræves, at der, såfremt anvendelse alligevel sker, omgående indgår indberetning til socialstyrelsens skolbyrå.

Med hensyn til spørgsmålet om de virkninger, afskaffelsen af den legemlige revselse har haft i Sverige, blev følgende fremdraget for udvalget af repræsentanterne for den svenske socialstyrelse.

I tiden før 1938, da den omhandlede afstraffelsesform var tilladt, var der i mange tilfælde en spænding mellem de unge og hjemmenes voksne, som måske ikke gav sig noget synligt udtryk, bortset fra de tilfælde, hvor de unge eksploderede overfor de voksne.

Denne spænding findes ikke mere, ligesom de mere affektbestemte reaktioner er borte. Omgangstonen mellem de voksne og unge er forandret til en mere kammeratlig tone, uden at den er blevet nonchalant.

Der var et par overgangsår, hvor de unge var sig bevidst, at de ikke måtte „røres“ af personalet, men dette forhold er nu forsvundet.

Da man vedtog at afskaffe legemlig revselse, voldte det selvsagt vanskeligheder for nogle af hjemmenes medarbejdere at indordne sig under de nye forhold. For flere af de ældre i tjenesten opstod det spørgsmål, hvad de skulle gøre, når de ikke måtte anvende legemlig revselse, men der var i og for sig ingen særlige disciplinære vanskeligheder, selvom de unges forhold i begyndelsen var præget af bevidstheden om deres urørlighed.

Overgangsvanskelighederne forsvandt hurtigt, og de allerfleste af de ældre medarbejdere ønskede ikke genindført den legemlige revselse, selvom det nok havde været lettere for dem at opretholde disciplinen tidligere. I overgangstiden måtte man søge at hjælpe medarbejderne så meget som muligt med løsningen af opståede problemer.

Det blev under forhandlingerne fremhævet af repræsentanter for den svenske socialstyrelse, at det er lettere at afskaffe — og undvære — den legemlige revselse på et opdragelseshjem, hvor man har børnene hele dagen, end i folkeskolen, hvor børnene kun er en begrænset tid. Forskellen mellem folkeskolens og opdragelseshjemmenes muligheder for at undvære legemlig revselse beror dog ikke alene på det forhold, at der kan skabes større kontakt mellem opdragere og elever i opdragelseshjemmene, men af betydning er det også, at opdragelseshjemmene kan anvende andre opdragelsesmæssige foranstaltninger end folkeskolen. Endvidere blev det fremhævet, at man nu slet ikke på ungdomsvårdsskolerne tænkte på muligheden af legemlig afstraffelse.

Hvilke modforholdsregler i anledning af dårlig opførsel af en elev kan man da tage i Sverige? Herom blev det udtalt, at man har indført et udbygget lommepengesystem, ligesom man giver eleverne mange friheder i forhold til omverdenen. Endvidere får de ret ofte adgang til at rejse hjem til forældrene. Hvis en elev så udviser slet opførsel, fratages tilståede begunstigelser, ligesom man søger at tale ud med eleverne og på den måde at overvinde vanskelighederne. Endvidere kan der blive tale om at adskille en elev fra de øvrige, hvilken forholdsregel stadig anvendes i begrænset omfang. Endelig kan opførselsvanskeligheder bevirke forlængelse af forsorgen.

Der foreligger fra de senere år anmeldelse til socialstyrelsen om legemlig revselse i 4 tilfælde fra drengehjem og i 3 tilfælde fra pige hjem.

I Norge har anvendelse af legemlig revselse været forbudt ved skolehjemmene (nu specialskolerne) siden 1948. For børnehjemmenes vedkommende findes derimod ikke et sådant forbud.

I den i en af det norske socialdepartement nedsat børneværnskomité i november 1951 afgivne indstilling om lov om børneværn er der imidlertid stillet forslag om, at legemlig revselse forbydes i alle de børneforsorgsinstitutioner, der omfattes af komiteens forslag til lov om børneværn, nemlig børnehjem, børnehaver m. v. samt i plejehjem, som er undergivet det offentlige tilsyn.

Gennemførelsen af dette forslag vil betyde, at der for børneforsorgsinstitutionerne i Norge vil komme til at gælde samme regel som i den norske folkeskole og i de højere skoler, hvor lovregler fra 1935—36 indførte forbud mod legemlig revselse i skolerne.

Udvalget har ment navnlig at måtte fremhæve de fra svensk side fremsatte bemærkninger om virkningerne af fjernelsen af den legemlige afstraffelse i opdragelseshjem og mener, at man i danske opdragelseshjem på tilsvarende måde som i de svenske og norske opdragelseshjem bør stille henimod, at den legemlige revselse fuldstændigt forsvinder.

Udvalgets flertal er derfor enig i, at afstraffelse med spanskrør ikke bør være tilladt, og at det iøvrigt som almindelig regel bør fastslås, at legemlig revselse i form af slag på kinden med flad hånd heller ikke bør anvendes i opdragelseshjemmene. Det bør derfor pålægges ledere og medarbejdere at arbejde henimod, at denne linie følges.

Forså vidt revselse med slag på kinden fra en medarbejders side alligevel undtagelsesvis har fundet sted, bør den straks indberettes til forstanderen. Denne bør ved udløbet af hvert kvartal gennem overinspektionen til ministeriet indsende oplysning om de i kvartalet foretagne legemlige revselse med angivelse af, i hvilken anledning og af hvem de enkelte revselse er foretaget, herunder også de af forstanderen selv tildelte revselse.

I særlige tilfælde bør det påhvile forstanderen straks efter en revselse at foretage indberetning.

Anvendelse af andre korrigerende midler end de omhandlede bør forbydes.

Efter udvalgets opfattelse bør anvendelse af korrigerende midler som hidtil kun kunne bringes i anvendelse af forstanderen eller den eller de medarbejdere i det opdragende arbejde, som forstanderen på sit ansvar har bemyndiget dertil. Sådant bemyndigelse bør ikke gives, førend forstanderen har sikkerhed for, at den pågældende medarbejder er tilstrækkelig moden og ligevægtig. Medarbejdere, der ikke deltager i det opdragende arbejde, f. eks. almindelige medhjælpere ved landbruget, i værksteder eller ved husgerning bør aldrig kunne bringe korrigerende midler i anvendelse.

I ethvert anerkendt opdragelseshjem, som modtager børn over 7 år, bør der findes en særlig hertil beregnet og autoriseret bog, hvori forstanderne skal indføre enhver påbudt adskillelse af en elev, for så vidt den har virkning udover 12 timer i træk samt enhver stedfunden legemlig revselse, der undtagelsesvis måtte være tildelt.

Udvalgets flertal foreslår, at bemærkninger om anvendelse af korrigerende midler i overensstemmelse med de foran stillede forslag optages i den vejledning, som udvalget nedenfor foreslår udstedt i henhold til forsorgslovens § 157, stk. 1, og § 163.

I vejledningen bør opmærksomheden efter flertallets opfattelse henledes på, at overtrædelse af de givne forskrifter for anvendelse af korrigerende midler, herunder undladelse af at foretage den påbudte indberetning til forstanderen kan medføre øjeblikkelig afskedigelse.

Et mindretal (*N. Nielsen*) kan ikke tiltræde flertallets forslag om, at afstraffelse med spanskrør ikke er tilladt i opdragelseshjemmene, ligesom mindretallet ikke i alle enkeltheder deler den frygt for skadelige kompleksvirkninger, som flertalsforslaget udviser.

Mindretallet er enig med flertallet i, at legemlig afstraffelse i videst muligt omfang bør undgås, og at den kun bør anvendes undtagelsesvis, og efter at alle andre til rådighed stående korrigerende midler er forsøgt, og mindretallet kan tiltræde, at det meget kraftigt

henstilles til ledere og medarbejdere ved opdragelseshjemmene, at de arbejder henimod, at denne linie følges.

Mindretallet kan også tiltræde, at der ikke kan tillægges legemlig revselse speciel opdragende værdi, men må samtidig hævde, at der kan opstå tilfælde, hvor en kraftig reaktion af disciplinære grunde vil være både rigtig og nødvendig. (Jfr. bemærkningerne angående særforsovsinstitutionerne side 23).

Af sådanne tilfælde kan eksempelvis nævnes: Nødværge overfor voldsomme elevers aggressioner, reaktioner mod elever, der ved gentagne provokationer ødelægger hjemmets ro og orden, mod elever, der i u lydighed foretager handlinger, der kan medføre alvorlig fare for dem selv eller andre, eller som tyranserer og mishandler deres kammerater.

Med hensyn til valget af de korrigerende midler, der bør anvendes i den foreliggende situation, erkender mindretallet, at forholdene i opdragelseshjemmene og folkeskolen er forskellige.

Opdragelseshjemmene har eleverne under tilsyn hele tiden, og den indirekte opdragelse gennem personlig påvirkning virker derfor betydelig stærkere her end i folkeskolen. Dernæst har opdragelseshjemmene adgang til at benytte en række korrigerende midler, som folkeskolen ikke har, herunder legemlig revselse med slag af flad hånd på kind eller sæde. Og dette medfører, at de disciplinære problemer får en noget anden karakter end i folkeskolen.

Når mindretallet alligevel ikke kan tiltræde den særordning for opdragelseshjemmene, at fremtidig slag med flad hånd på kind tillades, medens afstraffelser med spanskrør ikke er tilladt, så skyldes dette, dels at mindretallet principielt må mene, at nar legemlig revselse er tilladt, så må det overlades til ledere og medarbejdere at skønne over og benytte det middel, som han i den givne situation finder er rigtigt, dog naturligvis under nødvendige garantier for, at misbrug ikke finder sted, og dels, at et forbud mod afstraffelse med spanskrør i opdragelseshjemmene nødvendigvis vil få konsekvenser for folkeskolen, og da det vil være utænkeligt — navnlig på grund af faremomentet — at indføre slag med flad hånd på kinden i folkeskolen, vil konsekvensen uvægerligt blive et forbud mod al legemlig revselse i folkeskolen.

Et forbud mod legemlig revselse i folkeskolen vil under de forhold, skolen arbejder under, og med de korrigerende midler, den har til rådighed, blive til skade for skolens ro og disciplin.

Folkeskolen har — således som det også har været tilfældet på opdragelseshjemmene — på dette område været inde i en sund og fremadskridende udvikling, der har givet dette problem en meget beskedne plads, og som der ikke bør gribes ind i ved et forbud.

Tilsvarende indstilling gælder over for vejledningen vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem.

B. De opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem.

Nedenfor skal fremdrages nogle af de forhold, som må tages i betragtning af alle, der beskæftiger sig med opdragelsen af børn, anbragt udenfor deres naturlige hjem. Der tages især hensyn til opdragelsen af børn, der for længere tid er anbragt i opdragelseshjemmene, men bemærkningerne har dog også betydning ved den mere kortvarige anbringelse, fortrinsvis i optagelses- og iagttagelseshjem.

1. Barnets forhold.

Et barns fjernelse fra dets naturlige hjem med tilsluttende anbringelse i et opdragelseshjem betyder selvsagt en overordentlig stor omvæltning i barnets liv. Det rives derved helt ud af dets tidligere milieu, det skilles fra sine forældre eller andre opdragere, fra sine kammerater og fra de vante omgivelser i det hele. Jo stærkere barnets tilknytning er til de tidligere livsforhold, jo stærkere indvirker fjernelsen på barnet.

Et barns anbringelse udenfor sit hjem kan være begrundet i barnets eller forældrenes forhold eller skyldes forældrenes egen begæring eller at barnet står uden forsørger. Men uanset hvor store de konstaterede mangler ved barnets hjem er, eller hvad der iøvrigt er årsag til anbringelsen udenfor hjemmet, vil de allerfleste børn imidlertid føle sig stærkt knyttet til deres naturlige hjem.

Det er af største vigtighed, at et barn, der anbringes i et opdragelseshjem, straks fra modtagelsen bibringes en følelse af, at det er velkomment i sit nye hjem, og at der her kun findes mennesker, der er velvilligt indstillet overfor det. Alle børn, uanset hvor vanskelige og besværlige de end synes at være, må mødes med tillid og venlighed. Et stærkt personligt kontakt- og tillidsforhold mellem barn og voksen er en betingelse for at kunne hjælpe barnet.

Dernæst må opdragelseshjemmet — eventuelt med bistand af overinspektionen for børneforsorgen — sørge for at skaffe sig så fyldige oplysninger som muligt om alle de forhold, der kan klarlægge årsagerne til barnets afvigende adfærd. Det vil herved ikke være tilstrækkeligt at få kendskab til den ydre anledning til barnets fjernelse fra dets hjem. Kendskab til alle afgørende forhold ved barnets tidligere liv vil give en dybere forståelse af, hvorfor det er gået skævt for det pågældende barn og give mulighed for, at hjemmet kan få klarhed over, hvor der skal sættes ind overfor barnet og på hvilken måde.

Endvidere må det søges oplyst, om barnet kan betegnes som normalt begavet, og om det har psykiske forstyrrelser, f. eks. om det er neurotisk og i bekræftende fald, hvorledes neurosen giver sig udslag (angst, hæmmethed, trods, aggression, upålidelighed, ondskabsfuldhed, natteangst o. l.).

- Nærmere kendskab til baggrunden for barnets adfærdsvanskeligheder og til dets mentale tilstand er som nævnt af vigtighed, men må ikke forlede opdragerne i almindelige optagelses- og børnehjem til at betragte barnet som et problembarn. Tværtimod må det, indtil andet oplyses eller konstateres, forudsættes, at barnet er ganske normalt.

Forså vidt der er tale om et iagttagelseshjem, bør man så hurtigt som muligt skaffe sig klarhed over forhold af betydning for barnets endelige anbringelse, og ophold i disse hjem bør kun i ganske særlige tilfælde udstrækkes over 5 måneder. Iagttagelsen af barnet bør være så indgående som muligt, da det er af stor pædagogisk betydning, at barnet direkte fra iagttagelseshjemmet anbringes i netop det hjem, som kan yde de bedste betingelser for barnets gunstige udvikling.

Målet for den opdragelse, der skal gives de i opdragelseshjemmene anbragte børn, svarer i og for sig ganske til målet for den opdragelse, der bør gives børn i deres naturlige hjem. *Opdragelsen må sigte på at fremme børnenes harmoniske udvikling og at gøre dem til nyttige samfundsborgere, der er skikkede til i samfundet at tage et arbejde op og skabe respekt hos sig selv og andre.*

For opdragelseshjemmene er den opdragelsesmæssige opgave i almindelighed vanskeliggjort derved, at mange af børnene netop fjernes fra deres hjem som følge af, at det har vist sig umuligt at nå opdragelsens mål i det foreliggende milieu. Enten har børnene tidligere været opdragelsesmæssigt forsømt, eller også har de været genstand for en opdragelse — eftergivende eller hårdhændet — som har spillet fallit.

2. Opdragerens forhold.

Af betydning for opnåelsen af et gunstigt resultat af arbejdet med børn i opdragelseshjem er naturligvis opdragernes egnethed til opgaven.

Det er af stor betydning, at alle medarbejdere, der deltager i det opdragende arbejde, gennem grundige teoretiske kurser og egne studier sætter sig ind i de erfaringer indenfor børneopdragelse og børnepsykologi, der er gjort i den nyere tid. Endvidere må de have opmærksomheden henvendt på nødvendigheden af stadig at forny sig, så de ikke stagnerer i deres opdragelsesmetoder. Angående uddannelse af ledere og medarbejdere til opdragelseshjem henvises iøvrigt til det i afsnit III. E. 3. (side 51) anførte.

For opdragerne gælder det dernæst, at de alle må gå ind i en personlig fællesopdragelse, hvor de lærer hinanden at kende gennem åbenhjertige samtaler, og hvor de direkte og indirekte påvirker hinanden, så at hver enkelt dels får større selverkendelse, dels større sikkerhed i sin holdning overfor børnene. Denne holdning bør blive et fællestræk for hele opdragerstaben.

En leder bør gøre sine medarbejdere i opdragelsen delagtige i de oplysninger, der foreligger om børnene og ved medarbejdermøder diskutere tilrettelæggelsen af opdragelsen.

Endelig skal nævnes, at det er af betydning for et godt resultat af opdragerstabens virksomhed, at den består af både ældre og yngre medarbejdere.

En væsentlig faktor ved opdragelsen er den ånd, opdragelseshjemmet ledes i. Den er af betydning for, at børnene finder sig til rette i de nye omgivelser og kommer de voksne åbent og tillidsfuldt i møde. Hjemmets liv bør derfor være så utvungent, som omstændighederne tillader det.

Det er vigtigt at undgå såvel fængselsmentalitet som hotelmentalitet. Barnet må ikke føle sig hverken som fange eller som tilrejsende, hvis livsformødenheder plejes uden egen indsats.

3. Almindelige bemærkninger om opdragelsen i opdragelseshjem.

Hvad angår selve den opdragelse, der skal foregå i hjemmene, skal ført bemærkes, at børnene i videst muligt omfang må mærke, at de betragtes som ganske normale. De må ikke få det indtryk, at de *behandles* og er *genstand* for opdragelse. De skal føle, at de er medlemmer af et fællesskab og har et samliv med hjemmets personale og med hinanden indbyrdes.

Dernæst er det vigtigt at forstå, at den kraftigst virkende opdragelse er den indirekte, som ikke består i en direkte henvenden sig til barnet med forbud og påbud, formaninger, irettesættelser, trusler og straffe.

Foran er omtalt betydningen af, at ethvert nyt barn modtages i hjemmet med tillid og forståelse. Opdragernes bestræbelser bør fortsat gå ud på at vinde barnets fulde tillid og vedligeholde den. Børnene må aldrig svigtes. I en given situation må et barns handlinger ikke alene bedømmes fra opdragernes, men også fra barnets side.

Barnet skal behandles ud fra en velvillig og hjælpsom indstilling og med en jævn og naturlig væremåde. Det er farligt at behandle barnet udfra skematiske og dogmatiske synspunkter.

Vanskelige børn skal hjælpes, først og fremmest med at klare deres egne vanskeligheder ved at erkende og beherske dem. Dette nås bedst ved at søge at fremme børnenes

virkestrang på gavnlige områder, hvorved vanskelighederne lidt efter lidt glider i baggrunden og fortaber sig.

Mange børn vil straks ved ankomsten vise en uheldig opførsel. Denne kan skyldes deres reaktion på at være kommet under nye livsforhold og kan i almindelighed hurtigt pacificeres ved forstående optræden fra opdragerens side.

Dernæst vil det ofte vise sig, at børnene i deres tidligere milieu har erhvervet sig en række vaner og manerer, som måske er lidet ønskelige (sprogvaner, spisevaner, ringe sans for renlighed o. l.). Nye og bedre vaner må derfor søges indarbejdet, ikke ved straf eller påbud, men ved det gode eksempel. Opdragerne må herved forstå, at afvigende måder hos børnene at opføre sig på kan være symptomer på dybtliggende konflikter i barnets sind. Såvel det barn, der vægrer sig ved at spise den tilbudte mad, som det barn, der tømmer tallerkenen med uæstetisk grådighed, kan med disse adfærdsformer give udtryk for sjælelige konflikter af langt alvorligere art, end de ret harmløse spisevanskeligheder kunne lade formode.

Mange børn har en stor selvstændighedstrang, men opdragerne må forstå, at børnene alligevel trænger til at ledes og til at have nogen, der både bogstaveligt og åndeligt tager dem i hånden og støtter dem. Det må påses, at mere passive børn ikke på grund af de mange deltagere i opdragelsesarbejdet tilsidesættes i forhold til de mere aktive.

På den anden side er det også vigtigt at være opmærksom på, at den tilknytning, mange børn føler til deres opdragere, kan forsinke barnets udvikling til en selvstændig tænkende og handlende personlighed, der kan klare sig selv, når forsorgen ophører. Mange af de børn, der kommer under børneforsorg, trænger netop til en voksen, de kan slutte sig til. Det gælder i særlig grad forældreløse børn og de af forældrene forsømte og vanrøgtede børn samt i nogen grad svagt begavede børn.

Disse kærlighedshungrende børn må opdragerne aldrig vise fra sig, men bør vise dem al den opmærksomhed, som de har behov. Men lidt efter lidt bør opdragerne søge at frigøre disse børn fra dette afhængighedsforhold og øge deres selvstændige foretagsomhed og indgive dem lyst til selv at klare vanskelighederne i dagliglivet.

I det hele er det et virksomt led i opdragelsen af børn, at de kan få afløb for deres naturlige virksomhedstrang. Der bør i ethvert opdragelseshjem findes beskæftigelser, som er afpasset efter børnenes alder, udvikling og naturlige interesser. For det første skal nævnes nødvendigheden af, at opdragelseshjemmet er tilstrækkeligt forsynet med legeomuligheder. Endvidere kan peges på arbejde i egen have, med egne husdyr, arbejde med forskellige former for husflid, tegning og modellering. Dernæst kan nævnes dramatisering i fællesskab og organisering af en fest, en udflugt eller lignende. Hvor forholdene gør det muligt, bør der overlades børnene et stykke jord til anvendelse som „skrammellegeplads“.

Hvis et barn ikke selv kan finde frem til en fornuftig beskæftigelse, må opdrageren sætte det i gang ved at vække dets interesse for en eller anden form for beskæftigelse. Dette er særlig vigtigt i en større børneflokk, da måske ellers kun en del af børnene udvikler sig til at kunne klare sig selv.

Også for de vanskelige børn må opdragerne lægge situationen til rette, da mange af disse børn er særdeles primitive og uudviklede, så at de ikke uden videre finder ind i ønskværdige beskæftigelser. Undertiden skal et ældre barn i leg gennemløbe en hel række af småbørns beskæftigelser, før det er egnet til at tage del i jævnaldrendes sædvanlige interesser.

4. Opdragelseshjemets kontakt med omverdenen.

En vigtig faktor i det opdragelsesmæssige arbejde er hjemmets kontakt med omverdenen. Et opdragelseshjem må ikke isolere sig og forsøge at være sig selv nok.

Med omverdenen tænkes i første række på barnets forældre, søskende og andre pårørende, herunder venner, som står barnet nær. Opdragelseshjemmet bør ikke forsømme at etablere eller vedligeholde forbindelsen mellem barnet og dets forældrehjem. Hvor mangelfuldt det end har været, står det dog oftest i barnets bevidsthed som noget væsentligt, som det stadig hænger ved og længes tilbage til. I mange tilfælde må man derfor tillægge forbindelsen med forældrehjemmet stor pædagogisk betydning.

Kontakten med forældrehjemmet kan etableres enten derved, at barnet får lejlighed til at aflægge det besøg, eller ved at forældrene besøger opdragelseshjemmet.

Med hensyn til barnets besøg hos forældrene finder udvalget det vigtigt, at sådanne besøg kan ske så ofte forholdene tillader det.

På sin side bør et opdragelseshjem indenfor det rimeliges grænser vise sig imødekommende overfor forældrenes besøg. Udvalget er under sine besøg på opdragelseshjemmene blevet bekendt med, at enkelte hjem har for få og for faste besøgstider, og at besøg udenfor besøgstiden ikke er belejligt. Hjemmene kan på denne måde lægge hindringer i vejen for forældres besøg, og en sådan fremgangsmåde må anses for meget uheldig. Herved skal man pege på den betydning, der ligger i, at opdragerne kan få lejlighed til at tale ud med forældrene. Ved sådanne samtaler vil der kunne læres meget om barnets vanskeligheder, ligesom også forældrene vil kunne vejledes med hensyn til mulige fejtagelser i deres tidligere opdragelse af barnet. Endelig har forældrenes besøg stor betydning derved, at de kan få lejlighed til at sætte sig ind i de forhold, deres barn lever under, og mulige indskrænkninger i besøgsadgangen kan let blive opfattet af forældre på en uheldig måde.

Endelig skal vedrørende forbindelsen mellem opdragelseshjem og børnenes forældre nævnes, at det overfor udvalget er fremhævet, at det må anses for at være af stor betydning, at et opdragelseshjem leder aflægger regelmæssige besøg i forældrehjemmene. Dette er blevet begrundet med, at et virkeligt kendskab til de forhold, hvorunder børneværnseleverne har levet før inddragelsen under børneforsorg, vil kunne yde en værdifuld vejledning ved elevens opdragelse og medvirke til at muliggøre en hurtig hjemgivelse af barnet.

Udvalget kan i og for sig tiltræde dette synspunkt, men finder dog ikke at kunne anbefale, at disse besøg udelukkende aflægges af forstanderen, idet besøg af denne art i børnenes hjem i almindelighed vil tage alt for meget af hans tid, især fordi børnene ofte kommer fra forskellige dele af landet, hvilket medfører, at der bliver mindre tid til forstanderens egentlige arbejde i opdragelseshjemmet.

Udvalget må derimod mene, at det omhandlede arbejde med udbytte vil kunne henlægges til en erfaren medarbejder eller eventuelt en til hjemmet knyttet socialrådgiver. Man er bekendt med, at et forsøg i denne retning gøres ved et skolehjem for drenge og finder, at dette forsøg må følges med den største interesse.

Endvidere må opdragelseshjemmet ikke forsømme at benytte den hjælp i opdragelsesarbejdet, der ligger i et samkvem med børn fra hjemmets omegn. Herved skal peges på idrætsskampe, spejdersport o. lign. Det vil også være af betydning, at opdragelseshjemmet har en kreds af venner, som er villige til at modtage børn i deres hjem, enten for kortere besøg eller måske i ferier, når børnene ikke kan sendes til deres rigtige hjem.

5. Supplerende bemærkninger vedrørende den opdragelsesmæssige behandling af børn i forskellige aldersklasser.

Udvalgets forslag med hensyn til anvendelse af korrigerende midler i anerkendte opdragelseshjem er gengivet ovenfor under afsnit III. A. 1—3, (side 19—26).

I nærværende afsnit skal gøres nogle supplerende bemærkninger om den opdragelsesmæssige behandling af børn af forskellige aldersklasser.

Selvom man kan finde børn i alle aldersklasser, som f. eks. lyver, rapser eller vagabonderer, og selvom man vil mene, at man ikke blot hos større eller halv voksne børn, men også hos børn i børnehvealderen kan finde disse og andre betydelige adfærdsvanskeligheder, er den opdragelsesmetode, man skal anvende overfor de forskellige alderstrin, alligevel ikke den samme. Også ved spørgsmålet om anvendelse af korrigerende midler gør der sig som fremhævet ovenfor forskelligheder gældende.

a) *Børn under den undervisningspligtige alder.*

Hos børn under den undervisningspligtige alder kan løgnagtighed, rapseri og vagabondering eller anden afvigende optræden skyldes angst for et eller andet eller en eller anden, manglende forståelse af sandhed eller ejendom, ringe hukommelse for givne ordrer, eller det kan skyldes nyfgenhed eller vrede, trods og fortvivlelse over et eller andet hjemligt forhold. Det må herved erindres, at barnet så godt som aldrig ved, hvorfor det har handlet som sket.

Ved arbejdet med småbørnene må opdragerne drage omsorg for at finde frem til den rigtige rytme mellem hvile og leg. Endvidere må opdragerne have opmærksomheden henledt på børnenes forhold indbyrdes. Viser det sig således, at et barn ikke kan komme ud af det med de øvrige børn, bør man forsøge, om der kan opnås en bedring heri ved at betro omsorgen for barnet til en bestemt medarbejder, der må søge at blive klar over, hvad årsagen er til vanskeligheden. Den kan ligge i træthed, begyndende eller muligt lige overstået sygdom, virkninger af tidligere dårligt milieu eller lignende.

Vedrørende behandlingen af småbørn skal yderligere følgende specielle forhold anføres.

Har barnet vist tilbøjelighed til onani, må man erindre, at småbørn kan henfalde hertil af mangel på beskæftigelse. Gode og aktive legekammerater eller en god fortælling på sengekanten om aftenen kan ofte klare vanskeligheden. Fornuftig seksualoplysning er også af betydning her, hvor det bl. a. er vigtigt at fastslå, at onani er en hyppigt forekommende og ikke abnorm foreteelse. Her som i al anden opdragelse gælder det, at opdrageren skal tale således med barnet, at han hjælper det med at løse problemer og undgår at give det nye og større at tumle med.

b) *Børn i undervisningspligtig alder.*

Hos børn i undervisningspligtig alder kan man finde de samme vanskeligheder som hos småbørnene, men i en noget forgrovet form. Rapser de, sker det nu mere systematisk, lyver de, gør de det med større opfindsomhed. Klike- og bandedannelse er ikke ualmindeligt. Eventyrlysten, trangen til spændende oplevelser, til det nye ukendte, er levende hos børn i denne alder. Hvis denne for skolebarnet normale efterforskningstrang ikke af opdrageren ledes ind i fornuftige baner, som er under kontrol, opstår meget let bander med hele deres præg af ansvarløshed overfor den voksne verden. Spejderarbejdet og lignende er her en effektiv måde at give drenge og pigers eventyrlyst og virketrang afløb på.

I denne alder spiller skolearbejdet en væsentlig rolle i børnenes tilværelse, og det må ikke undre, at mange af de afvigende børn, som anbringes i skolehjemmene, har ret ringe skolekundskaber. De har måske udviklet en sådan modvilje mod skolearbejdet, at de er temmelig uegnede til at være elever i en almindelig skoleklasse.

Det vil i sådanne tilfælde være lidet pædagogisk at lade barnet fortsætte en skoleundervisning, som er en tro kopi af den, som det afskyr. Barnet må undervises ad nye veje, som læreren gennem sit kendskab til barnet og med brug af sin pædagogiske fantasi finder frem ad. Barnet må først og fremmest mærke, at læreren akcepterer det i alt dets mangelfuldhed som en god elev. Hvis det forsømte skal indhentes, må læreren have mulighed for at skaffe barnet det bedst egnede undervisningsmateriale, og han må selvfølgelig have grundigt kendskab til brugen af det, så barnet virkelig mærker, at nu har det fået en lærer, som forstår dets vanskeligheder og kan hjælpe det af med dem.

Uvilje mod skolearbejde bunder ofte i en angst for at vise sin uformuenhed.

For en ordens skyld skal nævnes, at svagt begavede børn såvel som normalt begavede med stærk læsedefekt kræver en særlig pædagogisk vejledning.

Skoletimerne er børnenes egentlige arbejdsdag, og der må stræbes imod, at børnene arbejder intenst i den tid.

Udvalget er bekendt med, at der for en forsøgsperiode af 2 år fra 1. april 1951 at regne er ansat en honorarlønnet undervisningskonsulent, som har til opgave at føre et samlet pædagogisk tilsyn med den skoleundervisning, der gives i anerkendte opdragelseshjem med egen skole, såvel for børn i som over den undervisningspligtige alder, samt at bistå forstandere og lærere ved løsningen af de særlige problemer, der opstår ved undervisningen af vanskelige og svagt begavede børn.

Udvalget tillægger oprettelsen af denne stilling stor betydning for opdragelseshjemmenes skoler.

Under sine besøg på opdragelseshjemmene har udvalget haft sin opmærksomhed henledt på spørgsmålet om elevernes pligtarbejde. Det er udvalgets opfattelse, at eleverne i flere, især store opdragelseshjem, har meget pligtarbejde i køkken, ved rengøring, i have eller lignende. Man er klar over, at en ordning, hvorefter eleverne deltager i forefaldende arbejde, betyder en lettelse for det enkelte hjem, og at også børn i almindelige hjem kan have sådanne pligter, men udvalget ønsker dog dette arbejde for de mindre børns vedkommende indskrænket til det mindst mulige, således at der bliver mere tid til elevernes fritidsbeskæftigelser.

Hvis et hjems ledelse mener, at det også er nødvendigt, at børnene har pligtarbejde under en eller anden form, må det udover den normale skoletid i almindelighed højst være to timer daglig, og børnene må hos de voksne mærke, at deres indsats er værdifuld og påskønnes. Børnene må aldrig få fornemmelsen af, at de er en nødvendig billig arbejdskraft. Derimod er det af pædagogisk betydning, at der sættes sådanne arbejder i gang, hvor børnene frivilligt kan tilbyde deres mere eller mindre værdifulde assistance. De vil herved lære de voksnes arbejdskår at kende og at vurdere flid, arbejdsomhed og dygtighed. De praktiske medarbejdere ved et opdragelseshjem kan gennem hele deres væremåde under arbejdet være af uvurdelig betydning for børnene, hvad enten de er piger i køkkenet eller karl i have og mark. Derimod er det meget uheldigt, hvis disse praktiske medhjælpere optræder som forvaltere eller arbejdsgivere for børnene i stedet for selv at gå foran i arbejdet.

Det er vigtigt, at den voksne er opmærksom på, at børnene i deres iver for at hjælpe ikke får tildelt arbejde, som overstiger deres kræfter, og som kan være farligt for deres sundhed og førlighed.

c) *Unge over den undervisningspligtige alder.*

Når de unge er over den undervisningspligtige alder, er vanskelighederne yderligere forstærket, bl. a. som følge af hele den legemlig-sjælelige omvæltning og fornyelse, som finder sted i puberteten. Når børneforsorgens problemer er så store for de ældste aldersklasser, hænger det også sammen med, at der her i den begyndende voksenalder er de elever tilbage under forsorg, som har haft så hårdnakkede tilpasningsvanskeligheder, at de ikke har kunnet udskrives til friere opdragelsesformer, eller som sent er kommet under forsorg efter et ofte uordentligt og uroligt liv. Man træffer her stærkt neurotisk prægede unge, hysteriske og stemningssvingende, kværulerende, arbejdsu villige og hyperseksuelle. Selvom de intellektuelt er normalt udviklede, er de prægede af en underudviklet personlighed, noget vist primitivt, undertiden afstumpet. De har en vældig friheds- og selvstændighedstrang, men kun ringe selvstændighed. Nogle er dominerende, magtsyge, andre slappe og lette at lokke på gale veje. Det er ofte, som om pubertetstidens uafbalancerede sind bliver siddende i dem alt for længe og hindrer dem i at blive rigtigt voksne. Denne tilstand er selvfølgelig ikke blot et resultat af pubertetsændringerne, men er resultatet af en måske årelang udvikling, og chancerne for en fundamental bedring af tilstanden må derfor siges at være tilsvarende ringe.

Eor at opnå en bedring, må opdrageren særlig give agt på elevens rolige og afbalancerede perioder og søge i disse at få eleven interesseret i en passende beskæftigelse for en kort stund. Hysteriske udbrud og lignende tager man mindst mulig notits af, men afventer næste rolige periode og fortsætter her den systematiske oplæring i stadigt og vedholdende beskæftigelsesarbejde. Det er vigtigt i disse tilfælde at søge kyndig psykiatrisk og psykologisk bistand til klarlæggelse af de sjælelige fejlbygninger, som danner grundlaget for den neurotiske adfærd, for så vidt de fornødne oplysninger ikke foreligger ved anbringelsen.

Udvalget henleder opmærksomheden på den store betydning, det kan have, at elever over 14—15 år, der er anbragt i opdragelseshjem, kan få eget soverum, og at disse soverum bliver hyggeligt indrettet, at de kan anvendes af eleverne i deres fritid på visse tider af dagen. Det er derfor påtrængende nødvendigt, at der i de hjem, som har eneværelser til eleverne, også bliver indlagt centralvarme i værelserne, da de ellers i en stor del af året alene kun anvendes til at sove i. Da det er udvalget bekendt, at der findes nogle ungdoms- og fredeshjem, som har eneværelser, som ikke kan opvarmes, anbefaler udvalget, at der søges skaffet bevilling til snarest muligt at ændre dette forhold.

Skoleundervisning bør i begrænset omfang gives i såvidt muligt alle opdragelseshjem for børn over 14—15 år i form af en veltilrettelagt efterskoleundervisning. Det må regnes med, at undervisningskonsulenten også på dette område vil kunne give vejledning.

Udvalgets forslag om de opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem og om anvendelse af korrigerende midler foreslås samlet i en vejledning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem, der foreslås udfærdiget af arbejds- og socialministeriet i henhold til forsorgslovens § 157, stk. 1, og § 163, således at det nugældende reglement for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem samtidigt ophæves.

Et udkast til vejledningen er udarbejdet af udvalget og optrykt som bilag 1 til betænkningen.

Udvalget er vel klar over, at en sådan vejledning selvsagt ikke vil kunne yde bidrag til løsning af alle problemer, der kan komme til at foreligge ved arbejdet med opdragelsen af børn, men det er dog udvalgets opfattelse, at en vejledning, der mere alminde-

ligt giver retningslinier for det opdragelsesmæssige arbejde, vil betyde en stor hjælp for opdragelseshjemmenes personale og bidrage til at fjerne de mangler, der hæfter sig ved opdragelsen i opdragelseshjemmene.

Vejledningen bør mod kvittering overgives enhver medarbejder i opdragelseshjem, og hjemmenes ledere bør sikre sig, at alle medarbejdere også faktisk gør sig bekendt med de givne retningslinier for opdragelsen.

I konsekvens af udvalgets forslag stiller man endvidere forslag om, at forsorgslovens § 163 ved en kommende revision af loven ophæves og erstattes af følgende: „Arbejds- og socialministeriet fastsætter vejledende bestemmelser vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem“.

C. Reglement for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Som det fremgår af den indledende omtale af det gældende reglement for den lukkede afdeling ved Bråskovgård, er afdelingen beregnet på midlertidig modtagelse af de af børneforsorgens elever over 15 år, som det ikke er muligt at opdrage i en åben afdeling i et almindeligt opdragelseshjem.

Når elever overføres til denne specielle afdeling, vil det oftest skyldes gentagne rømninger enten fra hovedafdelingen ved Bråskovgård eller fra andre opdragelseshjem, i reglen forbundet med kriminelle handlinger, såsom tyveri, eller fortsat provokerende eller truende optræden overfor andre elever eller medarbejdere på hjemmene.

En del af disse elever vil børneforsorgen ikke være i stand til at klare med de til opdragelseshjemmenes rådighed stående opdragelsesmidler, og der vil derfor ofte ikke kunne anvises anden udvej end at udskrive de pågældende af forsorgen som uopdragelige i henhold til forsorgslovens § 170. Men ifølge sagens natur bør denne adgang kun benyttes i mindst muligt omfang og kun, når alle hjælpemidler til at opnå et resultat af opdragelsen må erkendes at være udtømte.

Da den lukkede afdeling ved Bråskovgård igennem årene har vist sig i mange tilfælde at være et gavnligt middel til at få de vanskelige elever til at falde til ro, og således må betragtes som et uundværligt led indenfor børneforsorgen, er udvalget af den opfattelse, at afdelingen bør bibeholdes. Udvalget mener dog at måtte påpege, at der bør foretages forandringer i afdelingens indretning og i det for denne gældende reglement.

Hvad først afdelingens indretning angår, lægger udvalget vægt på, at ethvert ydre præg af fængsel såvidt muligt bør undgås.

Dette vil forudsætte iværksættelse af forskellige byggearbejder. Som mulige forbedringer kan peges på en sænkning af vinduerne i elevernes værelser tilligemed en ændret form for vindueskarmene, der gør det muligt for eleverne at have potteplanter på værelserne.

Som det fremgår af indledningen, har udvalget aflagt besøg på ungdomsfængslet Søbysøgård. Man ønskede ved dette besøg at konstatere, i hvilket omfang det er lykkedes at fjerne fængselspræget ved denne institution. Ved besøget bemærkede man, at man foruden de åbne afdelinger har en særlig lukket afdeling, der er afsondret fra de øvrige afdelinger ved et solidt højt ståltrådshegn. Forsåvidt angår forholdene på Søbysøgård skal dog fremhæves, at fangerne i tilfælde af rømninger midlertidigt kan anbringes i statsfængslet i Nyborg, og at de selv skal bekoste eftersøgningen.

Endvidere har nogle af udvalgets medlemmer haft lejlighed til at se Långanäs yrkesskole i Sverige, der modtager et lignende elevmateriale som Bråskovgård, og ligesom dette hjem har en lukket afdeling. Også denne er indrettet på en væsentlig mere tidsvarende måde end Bråskovgårds lukkede afdeling.

Det ville være ønskeligt, om der ved udvidelse af den lukkede afdelings område ved Bråskovgård kunne skabes muligheder for sport og sund fritidsbeskæftigelse for eleverne, som derved kunne få lejlighed til fysisk træning samtidig med, at der kunne ske en nedsættelse af den spænding, det giver at føle sig lukket inde bag en mur.

Hvad dernæst angår *reglementet for den lukkede afdeling*, finder udvalget det rigtigt, at der fortsat findes et sådant reglement, men det bør heri præciseres, at den lukkede afdeling ikke er at betragte som en straffeforanstaltning, men tilsigter at muliggøre en fortsættelse af opdragelsesarbejdet i tilfælde, hvor den unges psykiske tilstand midlertidigt gør anvendelsen af friere opdragelsesformer umulig. Der tænkes her såvel på hensynet til eleven selv som på hensynet til hans omgivelser.

På grundlag af de drøftelser, der er ført i udvalget, er udarbejdet det som bilag 2 til nærværende betænkning optrykte udkast til bekendtgørelse om anvendelse af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Vedrørende de nærmere regler i udkastet bemærkes, at udvalget er enig i, at det gældende reglement i det store og hele må anses for tilfredsstillende, hvorfor flere af ændringerne kun er af rent redaktionel karakter.

Af de foreslåede egentlige ændringer i forhold til det nugældende reglement skal nævnes følgende:

Det ønskes i reglementet fastsat, at ophold i den lukkede afdeling ikke må betragtes som en straffeforanstaltning, men må ses som et led i børneforsorgens opdragelse af vanskelige unge over 15 år, således at det klart fremgår, at der kun er tale om en midlertidig ændret form for opdragelse. Dette kommer ikke til orde i det nugældende reglement. Endvidere ønskes det pointeret, at kun børn og unge, der er fjernet fra deres hjem i medfør af forsorgslovens § 130, stk. 1, kan anbringes i afdelingen. Denne regel er i praksis også gældende nu, selvom den ikke udtrykkelig har fundet udtryk i det gældende reglement.

Kredsen af de elever, der kan modtages i afdelingen, er ikke tænkt ændret, men man foreslår, at der gives nærmere retningslinier for, hvornår en elev kan anbringes i afdelingen. Som følge heraf er det foreslået angivet, at elever fra Bråskovgårds åbne afdelinger kan modtages, når de ikke formår at tilpasse sig de friere forhold i de åbne afdelinger, f. eks. ved stadig at tilsidesætte de almindelige regler for livet i opdragelseshjem og hensynet til de andre elever og til personalet.

Uanset at den nugældende adgang til i afdelingen at anbringe unge, mod hvem der er indledet politimæssig undersøgelse i anledning af begåede strafbare handlinger, men som fritages for fængsling mod at Bråskovgård sikrer deres tilstedeværelse under sagens behandling, betyder en ret stor belastning af afdelingen og ofte er medvirkende til at skabe uro, mener udvalget dog ikke at burde stille forslag om dens ophævelse, da man derved vil henvise de unge lovovertrædere til at udstå varetægtsfængsel under ugunstigere forhold. På den anden side mener udvalget, at disse unges ophold i afdelingen bør afkortes mest muligt, hvorfor det foreslås bestemt, at opholdet for disse i den lukkede afdeling på forhånd kan begrænses til et kortere tidsrum end den for de øvrige elever foreslåede almindelige frist, jfr. nedenfor. Ved fastsættelsen af fristen for opholdets varighed, vil

man kunne sikre, at efterforskning og forundersøgelse af hensyn til eleven søges tilendebragt så hurtigt som muligt, hvilket foruden for opdragelseshjemmet vil have betydning for den pågældende elev, da den tid, opholdet i den lukkede afdeling varer, ikke medregnes ved strafafsoningen, såfremt han måtte blive idømt frihedsstraf.

Forsåvidt der er tale om overførsel af en elev til den lukkede afdeling fra et andet opdragelseshjem end Bråskovgård, foreslås det som hidtil bestemt, at anmodningen foruden de sædvanlige akter for eleven, herunder oplysningsskema, skal ledsages af en udførlig erklæring fra vedkommende forstander om de særlige forhold, som gør overførslen nødvendig. En iagttagelse af denne regel vil lette overinspektøren ved dennes afgørelse af, om samtykke til overførslen bør meddeles.

På samme måde som i det gældende reglement foreslås det overladt til forstanderen for Bråskovgård at træffe afgørelse om opholdets varighed indenfor de givne rammer. På grundlag af de indhøstede erfaringer, blandt andet om opholdets normale varighed ved første og senere anbringelser, foreslår man den nugældende adgang til at udstrække opholdet udover 3 måneder ved anden og senere anbringelser i afdelingen ophævet. Opholdet i afdelingen kan efter forslaget udstrækkes i indtil 3 måneder, men bør, især ved første anbringelse, om muligt afkortes. En regel, der skulle sikre en begrænsning af varigheden af varetægtsfangers ophold i afdelingen er omtalt ovenfor. Også for disse skulle opholdets varighed ikke kunne udstrækkes udover 3 måneder.

Med hensyn til anvendelse af disciplinærmidler i den lukkede afdeling henvises i det af udvalget udarbejdede udkast, ligesom i det nugældende reglement, til de almindelige regler for anvendelse af hustugt i de åbne afdelinger i ungdomshjemmet. Herom henvises til bemærkningerne foran side 19 ff. Den gældende regel om, at en elev i den lukkede afdeling, der har gjort sig skyldig i alvorlige disciplinære forseelser, kan anbringes i et isolationsrum, mener udvalget at måtte opretholde, idet dog anbringelsestiden foreslås begrænset til indtil 14 dage mod nu indtil 30 dage.

I bestemmelserne om arbejdstid og fritid er ikke foreslået ændringer udover, at den gældende regel om, at den samlede daglige arbejds- og skoletid er en halv time længere end i hovedafdelingen, foreslås ophævet, da den efter udvalgets opfattelse ikke har pædagogisk værdi.

Endelig foreslås med lignende begrundelse ophævet den særlige regel om bespisningen af afdelingens elever.

Som det fremgår af bemærkningerne foran side 21 vedrørende udvalgets forslag til ændrede regler om anvendelse af korrigerende midler i anerkendte opdragelseshjem, foreslås den nugældende regel i hustugtsreglementets § 4, stk. 3, om anvendelse af betækningsrum ændret. Under hensyn til, at ungdomshjemmet Bråskovgård på grund af de der anbragte elevers vanskeligheder må have adgang til at isolere eleverne i særlige tilfælde, mener udvalget at måtte opretholde adgangen til benyttelse af betækningsrum for dette hjem i enkelte særlige tilfælde. Det foreslås derfor i reglementet for den lukkede afdeling fastsat, at en elev i hjemmet kan holdes isoleret i sit eget soverum i indtil 7 dage og med overinspektørens samtykke i indtil 14 dage. Forstanderen for Bråskovgård er berettiget til at anvende den lukkede afdeling til ophold for elever, der må isoleres som her angivet, og i så fald går disse elever ind under de almindelige regler for optagelse i den lukkede afdeling, bortset fra bestemmelsen om opholdets varighed.

D. Uddannelse, arbejdsstræning m. v. i opdragelses hjem for unge over den undervisningspligtige alder.

Udvalget har haft sin opmærksomhed henvendt på det vigtige spørgsmål om uddannelse, arbejdsstræning m. v. af børneværnselever, der er anbragt i opdragelseshjem for unge over den undervisningspligtige alder.

Problemet om erhvervsuddannelse foreligger især for de større elever, der er anbragt i iagttagelseshjem, optagelseshjem, fredeshjem og ungdomshjem.

I det omfang, det er muligt, søger børneforsorgen at lade de i opdragelseshjemmene for større drenge anbragte børneværnselever gennemgå en faglig uddannelse i hjemmenes værksteder, ved landbrug eller gartneri eller, hvor der er mulighed derfor, i lærepladser i hjemmenes nærhed.

Udvalget må lægge den største vægt på værdien af denne faglige uddannelse og ønsker den udvidet i rimeligt omfang. Det er nemlig udvalgets opfattelse, at børneforsorgen ved at give de unge en faglig uddannelse giver dem et gode, som i de fleste tilfælde vil være dem til gavn efter udskrivning af børneforsorgen. En gennemført lære med afsluttende svendeproe vil utvivlsomt støtte den enkelte karaktermæssigt og dermed sætte ham i stand til at overvinde eventuelle vanskeligheder efter overgang til frie forhold.

Udvalget finder dog anledning til at gøre opmærksom på den fare, der kan ligge i, at elever, der ikke egner sig for en faglig oplæring, alligevel søges oplært.

I tilfælde, hvor der hersker tvivl om en elevs egnethed til faglig oplæring, eller hvilket fag en elev skal oplæres i, mener udvalget, at de psykotekniske prøver vil kunne yde vejledning og eventuelt hindre, at en lærlingeuddannelse påbegyndes uden udsigt til at blive gennemført eller udnyttet senerehen.

Med hensyn til spørgsmålet om uddannelse og arbejdsstræning m. v. for større børn i de nævnte hjem skal iøvrigt anføres, at opgaverne i de enkelte arter af opdragelseshjem i denne henseende er forskellige.

1. Optagelses- og iagttagelseshjem.

I *iagttagelseshjem* bør man ved forskellige mindre arbejdsopgaver, også i forsøgs-værksteder, søge at finde frem til elevernes lyst og anlæg. Det vil være heldigt, om man ikke gør disse arbejdsopgaver større, end at eleverne kan gøre dem færdige, således at man kan få lejlighed til at vurdere kvaliteten af et arbejde, der ikke overstiger den pågældendes kræfter, koncentrationsevne og udholdenhed. Egentlig faglig oplæring kan dog normalt ikke finde sted, men det er af betydning, at de forskellige arbejdsledere er såvel fagligt som pædagogisk kvalificerede, så at de kan give fyldestgørende oplysninger om elevens opførsel og muligheder på det pågældende felt. Endvidere vil en intensiv iagttagelse af elevernes forhold i fritiden være af betydning for at fuldstændiggøre det billede, der skal danne grundlag for den fremtidige rigtige placering og oplæring. — Det vil være rimeligt, om iagttagelseshjemmene er opmærksomme på de midler, der til enhver tid er til rådighed for en fyldig erhvervsvejledning, herunder arbejdsanvisningskontorenes erhvervskartotek.

Iagttagelsen bør foretages på den kortest mulige tid, og opholdet i et iagttagelseshjem bør i almindelighed ikke udstrækkes udover 5 måneder.

Elever, der skønnes egnede for faglig oplæring, men ikke kan anbringes i privat læreplads, bør i almindelighed henvises til lærlingeplejehjem eller ungdomshjem med uddannelsesmuligheder i det pågældende fag.

I *optag els esh jern*, der modtager elever i den her omhandlede aldersklasse, bør arbejdsforholdene være tilrettelagt med henblik på, at elevernes ophold højst strækker sig over 9 måneder.

2. Ungdomshjem.

Ungdomshjemmenes opgave må være dels at give en faglig oplæring for de vanskeligste elever og en optræning til et arbejdstempo, der svarer til erhvervslivets krav, dels at stabilisere dem karaktermæssigt til at klare sig i samfundet. Løsningen af denne opgave vanskeliggøres af det forhold, at et stort antal af ungdomshjemmenes elever er præget enten af et uordentligt liv før forsorgen eller af langvarige ophold i andre opdragelseshjem, hvorved eleverne har fået samfundets krav meget på afstand.

Det er vigtigt, at ungdomshjemmene kan byde de unge forskellige uddannelsesmuligheder, og at man ved uddannelsens tilrettelægning har nøje føling med erhvervslivets krav og arbejdsformer. Herved undgår man det meget uheldige at stivne i utidssvarende arbejdsformer og -områder, som ikke har de unges interesse. Det er ligeledes af betydning, at den teoretiske oplæring går hånd i hånd med den praktiske. Hvor forholdene tillader det, bør man have opmærksomheden henvendt på en udnyttelse af det private erhvervs oplæringsmuligheder.

For de elever i ungdomshjemmene, der ikke egner sig til faglig oplæring, men som man må regne med vil indgå i den ufaglærte gruppe af arbejdere, er det af stor betydning, at den kundskabsmængde, de har tilegnet sig i barneskolen, holdes vedlige og omstilles til praktisk brug gennem en undervisning, der har tilknytning til de praktiske arbejder, de unge kan forvente at komme i berøring med ude i erhvervene.

Gennem en grundlæggende arbejdsteknisk undervisning suppleret med små kurser i arbejdst teori, praktik og modelarbejde, kan der skabes et godt grundlag for en senere videre udvikling gennem dag- og aftenkursus i de forskellige skoler for ufaglærte, der står til rådighed, når eleverne senere kommer ud i det frie erhverv.

Også i fritiden bør kontakten med omegnen udbygges mest muligt, f. eks. ved at de unge opnår medlemsskab i egnede lokale foreninger, eller ved at de i sportsudøvelse får lejlighed til at konkurrere med lokale sportshold. Det er af betydning, at ungdomshjemmets sportshold på ganske normal vis indgår i distriktets officielle turnering og akcepteres på lige fod med andre hold. Hvis man indenfor hjemmet opretter en spejdertrop, må arbejdet i denne betragtes som en værdifuld pædagogisk foranstaltning i sig selv. Men hertil kommer, at dette arbejde giver anledning til værdifuldt samarbejde med troppe af de anerkendte korps udenfor hjemmet.

Endelig kan der peges på de gode opdragende muligheder, der ligger i studiekredsarbejde og arbejde i fritidsklub i egne lokaler. Det vil ad denne vej ofte være muligt at gøre teoretisk stof interessant og tiltrækkende på en måde, som almindelig skoleundervisning ikke formår overfor ungdomshjemmets særlige klientel, og at give de unge fritidsbeskæftigelser og hobbyer, som kan udfylde deres ledige stunder på en gavnlige måde.

Såvel selve oplæringen som de forskellige fritidsbeskæftigelser må sigte mod at hæve elevernes selvagtelse og ansvarsbevidsthed. Den gunstige udvikling kan understøttes af forskellige ydre forhold. Således er en opdeling af hjemmet i forskellige afdelinger en fordel. Det ville være ønskeligt, om der ved ungdomshjemmene kunne indrettes en „overgangsafdeling“, hvor man bestræber sig for at få elevernes tilværelse til så meget som muligt at ligne den, de skal ud i. Det betyder bl. a. noget for de unges ind-

tjeningsmuligheder. Såfremt der ydes arbejde udover det normale, bør der ydes særligt vederlag.

Med hensyn til arbejdet er det meget afgørende, at dette udføres med interesse. Noget må gøres for elevens egen personlige velfærds skyld, f. eks. rede senge, andet som mere erhvervsbetonet arbejde, hvor penge og arbejdsydelse må stilles i forhold til hinanden, således at eleven indstilles på erhvervslivets krav og rettigheder, og dette kan gøres indenfor rammerne af de fleste hjem.

Det må være opdragerne, der hver på sin vis udnytter de lokale muligheder for at udvikle de unges arbejdsvilje, deres sans for penge og penges værdi og endvidere øger deres evne til normal omgang og samarbejde med andre. Underholdning, udflugter og lignende er her af betydning.

På grundlag af udvalgets erfaringer finder man anledning til at påpege, at det vil være ønskeligt, at der søges tilvejebragt mulighed for, at elever i *opdragelseshjem for større piger* kan beskæftiges på en mere alsidig måde, end tilfældet er nu, således at man fortsat har opmærksomheden henvendt på at søge nye beskæftigelsesformer inddraget.

Det må anses for naturligt og ønskeligt, at eleverne får en systematisk tilrettelagt huslig uddannelse, særlig af hensyn til at en stor del af eleverne selv får hjem, men udvalget må mene, at et mere erhvervsbetonet arbejde for de unge piger, også indenfor andre fag, i adskillige tilfælde vil kunne interessere eleverne og medvirke til at formindske de konstaterede vanskeligheder og til at gøre overgangen til frie forhold efter udskrivningen lettere.

Man skal herved pege på muligheden for, at de af eleverne, der udtrykker ønske herom, og som skønnes egnede, mod slutningen af opholdet søger oplæring i et erhverv, f. eks. kjolesyning, damefrisering, kontorarbejde, barnepleje el. lign., eller får beskæftigelse på fabrikker, således at de fortsat kan have ophold i hjemmet. På denne måde vil den isolation, der omgiver opdragelseshjemmene for større piger, i et vist omfang kunne brydes til lettelse af det opdragelsesmæssige arbejde i hjemmene, og eleverne vil kunne overflyttes til lærlingeplejehjem med større frihed.

3. Fredehjem.

For tilrettelæggelsen af uddannelse, arbejdsstræning og fritiden for elever i fredehjem gælder i det hele de under 2 anførte betragtninger, men der må dog tages fornødent hensyn til elevernes forsinkede eller mangelfulde udvikling, både ved valget af arbejder og ved tilrettelæggelsen af disse. Afvekslingen i arbejderne spiller her en stor rolle. Skoleundervisningen må tilrettelægges på særlig måde, f. eks. ved indførelse af korte lektioner. Personalet, der skal undervise i disse hjem, bør have kendskab til de former for undervisning, der anvendes i hjælpeklasser.

De i nærværende afsnit under pkt. 1—3 fremsatte bemærkninger foreslår udvalget optaget i den vejledning om de opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem, som udvalget foreslår udfærdiget, jfr. foran side 33, og hvortil udkast er optrykt som bilag 1 til betænkningen.

4. Udfærdigelse af særlige regler i henhold til § 1, stk. 6, i lov nr. 120 af 7. maj 1937 om lærlingeforholdet for unge, som under børneforsorg er anbragt udenfor hjemmet.

I medfør af § 1, stk. 6, i lov nr. 120 af 7. maj 1937 om lærlingeforholdet træffer arbejds- og socialministeren og handelsministeren i forening efter samråd med lærlingerådet bestemmelse om, i hvilket omfang lærlingeloven skal finde anvendelse bl. a. på unge, som under børneforsorg er anbragt uden for deres hi em.

Udvalget har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med et udkast til den omhandlede bekendtgørelse og skal angående den nærmere ordning af børneværnslevers lærlingeforhold fremdrage følgende forhold.

Forsåvidt angår børneværnslever, der oplæres i opdragelseshjemmenes egne værksteder bør varigheden for oplæringen efter udvalgets opfattelse fastsættes ved protokoltilførsel enten straks ved læreforholdets etablering eller, forsåvidt dette ikke kan ske, snarest muligt derefter. Ved fastsættelse af læretiden bør det kunne bestemmes, at den må overskride den for vedkommende fag fastsatte læretid med indtil $\frac{1}{2}$ år, medens yderligere forlængelse af læretiden bør kræve en dispensation, ved hvilken læretiden kan forlænges yderligere $\frac{1}{2}$ år.

For børneværnslever, der udenfor opdragelseshjem anbringes i privat lære, herunder udgående lærlinge fra opdragelseshjem, vil det være nødvendigt, at der gives bestemmelser om, at der kan dispenseres fra lærlingelovens regler om lærlingelønninger, læretid, prøvetid m. v.

Endvidere har udvalget drøftet spørgsmålet om faglig uddannelse af svagtbegavede børneværnslever.

Som det er fremhævet i indledningen til nærværende afsnit, anser udvalget en faglig uddannelse af børneværnslever for at være af stor betydning for eleverne ved deres udskrivning af for sorgen. Udvalget er dog opmærksom på, at en lærlinguddannelse ikke uden nærmere undersøgelse i det enkelte tilfælde bør påbegyndes, hvis der hersker tvivl om, hvorvidt den pågældende egner sig til oplæring og kan gennemføre uddannelsen.

Derimod mener udvalget ikke, at det generelt vil kunne siges, at svagtbegavede børn ikke egner sig til faglig oplæring, og man må bestemt fraråde, at de udelukkes herfra.

For det første rinder udvalget, at selve sinkebegrebet er et for uklart kriterium at gå ud fra ved afgørelsen af, om en elev bør have adgang til at søge faglig oplæring. En sådan begrænsning i adgangen til faglig oplæring findes heller ikke iøvrigt gennemført ved lærlingeloven.

Dernæst viser erfaringerne fra opdragelseshjem for svagtbegavede eller sent udviklede børn, at elever, der må betegnes som sinker, har vist udprægede evner ved håndværksmæssigt arbejde.

Fra et sådant opdragelseshjem foreligger der således oplysning om, at 119 af 330 drenge ved udskrivning fra hjemmet blev anbragt ved håndværksmæssig uddannelse. Af disse har 83 bestået svendeprøven, 10 er endnu i lære, medens 26 af forskellige årsager har opgivet uddannelsen. For dette hjem vedkommende har således 75 pct. af de elever, der påbegyndte lære, gennemført den.

Også fra andre opdragelseshjem haves tilsvarende erfaringer.

Under hensyn hertil, samt til at man ved en regel om, at svagtbegavede børn ikke kan oplæres fagligt, vil stille mange elever ugunstigt, må man som nævnt tage afstand fra ethvert forslag om generelt at udelukke sinker fra faglig oplæring. Derimod er udvalget enig i, at der ved den bekendtgørelse, der som nævnt skal udstedes om de herhenhørende

forhold, optages en bestemmelse om, at opdragelseshjemmet, eller for de under private former anbragte børneværnssele ver børn eværnsud valget, forinden faglig uddannelse påbegyndes, gennem psykotekniske prøver og på anden måde skal søge at skaffe sig klarhed over, hvorvidt den pågældende børneværnsselev vil have mulighed for at gennemføre uddannelsen, og om han kan forventes at kunne ernære sig ved faget efter uddannelsens slutning.

5. Samarbejde med de arbejdstekniske ungdomsskoler.

Med hensyn til de unge mandlige børneværnsselever, der ikke modtager en egentlig faguddannelse, er det udvalgets erfaring, at de er mindre godt udrustede til at klare sig efter udskrivningen end de faglærte, og udvalget finder det uomgængeligt nødvendigt, at deres stilling forbedres betydeligt, ved at børneforsorgen får endnu flere muligheder for at lette overgangen fra opdragelseshjem til frie forhold for disse elever.

Under overvejelserne om, hvad der kunne gøres for at skaffe elever på opdragelseshjem for større drenge en bedre uddannelse, for at de på bedst mulig måde kan stå rustet til arbejde i det almindelige samfund, har udvalget haft sin opmærksomhed henvendt på muligheden for at udnytte erfaringerne fra de arbejdstekniske ungdomsskoler, der er oprettet i henhold til lov nr. 138 af 29. marts 1947 om foranstaltninger til imødegåelse af ungdomsarbejdsløsheden.

Et samarbejde med disse skoler, således at større børneværnsselever inden endelig udskrivning af forsorgen gennemgår et kursus på en sådan skole, må anses for at være af afgjort betydning for børneforsorgen og medvirke til at afhjælpe et savn for denne.

Udvalget er bekendt med, at børneværnsselever i enkelte isolerede tilfælde har været optaget på skolerne.

For at søge klarlagt, i hvilket omfang børneforsorgen kan tænkes at benytte sig af en eventuel udvidet adgang til henvisning af elever til de arbejdstekniske ungdomsskoler, har udvalget indhentet erklæringer fra magistraterne i København og Århus, fra børneværnsudvalgene i 7 andre større byer samt fra forstanderne ved 23 opdragelseshjem for større drenge.

Efter anmodning har de tilskrevne udvalg og forstandere endvidere udtalt sig om, hvilket antal unge, der kan tænkes henvist til de arbejdstekniske ungdomsskoler.

Af de modtagne besvarelser fremgår, at så godt som alle børneværnene og forstanderne kan gå ind for en etablering af det foreslåede samarbejde som en afgjort gavnlige foranstaltning for de unge til erhvervelse af arbejdsstræning og kundskab til den ufaglærtes arbejde. Fra enkelte sider er endvidere peget på samarbejdet som en hjælp under arbejdsløshed, som er meget skæbnesvanger netop for børneforsorgselever, da en lediggang hos disse på grund af hyppigt tilstedeværende karakterbrist kan skabe store vanskeligheder. Antallet af de elever, der kan tænkes henvist til skolerne, skønnes dog at ville blive ret begrænset.

Man skal herefter foreslå, at mulighederne for et udvidet samarbejde nærmere undersøges.

En forudsætning for opnåelsen af et gunstigt resultat af et sådant samarbejde vil det være, at børneforsorgens elever optages på skolerne på lige fod med ikke-børneværnsselever.

Når børneværnsseleverne skal opholde sig på skolerne på samme vilkår som de fra arbejdsanvisningskontorerne henviste, bl. a. med hensyn til akkordsatser, bør de formentlig ikke være meget under den grænse af 18 år, som er foreskrevet i den nævnte lov om

ungdomsskolerne, idet de ellers vil have noget vanskeligt ved at følge med i arbejdet og derved miste interessen for at opnå et gavnligt udbytte af opholdet. Denne grænse af 18 år, hvorfra der efter loven kan dispenseres, vil formentlig medføre, at det kun er et fåtal af børneforsorgens elever, der kan besøge skolerne, men for disse vil den arbejdsstræning, som gives på skolerne, utvivlsomt være af stor betydning inden overgangen til de friere forhold efter udskrivningen.

Det vil efter udvalgets opfattelse være rigtigst, at børneforsorgens elever spredes på et par enkelte skoler, idet dette formentlig vil være mere heldigt end at samle alle elever på een for disse elever bestemt skole. En vanskelighed opstår derved, at skolerne kun er åbne fra 1. oktober til 1. maj, medens de i sommermånederne benyttes til forskellige andre formål. Et samarbejde med de arbejdstekniske ungdomsskoler i sommertiden kan dog tænkes etableret, såfremt en eller flere af skolerne af hensyn til ungdomsarbejdsløsheden holdes åbne i denne periode, men da børneforsorgen bør have mulighed for også uden for disse tilfælde at kunne henvise egnede elever til skolerne, mener udvalget — trods betænelighederne derved — at kunne stille forslag om, at der gøres forsøg med et sommerkursus på en af skolerne, således at de elever, der ikke findes skikkede til at forlade skolerne ved disses lukning, samt de eventuelt på dette tidspunkt egnede elever fra børneforsorgen iøvrigt, samles på denne skole til fortsat træning og undervisning.

Med hensyn til betalingen for børneværnseleverne er det udvalgets opfattelse, at de, såfremt betingelserne for henvisning til skolerne i henhold til den nævnte lov om de arbejdstekniske skoler er opfyldt, bør stilles på ganske samme måde som andre elever.

E. Ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem.

1. Lønforhold.

Som det tidligere er påpeget, er vanskelighederne ved at få virkeligt kvalificeret personale i opdragelseshjemmene for en meget væsentlig del begrundet i børneforsorgens forholdsvis dårlige lønningsforhold samt i de store krav med hensyn til arbejdstid, der stilles til ledere og medarbejdere. Det er også fremhævet, at personaleforholdene har medført, at lærere til opdragelseshjem har måttet tages enten blandt idealister eller af den ringeste del af seminaristerne, hvis det overhovedet har været muligt at få seminarister til at søge de ledige stillinger. Dette har langt fra altid været tilfældet, og den herskende mangel på lærerkræfter har medført, at mange lærerstillinger uden resultat opslås ledige flere gange.

Udvalget ser en meget alvorlig fare for opdragelseshjemmenes arbejde i de herskende personaleforhold. Selvsagt medfører en ubesat stilling i et opdragelseshjem en alvorlig ulempe for det opdragelsesmæssige arbejde, og på længere sigt bevirker forholdene også, at børneforsorgen ikke vil være i stand til at besætte lederstillingerne med tilstrækkelig kvalificerede folk. Det er naturligt i første række at søge disse stillinger besat med dygtige og erfarne førstelærere, men i de senere år har det vist sig vanskeligt at finde kvalificerede ansøgere.

Både forsåvidt angår lønninger og arbejdstid vil det være påkrævet at skabe mulighed for, at børneforsorgen kan konkurrere med folkeskolen og andre forsgsgrene, såsom særfororgen. Det vil endvidere være nødvendigt, at der ydes et rimeligt vederlag for den større bundethed ved opdragelseshjemmene.

Udvalget skal også pege på, at boligforholdene for det personale, som har sin livsgerning i et opdragelseshjem, mange steder lader meget tilbage at ønske. Boligerne er for små, har kun mangelfulde bekvemmeligheder og er ofte dårligt placerede. Om dette spørgsmål skal man iøvrigt henvise til bemærkningerne nedenfor side 52.

I den siden godkendelsen af en ny lønordning for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem fra 1. april 1946 at regne forløbne tid har det vist sig overordentligt vanskeligt at knytte de tilstrækkeligt egnede og kvalificerede personer til opdragelseshjemmenes højere stillinger, hvilket står i forbindelse med, at de egnede personer foretrækker tilsvarende stillinger i folkeskolen, hvor dels lønordningsforholdene er relativt bedre, og der samtidig er mulighed for ekstrafortjeneste, og hvor dels arbejdsforholdene er friere, og der samtidig er større muligheder for at dyrke privatlivet.

De omhandlede forhold er til ubodelig skade for børneforsorgen og vil på længere sigt medføre, at der lidt efter lidt til børneforsorgen kun knyttes mindre kvalificerede personer. Det er derfor udvalgets opfattelse, at det bør tilstræbes at skaffe sådanne lønmæssige forbedringer for indehavere af de højere stillinger ved opdragelseshjemmene, at det bliver muligt at knytte særligt egnede personer til dette arbejde. I denne forbindelse må det fremhæves, at de til børneforsorgen knyttede medarbejdere til enhver tid burde være de bedste, når henses til, at arbejdet med opdragelse af vanskelige børn er en samfundsopgave, som stiller betydeligt større krav til personen, end for eksempel almindelig skolegerning.

Det er udvalget bekendt, at der fra de faglige organisationer, fra overinspektionen for børneforsorgen og ministeriet gentagne gange er fremsat krav om forbedrede løn- og arbejdsforhold for børneforsorgens medarbejdere, og at disse krav ikke har kunnet gennemføres. Senest har arbejds- og socialministeriet ved skrivelse af 14. december 1949 til finansministeriet fremsat forslag til ændringer i tjenestemandslovens afsnit 29, statsopdragelseshjemmene, og i tilslutning hertil ved skrivelse af 16. januar 1950 til samme ministerium fremsat forslag til ændringer i normeringsplanerne for anerkendte opdragelseshjem, bortset fra statshjem. Disse to skrivelser er optrykt som bilag 11 og 12 til betænkning af 2. februar 1950 vedrørende børneforsorgsinstitutionernes økonomi m. v.

I den af landstingets udvalg den 2. februar 1951 afgivne betænkning angående forslag til lov nr. 92 af 14. marts 1951 om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg, jfr. rigsdagstidende B. sp. 217—224, er det udtalt, at udvalget lægger meget stor vægt på, at man under forhandlingen om aflønning af ledere og medarbejdere er opmærksom på vigtigheden af, at „løn- og pensionsforholdene“, bliver således, at institutionerne kan byde sådanne kår, at de er i stand til at kunne ansætte de bedst kvalificerede medarbejdere.

Under henvisning hertil, samt til den betydning udvalget tillægger lønforholdene for ledere og medarbejdere i opdragelseshjemmene, har man taget spørgsmålet op til fornyet overvejelse og har udarbejdet de som bilag 3 og 4 til nærværende betænkning optrykte udkast til ændret affattelse af tjenestemandslovens afdeling 29, §§ 900—907, og forslag til lønplaner for anerkendte opdragelseshjem, bortset fra statshjem.

Det er som tidligere fremhævet udvalgets opfattelse, at børneforsorgen ikke kan blive stående ved de nugældende lønninger, og der er i udvalget enighed om, at lønningerne ved opdragelseshjem for vanskelige og svagtbegavede børn under hensyn til de krav, der må stilles til opdragerne ved disse hjem må ligge på linie med de for særfor sorgen gældende.

a. *Statsopdragelseshjem.*

Med hensyn til udvalgets som bilag 3 til betænkningen optrykte forslag vedrørende *statsopdragelseshjemmenes* lønninger skal bemærkes følgende:

Forsåvidt angår lederstillingerne, foreslås forstanderen for statsungdomshjemmet Bråskovgård, der hidtil har været placeret i lønklasse 6 900 kr.—8 100 kr., henført til lønklasse 7 500 kr.—8 700 kr. Endvidere foreslås forstanderen for statsungdomshjemmet Bøgildgård placeret i lønklasse 6 900 kr.—8 100 kr. og forstanderne ved statsungdomshjemmene Sølager og Vejstrup henført til lønklasse 5 700 kr.—7 500 kr., hvortil forstanderstillingen ved Skibby statsoptagelseshjem allerede er henført, medens forstanderstillingen ved statsskolehjemmene Sjølund og Frederikslund bør forblive i lønklasse 4 800 kr.—6 000 kr.

Til begrundelse for den foreslåede lønmæssige placering af forstanderne ved statens opdragelseshjem skal anføres, at statsungdomshjemmet Bråskovgård modtager de vanskeligste blandt børneforsorgens unge, og at omfanget og arten af det opdragelsesmæssige og administrative arbejde, der er henlagt til forstanderen for dette hjem, efter udvalgets opfattelse berettiger til en lønmæssig placering på linie med forstanderne ved statens **blindeinstitutter**, jfr. herved tjenestemandslovens § 888. Man skal i denne forbindelse iøvrigt pege på, at størstedelen af det administrative arbejde ved de kgl. blindeinstitutter er henlagt til administrationschefen ved blindeinstitutterne.

Forsåvidt angår forstanderstillingen ved statsungdomshjemmet Bøgildgård skal anføres, at denne altid har været placeret mellem lederstillingen ved statsungdomshjemmet Bråskovgård og ved de øvrige statsopdragelseshjem, og udvalget mener, at stillingen bør normeres i den nuværende lønklasse for statsungdomshjemmet Bråskovgård. Vedrørende den foreslåede normering af forstanderstillingerne ved statsungdomshjemmene Sølager og Vejstrup bemærkes, at denne svarer til den lønning, der ydes skoleinspektører ved folkeskolen samt overlærere indenfor særforsorgen.

Endvidere foreslår udvalget, at stillingerne som førstelærer i opdragelseshjemmene for vanskelige og svagt begavede børn fremtidig på samme måde som advancementsstillinger ved særforsorgsinstitutionerne for døve, blinde og talelidende børn og ved kommunale folkeskoler i købstæderne — benævnes overlærere.

Med hensyn **til** deres lønmæssige placering foreslår udvalget overlærerne ved de 2 største ungdomshjem henført til lønklasse 4 800 kr.—6 000 kr. på grund af hjemmenes størrelse. Overlærerne ved disse hjem virker nærmest som viceforstandere, og udvalget finder det naturligt, at de aflønnes på samme måde som viceinspektører i folkeskolen, hvilket var tilfældet før lønrevisionen i 1946.

Overlærerne ved statsungdomshjemmene Sølager og Vejstrup og Skibby statsungdomshjem, der hidtil har været placeret i lønklassen 3 120 kr.—4 800 kr., foreslås henført til en ny lønklasse 2 (grundløn 4 500 kr.—5 700 kr.), hvilken lønning svarer til lønningen til overlærere ved kommunale folkeskoler i købstæderne.

Til begrundelse for forslaget om normering af overlærerstillingerne skal man henviser **til**, at ikke alle overlærere kan forvente at avancere til forstandere, således at overlærerstillingen for mange må betragtes som slutstilling. Hertil kommer, at det er af betydning, at forstanderens nærmeste medarbejder og stedfortræder er en erfaren og skolet mand i såvel administrativ som i pædagogisk henseende.

Grundlønnen i den nugældende lønklasse 3, 3 120 kr. stigende til 4 800 kr., foreslås forhøjet til 3 540 kr.—5 700 kr. og til lønklassen foreslås henført overlæreren ved statsskolehjemmet Sjølund og statsoptagelseshjemmet Frederikslund, lærerne ved stats-

ungdomshjemmene Bråskovgård og Bøgildgård, lærerne ved statsskolehjemmene Vejstrup og Sjølund samt bestyreren af den lukkede afdeling ved Bråskovgård.

Til begrundelse for forslaget om forhøjelse af lønklassens grundløn skal anføres, at den foreslåede grundløn svarer til den for særforsorgens lærere i henhold til tjenestemandsløvens § 890 gældende, samt at kravene til lærerpersonalet ved opdragelseshjem for vanskelige og svagt begavede børn efter udvalgets opfattelse som foran anført ganske må sidestilles med de krav, der stilles til særforsorgens lærere.

Den lønningsmæssige placering af bestyreren af Bråskovgård ungdomshjems lukkede afdeling, der nu er normeret i lønklassen 2 700 kr.—4 440 kr., er sket ud fra udvalgets vurdering af det meget vanskelige pædagogiske arbejde, som det påhviler lederen af denne afdeling for særlig vanskelige unge at udføre.

I den nuværende 4. lønklasse foreslås grundlønnen forhøjet fra 2 700 kr.—4 440 kr. til 2 940 kr.—4 860 kr. Til begrundelse herfor skal anføres, at landbrugsbestyreren ved statsungdomshjemmene Bråskovgård, Bøgildgård og Sølager samt landbrugshjemmet Christinelund, samt de af faglærerne, der virker som egentlige håndværksmestre, bør placeres på linie med håndværksmestre ved særforsorgen, jfr. tjenestemandsløvens § 891.

Med samme begrundelse bør de øvrige faglærere ved opdragelseshjemmene aflønnes som håndværksassistenter ved særforsorgen, jfr. tjenestemandsløvens § 892, således at slutlønnen i 5. lønklasse forhøjes fra 3 900 kr. til 4 140 kr.

I 6. og 7. lønklasse foreslås ingen ændringer.

Endvidere foreslås det i tjenestemandsløvens § 907, stk. 1, omhandlede, ikke-pensionsgivende inspektionstillæg, der er fastsat til 480 kr. årlig for tjenestemænd i 1. lønklasse a. og b., 360 kr. for tjenestemænd i 1. lønklasse c. samt 2.—5. lønklasse og 300 kr. årlig for tjenestemænd i 6. lønklasse, forhøjet til henholdsvis 1 080, 780 og 600 kr. årlig. Som begrundelse herfor skal man henvise til, at børneforsorgens medarbejdere også i deres fritid skal stå til rådighed for hjemmet, og at der ikke for børneforsorgens personale er adgang til at supplere lønnen med ekstraintægter.

I denne forbindelse skal man henvise til, at der i henhold til tjenestemandsløvens § 899 er tillagt de ved statens kostskoler for døve ansatte lærere, der tillige fungerer som plejetilsyn, et bestillingstillæg på 720 kr. årlig. En forhøjelse af inspektions tillægget synes herefter rimeligt, når forholdet er det, at børneforsorgens ledere og medarbejdere til stadighed i det daglige liv må udføre et arbejde, der svarer til det plejetilsyn, der påhviler visse lærere ved kostskolerne for døve.

Samtidig stiller udvalget forslag om, at det i tjenestemandsløvens § 907, stk. 2, anførte, på finansloven fastsatte honorar for forstanderhustruer for ledelse af hjemmets husvæsen forhøjes, og at der skaffes grundlag for en pensionslignende ordning for forstanderhustruers vedkommende, samt at der endelig gennemføres en ordning, hvorefter hustruen, forsåvidt hun leder hjemmets husvæsen, får fri station i hjemmet.

Spørgsmålet om forstanderhustruers stilling og lønforhold har blandt andet tidligere været drøftet i den embedsmandsindstilling vedrørende børneforsorgen, som den 5. februar 1943 blev afgivet til socialministeren. I denne indstilling, jfr. side 47—48, anføres blandt andet, at forhandlingsdeltagerne ikke har ment at kunne gå ind for en egentlig hustruløn, men man har været enige om, at der bør ydes et passende vederlag til hustruen for hendes arbejde som leder af hjemmets husvæsen. Under hensyn til værdien af hustruens arbejde for hjemmet har der endvidere været enighed om, at det ville være ønskeligt, om de pågældende hustruer fik fri station foruden vederlaget, idet størstedelen af hustruernes vederlag opluges af det beløb, der fradrages i forstanderens løn for hu-

struens ophold i hjemmet. Endvidere var forhandlingsdeltagerne enige om, at det ville være rimeligt, at der ydes sådanne hustruer, der har ydet en selvstændig personlig indsats i forsorgens tjeneste, et tillæg til den dem normalt tilkommende pension.

I den af folketingets udvalg den 7. februar 1947 afgivne betænkning angående forslag til lov nr. 53 af 27. februar 1947 angående forøget offentlig støtte til anerkendte, private opdragelseshjem, jfr. rigsdagstidende, tillæg B., spalte 208 og 219, er det udtalt, at udvalget anser det for påkrævet, at spørgsmålet om vederlag til forstandernes hustruer tages op til fornyet overvejelse, og at arbejds- og socialministeren overfor udvalget har udtalt, at han anser det for rimeligt, at en forstanderhustru, der i en årrække har forestået husholdningen, får tillagt en forhøjet pension, eventuelt på den måde, at hustruverdraget gøres pensionsgivende for hustruen. Ifølge nævnte udvalgsbetænkning var man enige om at henvise spørgsmålet til behandling i det i henhold til fornævnte lovs § 7, stk. 3, nedsatte pensionsudvalg.

Spørgsmålet har derefter været drøftet i en betænkning, afgivet den 27. april 1948 af det af arbejds- og socialministeriet under den 6. maj 1947 nedsatte udvalg vedrørende pensionsordningen for ledere og medarbejdere ved børneforsorgens institutioner.

I overensstemmelse med de af pensionsudvalget fremsatte tanker har overinspektionen i skrivelse af 11. juni 1948 foreslået, at der fra tidspunktet for ægtefællers afgang fra stillinger som ledere af et opdragelseshjem gennem arbejds- og socialministeriet uafhængigt af børneforsorgens pensionskasse ydes forstanderhustruerne en efterløn på 400, 500 og 600 kr. årligt + procenttillæg efter henholdsvis 10, 15 og 20 års virksomhed som leder af husførelsen ved opdragelseshjem.

Bestyrelsen for børneforsorgens pensionskasse har i en over sagen afgivet erklæring eenstemmigt anbefalet, at der blev tillagt 2 nærmere angivne forstanderenker efterlønssydelse efter de af overinspektionen foreslåede retningslinier.

I skrivelse af 20. april 1949 udbad socialministeriet sig herefter finansministeriets tilslutning til, at disse beløb blev bevilget de pågældende enker på finanslovskontoen for understøttelser under socialministeriet.

I skrivelse af 30. maj 1949 meddelte finansministeriet imidlertid, at samme af principielle grunde ikke kunne tiltræde, at der ydes pension eller understøttelse på grundlag af de honorarer eller andre vederlag, som ikke hører under de efter statsstjenestemandsløvens ordning pensionsgivende lønningsdele.

I den ovenfor nævnte af landstingsudvalget den 2. februar 1951 afgivne betænkning er udtalt, at udvalget gør opmærksom på de i en tidligere afgivet betænkning optagne bemærkninger om forstanderhustruernes løn- og pensionsforhold, idet udvalget er enig i, at disses arbejde er af stor betydning for opdragelseshjemmenes hele drift og for at bidrage til, at der skabes så hjemlige forhold for eleverne som muligt.

Udvalget kan for sit vedkommende anse det for særdeles velbegrundet, at det honorar, der ydes forstanderhustruer for ledelse af hjemmenes husvæsen, gøres pensionsgivende. I denne forbindelse henvises til, at hvervet som leder af et opdragelseshjems husvæsen og som plejemoder for et betydeligt antal elever i sig selv må anses for så byrdefuldt og samtidig af så stor betydning for hele hjemmets førelse, at det både er rimeligt og påkrævet, at dette arbejde vederlægges på en særlig måde.

Selv om forslaget derfor måtte være i strid med tjenestemandsløvens almindelige principper, må det dog fremhæves, at den praktiserede ordning med forstanderhustruernes arbejde i opdragelseshjemmene er noget enestående indenfor dansk administration, som efter udvalgets opfattelse gør det rimeligt at søge tilvejebragt en særlig ordning for disse

medarbejdere. Udvalget skal herved bemærke, at en sådan særordning efter udvalgets opfattelse ikke kan antages at ville få konsekvenser for andre tjenestemandsgupper.

Udvalget finder, at al rimelig grund taler for, at vederlaget til forstanderhustruerne gøres pensionsgivende, men under hensyn til de principielle betænkeligheder, skal udvalget subsidiært indstille, at der ydes forstanderhustruerne en efterløn efter det ovenfor nævnte forslag.

Ved vurderingen af spørgsmålet om hustruverlaget må man iøvrigt gøre sig klart, at udgifterne for statskassen vil stige ganske betydeligt, såfremt forstanderhustruerne frasiger sig deres arbejde i hjemmet, og der i disses sted må ansættes økonomaer, og at det i sig selv må betragtes som en urimelig ordning, at den omstændighed, at det er forstanderhustruen, der udfører en økonomas og en plejemoders arbejde, fører til, at der hverken lønningsmæssigt eller pensionsmæssigt kan skabes betryggende forhold for denne.

Udvalget må yderligere anse det for rimeligt at søge gennemført en mindre forhøjelse af hustruverlaget fra 1 200 kr. til 1 500 kr. årlig og samtidig få gennemført en ordning, hvorefter hustruen, såfremt hun leder hjemmets husvæsen, får fri station i hjemmet, idet særlig den omstændighed, at hustru vederlaget for en stor dels vedkommende opsluges af det beløb, der fradrages i mandens lønning for hustruens ophold i hjemmet, har virket som et betydeligt irritationsmoment.

Endelig foreslås det i tjenstemandslovens § 907, stk. 2, omhandlede honorar til de til 3.—5. lønklasse henførte tjenstemænd, der sammen med hustruen bestyrer en afdeling, fastsat til 750 kr. årlig med sædvanligt tillæg, og at hustruen i overensstemmelse med forslaget for forstander hustruer får fri station i hjemmet, såfremt der på afdelingen føres en særlig husførelse, og afdelingslederens hustru leder denne.

b. Anerkendte private og kommunale opdragelseshjem.

I udvalgets forslag til lønningsplaner for *anerkendte private og kommunale opdragelseshjem for vanskelige og svagibegavede børn*, jfr. bilag 4, er foreslået forbedringer, der nøje svarer til de for statsopdragelseshjemmene fremsatte forslag. Dette gælder både afsnit A., anerkendte skole- og ungdomshjem og afsnit B. a., hvortil er henført foruden fredeshjem, sinkehjem og lærlingeplejehjem, andre oplæringshjem (lærlingeplejehjem, landbrugshjem og de i henhold til forsorgsloven anerkendte husholdningsskoler) samt iagttagelseshjem og børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder.

Til afsnit B. b. vil herefter kun henhøre *opdragelseshjem for ikke vanskelige børn, d. v. s. almindelige børnehjem og optagelseshjem*.

En sådan ændring af normeringsplanen forekommer særdeles rimelig, efter at man i erkendelse af, at der på de fornævnte oplæringshjem samt børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder opdrages særdeles vanskelige børn, ved lov nr. 92 af 14. marts 1951 om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg ved ændring af forsorgslovens § 64 er fastsat, at hjem som de omhandlede henføres til den gruppe hjem, som staten fuldtud af holder udgifterne for ved børnenes anbringelse efter det fyldte 15. år. Endvidere henvises til bemærkningerne nedenfor side 53, hvorefter man for at muliggøre en bedre sortering af børn i opdragelseshjemmene administrativt har foreslået gennemført en deling af optagelseshjemmene og iagttagelseshjemmene.

Forså vidt angår forstanderstillinger ved *anerkendte skole- og ungdomshjem*, jfr. lønningsplanens afsnit A., skal man foreslå, at forstanderstillingen ved Flakkebjerg ung-

domshjem normeres på samme måde som forstanderstillingen ved statsungdomshjemmet Bråskovgård, da Flakkebjerg under hensyn til sin størrelse og arbejdets karakter i det hele må sidestilles med Bråskovgård, medens forstanderne ved de øvrige store hjem af denne art, der efter den nugældende lønningsplan er normeret i lønklasse 1. a. (5 700 kr.—7 500 kr.), foreslås aflønnet som forstanderen ved statsungdomshjemmet Bøgildgård (grundløn 6 900 kr.—8 100 kr.). Forstanderen for skolehjemmet Kjettrupgård, der nu er placeret i 1. lønklasse b. (grundløn 5 700 kr.—6 900 kr.), foreslås henført til denne lønklasse, hvilket skønnes påkrævet, da hjemmet er et egentlig sinke- og skolehjem for 55 svagt begavede, vanskelige drenge i alderen 7—16 år.

Til den nuværende lønklasse 1. b. foreslås henført forstanderen for skolehjemmet Hesselager, der er et sinke- og skolehjem for 47 svagt begavede piger. Samtidig foreslås der tillagt grundlønnen i denne lønklasse et yderligere alderstillæg, således at slutlønnen bliver 7 500 kr.

Endvidere skal man foreslå, at stillingerne som overlærere ved de største skole- og ungdomshjem, der nu er normeret i 2. lønklasse (grundløn 3 420 kr.—5 580 kr.), fremtidig aflønnes med grundløn 4 800 kr.—6 000 kr. ligesom overlærerne ved de største statsopdragseshjem, medens overlæreren ved Hesselager skolehjem foreslås aflønnet med grundløn 4 500 kr.—5 700 kr.

3. lønklasse for lærere med seminarieuddannelse, 4. lønklasse for landbrugslederne ved større drengehjem og faglærere med egentlig faguddannelse og 5. lønklasse for andre faglærere samt enkelte afdelingsledere foreslås ændret i overensstemmelse med udvalgets forslag vedrørende de tilsvarende lønklasser ved statshjemmene.

Forsåvidt angår *andre anerkendte opdragelseshjem* stiller udvalget for *fredeshjem, sinkehjem, børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, iagttagelseshjem og oplæring shj em* følgende forslag:

Til 1. lønklasse a. (for tiden grundløn 5 700 kr.—6 900 kr.) foreslås henført forstanderne for iagttagelseshjemmene Bustrup, Vitskøl Kloster og Roskilde Hvile og for fredeshjemmene Grøngrøft, Gunslev og Gelsted samt lederne af sinkehjemmene Spanager, Sølyst og Lyngbæksgård. Samtidig stiller man forslag om, at der tillægges grundlønnen i denne lønklasse et yderligere alderstillæg, således at slutlønnen bliver 7 500 kr. Til begrundelse for dette forslag skal anføres, at arbejdet — såvel pædagogisk som administrativt — i disse hjem i det hele svarer til ungdomshjemmenes. Endvidere bemærkes, at fredeshjemmet Kjærgård, der var normeret til 40 svagt begavede piger i alderen 14—21 år, og hvis leder var henført til denne løngruppe, nu er nedlagt, og at det tidligere Gunslev ungdomshjem, der nu er indrettet til fredeshjem for 50 svagt begavede, vanskelige piger i samme aldersklasse, har overtaget det arbejde, som tidligere påhvilede fredeshjemmet Kjærgård.

Ved de nævnte hjem foreslås stillingerne som overlærere henført til lønklasse 2. a. (grundløn 4 500 kr.—5 700 kr.).

Forstanderstillingen ved de øvrige hjem af de omhandlede typer bør henføres til lønklasse 2. b. (grundløn 3 540 kr.—5 700 kr.).

Forsåvidt angår 3.—5. lønklasse henvises til bemærkningerne ovenfor.

Vedrørende lønningsplan en for *almindelige børnehjem og optagelseshjem* bemærkes, at man foreslår forstanderne for de største børnehjem, nemlig Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse, Vejle Fjord, Jægerspris, Nærumgård og Bolbro henført til 1. lønklasse a. (grundløn 5 700 kr.—7 500 kr.). Samtlige disse hjem er normeret til så stort et børnetal, at det må anses for nødvendigt at yde forstanderen løn på linie med skoleinspek-

tører i folkeskolen og overlærere ved særforso-gen. For de øvrige hjemms vedkommende har udvalget ment det nødvendigt at foreslå en forhøjelse i forhold til den nugældende normering, idet man dog har taget hensyn til, at der er tale om opdragelseshjem for ikke-vanskelige børn. Forslaget går ud på, at forstanderne for de øvrige børnehjem og optagelseshjem med en normeret belægning på 50 børn eller derover samt børnehjem og optagelseshjem med egen skole og en belægning på mindst 30 børn henføres til lønklasse 1. b. (grundløn 4 800 kr.—6 000 kr.) og lederne af børnehjem og optagelseshjem, der er normeret til 20 børn og derover, men ikke over 49 børn til 2. lønklasse b. (grundløn 3 540 kr.—5 700 kr.) og endelig lederne af de mindste børnehjem og optagelseshjem til 4. lønklasse (grundløn 2 940 kr.—4 860 kr.).

Til 2. lønklasse a. (4 500 kr.—5 700 kr.) foreslås henført overlærerne ved Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse og Vejle Fjord og til 2. lønklasse c. (grundløn 3 420 kr.—5 580 kr.) lærere med seminarieuddannelse ved Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse. Til begrundelse herfor skal anføres, at den i hjemmet værende skole virker som mellemskole, hvorfor lærerlønningerne bør ligge på linie med lønningerne til andre lærere i gymnasieskolerne, jfr. tjenestemandslovens § 866.

3. lønklasse foreslås delt i 2, nemlig 3. lønklasse a. (3 300 kr.—4 980 kr.) og 3. lønklasse b. (3 120 kr.—4 800 kr.), således at lærere og lærerinder med fuldstændig og afsluttet seminarieuddannelse, der er ansat ved opdragelseshjem beliggende i områder med købstadsskoleordning, placeres i 3. lønklasse a., medens lærere ved de øvrige hjem placeres i 3. lønklasse b. Som det fremgår heraf, har man for det læreruddannede personale ved disse hjem for ikke vanskelige eller svagt begavede børn, for så vidt hjemmet er beliggende på landet, ment fortsat at kunne lægge lærerlønnen i folkeskoler på landet til grund.

Til støtte for indførelse af købstadslærerlønninger for lærere ved opdragelseshjem af de omhandlede arter beliggende i områder med købstadsskoleordning, skal man anføre, at en tilsvarende ordning gælder ikke blot for kommunale og private skoler i sådanne områder, men også for fritidshjemslærere med seminarieuddannelse. Den gældende lavere lønning på skoler i opdragelseshjem har bevirket, at det praktisk talt har været umuligt i disse områder at besætte ledige stillinger med kvalificerede, seminarieuddannede lærere.

I lønningsplanen for *spædbørnshjem og optagelseshjem for spæde børn* foreslår man grundlønnen i 1. lønklasse a., hvortil er henført ledere af hjem med en normeret belægning på 25 elever eller derover, ændret fra 3 660 kr. stigende til 4 620 kr. til grundløn 3 540 kr. stigende til 5 700 kr., hvorhos 1. lønklasse b., hvortil er henført andre ledere, foreslås ændret fra grundløn 2 700 kr. stigende til 4 440 kr. til grundløn 2 940 kr. stigende til 4 860 kr. 2. lønklasse, hvortil er henført førsteassistenter, foreslås ændret fra grundløn 2 310 kr. til 3 030 kr. til grundløn 2 460 kr. stigende til 3 000 kr., og 3. lønklasse, hvortil er henført uddannede barneplejersker, foreslås forhøjet fra grundløn 1 800 kr. stigende til 2 550 kr. til grundløn 2 100 kr. stigende til 2 820 kr.

Til begrundelse for det fremsatte forslag skal anføres, at lederstillingerne ved de største hjem efter den nugældende lønningsplan må anses for at være for lavt normeret. Udvalget må anse det for ganske naturligt, at de pågældende aflønnes som ledere af børnehjem og optagelseshjem med en normering på mellem 20 og 50 børn, jfr. ovenfor. På lignende måde foreslås lederstillingerne ved de øvrige hjem af den omhandlede gruppe aflønnet som ledere af de mindste børnehjem og optagelseshjem. For de uddannede barneplejersker gælder det også, at deres normering efter udvalgets opfattelse er for lav, også når henses til den normering, der er fastlagt for uddannede barneplejersker ved heldagsvuggestuer.

Endelig foreslås honorar til forstanderhustruer og til afdelingsledere samt inspektionstillægget fastsat på tilsvarende måde som ved statshjemmene.

Med hensyn til *forslagets økonomiske konsekvenser* skal anføres, at merudgiften for statshjemmenes vedkommende, ifølge en af overinspektionen foretagen beregning kan anslås til ca. 55 000 kr. og for de private hjemms vedkommende til ca. 690 000 kr.

I forhold til udgifterne ved de af arbejds- og socialministeriet ovenfor nævnte forslag af 14. december 1949 og 16. januar 1950 for henholdsvis statshjem og de private opdragelseshjem er der tale om en merudgift på henholdsvis ca. 20 000 kr. og 150 000 kr.

Vedrørende den beregnede merudgift skal bemærkes, at man er gået ud fra, at de fleste af stillingerne er besat med medarbejdere på begyndelsesløn.

Udvalget må anse den nævnte merudgift for absolut rimeligt begrundet, og man skal meget anbefale, at forslaget snarest gennemføres til gavn for hele børneforsorgen.

2. Nedsættelse af aldersgrænsen ved afgang.

Under udvalgets forhandlinger har man været inde på spørgsmålet om det ønskelige i, at der for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem gennemføres en lavere aldersgrænse, end den der nu er gældende i henhold til tjenestemandsløven.

Til begrundelse for en sådan nedsættelse kan anføres, at arbejdet i opdragelseshjem er meget opslidende, og at ledere og medarbejdere har en længere arbejdstid end normalt. Man skal i så henseende henvise til, at man vel tilstræber at holde en arbejdsuge på normalt 54 timer, men at personalet udenfor den egentlige arbejdstid ikke har større mulighed for hvile og rekreation, idet det stadige samkvem med eleverne også i fritiden slider på kræfter og nerver. Dertil kommer, at personalet ved opdragelseshjem har betydelig kortere ferie end særforsorgens og folkeskolens lærere. Der er derfor ingen tvivl om, at der stilles endog meget store krav til opdragelseshjemmenes personale.

Hertil kommer, at arbejdet i opdragelseshjemmene efter udvalgets opfattelse kræver, at den pågældende såvel fysisk som åndeligt skal have sin fulde kraft for at have den åndelige sikkerhed og overlegenhed, der er nødvendig for til fulde at beherske enhver situation, således at der ikke på grund af træthed opstår irritation, der kan føre til konfliktsituationer. Dersom en medarbejder får følelsen af ikke længere at kunne magte elevflokket, hvilket forstærker træthedsfølelsen og måske giver irritation, dårlige nerver, eventuelt depression, kan det resultere i, at situationer, der kunne have været undgået ved åndelig og pædagogisk påvirkning, nu udvikler sig til åben konflikt, der medfører beklagelige optrin og eventuelt nødvendiggør anvendelse af korrigerende midler i større omfang end ønskeligt.

Udvalget mener derfor, at hensynet til det arbejde, der skal udføres i opdragelseshjemmene, taler for, at der fastsættes en lavere aldersgrænse for de pågældende ledere og medarbejdere end den, der er gældende indenfor den øvrige offentlige administration. Man skal i denne forbindelse henvise til, at der allerede i tjenestemandsløven er fastsat en lavere aldersgrænse for visse grupper af tjenestemænd, idet lovens § 56, stk. 1, bestemmer, at overjordemødre, plejemødre, overplejere, oversygeplejersker, fængselsoversygeplejersker, afdelingssygeplejersker, fængselssygeplejersker, sygeplejersker, plejere og plejersker skal afskediges, når de er fyldt 65 år, og kan afskediges, når de er fyldt 60 år. Det er samtidig i paragraffen fastsat, at ved pensionsberegningen for de pågældende regnes hvert tjenestear efter det tidspunkt, da pensionsalderen er 15 år, for $1\frac{1}{3}$ år, hvilket medfører, at pågældende,

såfremt pensionsalderen regnes fra det fyldte 35. år, vil kunne opnå højeste pension ved afgang i 60-års alderen.

Når tjenestemandsløven indeholder en sådan undtagelsesbestemmelse, må det formentligt ses som udtryk for en erkendelse af, at der indenfor den offentlige administration findes områder, hvor arbejdet er så opslidende og krævende, at det såvel af hensyn til de pågældende medarbejdere selv som til arbejdets forsvarlige udførelse er rimeligt og nødvendigt at fastsætte en lavere afgangsalder, og udvalget, må for sit vedkommende hævde, at de samme betragtninger, der har gjort sig gældende med hensyn til de ovenfor nævnte grupper af tjenestemænd, med mindst lige så stor ret — om ikke større ret, efter at 8 timers arbejdsdagen er gennemført på de fleste hospitaler — kan gælde for ledere og medarbejdere såvel ved statsopdragelseshjemmene som ved de private opdragelseshjem.

På den anden side er udvalget klar over, at forslaget, ikke mindst nu, hvor middellevetiden er stigende, og den procentmæssige andel af gamle i samfundet ligeledes er stigende, vil medføre en væsentlig merudgift for det offentlige, der vil komme til at dække den forøgede pensionsbyrde. Udvalget har gennem bestyrelsen for børneforsorgens pensionskasse søgt at få nærmere oplysning om de merudgifter, som en nedsættelse af aldersgrænsen vil medføre for kassens område. Bestyrelsen har imidlertid oplyst, at en beregning af merudgiften først kan foretages, når den aktuarmæssige statusopgørelse, der i henhold til kassens vedtægter skal finde sted pr. 1. april 1952, foreligger.

Udvalget mener herefter ikke at kunne fremkomme med en endelig indstilling, men skal anbefale, at spørgsmålet gøres til genstand for nærmere overvejelse, når de fornødne oplysninger om merudgiften for pensionskassens vedkommende foreligger.

3. Uddannelse af ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem.

Som fremhævet foran side 28 mener udvalget, at en fyldestgørende uddannelse af ledere og medarbejdere ved opdragelseshjemmene er af afgørende betydning for det opdragende arbejde i disse.

Et forslag til en plan for uddannelsen blev stillet af det af socialministeriet under 18. juli 1936 nedsatte udvalg angående forskellige forhold vedrørende åndssvageforsorgen, børneforsorgen m. v. i en den 31. maj 1939 afgiven betænkning. Forslaget blev imidlertid på grund af krigen ikke gennemført.

Imidlertid har det af arbejds- og socialministeriet nedsatte udvalg om uddannelse af ledere og medarbejdere til børneforsorgens institutioner nu under 27. februar 1952 afgivet en betænkning, der konkluderer i et forslag til en særlig uddannelse af ledere og medarbejdere til opdragelseshjem. Endvidere har rigsdagens finansudvalg ved skrivelse af s. d. givet den fornødne bevilling til gennemførelse af en videregående faglig uddannelse for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem. Herefter har arbejds- og socialministeriet under 8. marts 1952 i overensstemmelse med uddannelsesudvalgets indstilling udfærdiget en bekendtgørelse om en særlig uddannelse for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem.

Nærværende udvalg kan herefter indskrænke sig til at fremhæve, at udvalget anser virkeliggørelsen af den nye uddannelsesplan for yderst værdifuld for hele det opdragelsesmæssige arbejde i opdragelseshjemmene.

Man finder dog at måtte henlede opmærksomheden på, at det vil være nødvendigt, for at den planlagte uddannelse får den ønskede betydning for børneforsorgen, at kursus-

deltagernes stillinger under kursustiden kan besættes med vikarer, samt at der skabes økonomisk mulighed for, at ledere og medarbejdere kan deltage i kurserne.

Ifølge den omhandlede bekendtgørelse vil der kunne ydes kursusdeltagerne dels stipendier, dels tilskud til afholdelse af vikarudgifter, således at de hertil nødvendige beløb bevilges på de årlige finanslove. Udvalget må lægge vægt på, at der stilles midler til rådighed til dette formål i et sådant omfang, at så mange som muligt af opdragelseshjemmenes yngre ledere og medarbejdere kan deltage i kurserne.

4. Boligforholdene for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem.

Spørgsmålet om betydningen af gode boligforhold ved opdragelseshjemmene har tidligere været genstand for behandling. Således har udvalget om opdragelseshjemmene i sin betænkning af 2. februar 1950 vedrørende børneforsorgsinstitutionernes økonomi m. v., side 116, udtalt, at udvalget finder, at det vil være af afgørende betydning for børneforsorgens videre udvikling, at boligforholdene gøres så gode, som det indenfor de givne rammer er muligt, således at kvalificerede medarbejdere i fornødent omfang kan knyttes til børneforsorgen. Hvad særlig angår boliger til seminarieuddannede ledere og medarbejdere, bør man derfor tilstræbe, at disses boliger ved nyoprettede opdragelseshjem kommer til at opfylde de af undervisningsministeriet fastsatte krav for tjenesteboliger til folkeskolens lærere. Endvidere har udvalget udtalt, at man går ud fra, at der i henhold til boligstøtteloven og af byggerådighedssummen for opdragelseshjemmene i rimeligt omfang ydes støtte til forbedring af boligforholdene også på de bestående hjem.

Nærværende udvalget finder for sit vedkommende at måtte lægge megen vægt på, at det fortsat tilstræbes, at boligforholdene bliver så gode som muligt, og kan derfor ganske tilslutte sig den foran gengivne udtalelse.

Udvalget er opmærksomt på, at den herskende økonomiske situation og de dermed forbundne indskrænkninger i den offentlige anlægsvirksomhed må hæmme gennemførelsen af planlagte nybyggerier og ombygningsarbejder, men udvalget finder at måtte fremhæve betydningen af, at boligforholdene ved alle opdragelseshjem snarest forbedres i det omfang, det er tiltrængt, hvorved bemærkes, at det flere gange overfor udvalget er fremhævet, at de utilfredsstillende boligforhold for medhjælpere ved mange hjem er medvirkende til den herskende mangel på kvalificeret personale.

F. Andre særlige spørgsmål vedrørende opdragelseshjemmene.

1. Opdragelseshjemmenes størrelse.

I den tidligere givne redegørelse for de nuværende forhold på opdragelseshjemmene har udvalget side 15 udtalt, at der ligger en vanskelighed for mange opdragelseshjem deri, at hjemmenes normerede belægning er for stor. Det er udvalgets opfattelse, at for mange elever i eet hjem besværliggør et virkeligt opdragelsesmæssigt arbejde og hindrer den nødvendige intime kontakt mellem hjemmets ledelse og det enkelte barn. For store opdragelseshjem vil let få præg af at være institutioner.

Et opdragelseshjem bør ikke modtage flere elever, end at forstanderen kan overkomme at sætte sig grundigt ind i hvert enkelt barns forhold, dets udvikling og muligt afvigende adfærd, og derved evne at hjælpe de børn, der trænger til støtte.

Udvalget må mene, at det er en forudsætning for et gunstigt resultat af opdragelseshjemmenes arbejde, at belægningen ikke er for stor, navnlig forsåvidt der er tale om hjem for vanskelige børn. Når der er spørgsmål om at oprette nye opdragelseshjem, bør man begrænse børnetallet mest muligt; hvor hjemmene f. eks. af hensyn til skole eller uddannelsesmuligheder må have en vis størrelse, bør man sørge for, at børnene kan deles i grupper. Udvalget vil anse det for ønskeligt, om belægningen i nogle af de største eksisterende opdragelseshjem kunne nedsættes.

Man skal i denne forbindelse også henlede opmærksomheden på de særlige forhold, der gør sig gældende i opdragelseshjem med egen skole.

I større hjem af denne art er det undertiden forekommet, at klassekvotienten har været over 25. Tager man i betragtning, at der i en så stor flok ofte vanskelige børn findes elever af forskellig alder og intelligens, er det forståeligt, at der ikke kan meddeles en undervisning, der kommer på højde med de krav, der må stilles til mulighederne for elevernes kundskabstilegnelse. Også til den undervisende lærer stilles der altfor store krav, når man tager i betragtning, at denne foruden undervisningstimerne deltager i den almindelige inspektion under lektielæsning og i fritiden.

Når hensyn tages til elevmaterialets sammensætning og til den undervisende lærer, bør klassekvotienten i hjem for vanskelige eller forsinkede elever ligge på 15, hvilket også er det normale for folkeskolens hjælpeklasser, hvormed opdragelseshjemmenes skoler for vanskelige børn og sinker nærmest må sammenlignes. For skoler i andre opdragelseshjem bør tilstræbes en klassekvotient på 20—22.

2. Adskillelse mellem iagttagelseshjem og optagelseshjem.

Som fremhævet ovenfor side 15, har udvalget ment at måtte rette en vis kritik mod den sammenblanding af iagttagelses- og optagelseshjem, der findes flere steder.

Dette spørgsmål har tidligere været fremdraget.

I den af et embedsmandsudvalg med tilslutning af repræsentanter for organisationer for børneforsorg under 5. februar 1943 afgivne indstilling er der således side 55—59 fremsat forslag om gennemførelse af en adskillelse af optagelseshjem og iagttagelseshjem.

I indstillingen udtales, at forhandlingsdeltagerne har været enige om, at den nu gældende praksis, hvorefter der i optagelses- og iagttagelseshjem findes både børn, der er fjernet fra hjemmet, enten fordi børnene har forset sig, eller fordi forældrene har udvist forsømmelse ved opdragelsen (forsorgslovens § 130, stk. 1.) og børn, der er taget under forsorg med ophold udenfor det naturlige hjem, enten fordi de står uden forsørger, eller fordi forældrene for kortere eller længere tid er ude af stand til at sørge forsvarligt for dem (forsorgslovens § 130, stk. 2.) er uheldig, og at en mere effektiv sortering ville være lettere at gennemføre, hvis optagelses- og iagttagelseshjemmene blev adskilt. Det var da hensigten, at optagelseshjemmene navnlig skulle finde anvendelse, hvor talen er om de i henhold til forsorgslovens § 130, stk. 2, anbragte børn, medens de fra hjemmet fjernede børn, om hvis fremtidige anbringelse, der hersker tvivl (forsorgslovens § 130, stk. 1.) skal anbringes i iagttagelseshjemmene.

Den foreslåede adskillelse af optagelseshjemmene og iagttagelseshjemmene udkraver, efter forhandlingsdeltagernes opfattelse ikke nogen ændring i forsorgsloven.

Endvidere udtales, at de egentlige iagttagelseshjem bør råde over personale med speciel uddannelse af skolepsykologisk eller lignende art, ligesom der bør findes et mere vidtgående psykiatrisk tilsyn end ellers fornødent ved opdragelseshjem.

Nærværende udvalg er enig med embedsmandsudvalget i, at en ordning, hvorefter der i eet hjem anbringes såvel børn til egentlig iagttagelse som andre børn, ikke kan anses for tilfredsstillende. Den opgave, der er henlagt til iagttagelseshjemmene, er så omfattende, at hjemmenes ledere og personale iøvrigt må kunne hellige sig den helt, og en grundig iagttagelse vil derfor kun kunne ske, hvis man fra hjemmene udskiller de børn, hvis forhold ikke kræver særlig undersøgelse.

Udvalget er bekendt med, at overinspektionen på arbejds- og socialministeriets foranledning tidligere har foretaget en undersøgelse vedrørende gennemførelsen af det fremsatte forslag, hvorved overinspektionen efter forhandling med de kombinerede iagttagelses- og optagelseshjem har fundet frem til en række hjem, der er villige til for fremtiden at virke udelukkende som iagttagelseshjem, medens andre ønsker at være optagelseshjem. Arbejds- og socialministeriet har i skrivelse af 6. februar 1952 til overinspektionen erklæret sig indforstået med, at de sidstnævnte hjem fremtidig virker udelukkende som optagelseshjem.

Derimod er forholdene ved iagttagelseshjemmene endnu ikke bragt i orden, og udvalget skal anbefale, at der snarest muligt findes frem til en ordning. Det bemærkes, at man er enig med embedsmandsudvalget i, at de egentlige iagttagelseshjem bør råde over særligt kvalificeret personale, og man må således anse det for påkrævet, at der til disse hjem foruden kvalificerede pædagoger med særlig psykologisk erfaring knyttes en socialrådgiver, der til støtte for bedømmelsen af barnets forhold i fornødent omfang kan foretage en undersøgelse af barnets hjemlige forhold. Endvidere må det anses for påkrævet, at egentlige iagttagelseshjem får adgang til psykiatrisk tilsyn. Udvalget henleder særlig opmærksomheden på de muligheder for oprettelse af iagttagelseshjem, som måtte indtræde ved formindsket pladsbehov i andre grupper hjem.

Andre særlige forhold vedrørende iagttagelseshjemmene er behandlet ovenfor side 48, hvor udvalgets forslag til forbedring af lønforholdene ved opdragelseshjemmene behandles, samt nedenfor i forbindelse med det psykiatriske lægetilsyn, jfr. side 55.

3. Psykiatrisk lægetilsyn ved opdragelseshjemmene.

Fra 1. april 1951 at regne er der med bevillingsmyndighedernes tilslutning skabt grundlag for at gennemføre psykiatrisk lægetilsyn ved alle frede- og sinkehjem, børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder samt ved enkelte skole-, ungdoms- og iagttagelseshjem.

Tidligere havde det psykiatriske lægetilsyn næsten udelukkende været knyttet til sinke- og fredehjem samt til børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, men de bestående overenskomster var i flere tilfælde opsagt af de tilsynsførende læger, da der ikke kunne opnås enighed om vilkårene for tilsynet. Tilsynet har af samme grund ikke kunnet indføres ved nyoprettede hjem.

Fra overinspektionens side var der stillet forslag om, at tilsynet kom til at omfatte alle opdragelseshjem for vanskelige børn, herunder samtlige skole-, ungdoms- og iagttagelseshjem, og der blev fra overinspektionens side lagt overordentlig stor vægt på gennemførelsen af dette forslag. Af hensyn til forslagens økonomiske konsekvenser mente arbejds- og socialministeriet, der iøvrigt ganske kunne tilslutte sig overinspektionens forslag, imidlertid ikke at kunne indstille forslaget i sin helhed til bevillingsmyndighedernes godkendelse, men søgte og opnåede tilslutning til det ovenfor nævnte omfang af tilsynet, således at kun enkelte

skole-, ungdoms- og iagttagelseshjem fik tilsynet indført, nemlig enkelte hjem af hver gruppe henholdsvis for drenge og piger.

Udvalget anser et regelmæssigt psykiatrisk tilsyn med børn i opdragelseshjem for vanskelige børn for at være en nødvendighed og må mene, at den indførte begrænsede tilsynsordning for skole-, ungdoms- og iagttagelseshjem ikke på langt sigt vil vise sig tilstrækkelig. Utvivlsomt vil et større antal børn end de, der har ophold på de få hjem, der har tilsynet, have psykiatrisk tilsyn behov. Endvidere må udvalget anse det for uheldigt, at det eventuelt kan blive nødvendigt at overflytte et barn fra et opdragelseshjem til et andet blot af hensyn til den psykiatriske undersøgelse. Overflytning af børn bør nemlig undgås i størst muligt omfang. Man skal derfor anbefale, at den skitserede overgangsordning, såsnart forholdene tillader det, afløses af en endelig ordning, hvorefter samtlige hi em for vanskelige børn kan få tilsynet indført.

Forsåvidt angår iagttagelseshjemmene, er tilsynet særligt påkrævet, da hjemmene ellers ikke på tilfredsstillende måde vil kunne løse den opgave, der er henlagt til dem.

4. Oprettelse af særlige hjem for psykopatisk prægede børn og unge.

Straks fra udvalgets indledende møder har det været udvalget klart, at et for børneforsorgen alvorligt problem ligger i forsorgens utilstrækkelige muligheder for behandling af børn og unge med psykopatiske træk.

Udvalget har herunder haft sin opmærksomhed henvendt på forholdene ved Vejstrup statsungdomshjem for piger og har ved besøg i hjemmet og ved forhandlinger med hjemmets forstanderinde, der er medlem af udvalget, og med den tilsynsførende psykiatriske overlæge dannet sig et indtryk af den vanskelige opgave, det er at have at gøre med de overordentlig vanskelige piger, der anbringes i hjemmet. Også ved besøg i andre opdragelseshjem har man mødt problemet om, hvad hjemmene med de hjælpemidler, der er til rådighed, skal kunne gøre for børn med svære karakterologiske vanskeligheder. Dels har hjemmene ikke tilstrækkeligt kyndigt personale til at behandle eleverne, dels betyder et islæt af denne art i belægningsmeget store opdragelsesmæssige vanskeligheder.

Udvalget har overvejet, hvilke muligheder der er tilstede for at afhjælpe den absolute mangel på egentlige behandlingshjem for psykopatisk prægede børn og unge, men efter at arbejds- og socialministeren under 7. december 1951 har nedsat et særligt udvalg til behandling af de herhenhørende spørgsmål samt fremkomme med forslag til deres løsning, har nærværende udvalg ikke ment at burde komme nærmere ind på spørgsmålet.

Man ønsker dog at fremhæve, at en snarlig løsning af psykopatproblemet indenfor børneforsorgen efter udvalgets eenstemmige opfattelse er meget påkrævet.

Der er således overordentlig stor trang til flere små observations- og behandlingshjem særlig for mindreårige nervøse og vanskelige børn, for at det kan forsøges med passende pædagogiske foranstaltninger at afhjælpe de nervøse forstyrrelser og opdragelsesvanskeligheder og dermed modvirke udviklingen af psykopatiske træk i en senere alder. Disse hjem må have et særlig kvalificeret personale samt hyppigt og fyldigt psykiatrisk lægetilsyn, og der må være adgang til et snævert samarbejde med psykiatriske børneafdelinger ved hospitaler.

På lignende måde tiltrænges enkelte særlige opdragelseshjem for elever over den undervisningspligtige alder, først og fremmest for unge piger, med en indretning, der er

formålstjenlig for opdragelsen af meget vanskelige elever. Også disse hjem må være små hjem med særlig kvalificeret personale og undergivet hyppigt psykiatrisk lægetilsyn, og det vil være ønskeligt, at de placeres i umiddelbar nærhed af bestående hospitalsafdelinger.

Udvalget skal henstille, at de foreslåede vejledninger vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem og om anvendelse af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård snarest udstedes, samt at udvalgets øvrige forslag, herunder til forbedrede lønforhold for opdragelseshjemmenes personale, ligeledes snarest gennemføres.

København, den 4. april 1952.

Alfred Andreassen.	Jens Egsgaard.	Mogens Eilehammer.	0. Garde.
N. Anker Gydesen.	Harald Hansen.	Holger Horsten.	Nanna Jensen.
			Erik Leuning. Formand.
0. Lystrup.	S. Munk.	N. Nielsen.	C. Rasmussen.
			Oluf J. Skjerbæk.

Jens Chr. Petersen.

BILAG

Vejledning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem.

I medfør af §§ 157, stk. 1, og 163 i lov om offentlig forsorg meddeler arbejds- og socialministeriet herved følgende vejledning for det opdragende arbejde med børn i anerkendte opdragelseshjem:

I. Vejledningens område.

I nedenstående vejledning er fremdraget nogle af de forhold, som må tages i betragtning af alle, der beskæftiger sig med opdragelsen af børn, anbragt udenfor deres naturlige hjem.

Vejledningen tager især hensyn til opdragelsen af børn, der for længere tid er anbragt i opdragelseshjemmene, men har dog også betydning ved den mere kortvarige anbringelse, fortrinsvis i optagelses- og iagttagelseshjem,

II. Barnets forhold.

Et barns fjernelse fra dets naturlige hjem med tilsluttende anbringelse i et opdragelseshjem betyder selvsagt en overordentlig stor omvæltning i barnets liv. Det rives derved helt ud af sit tidligere milieu, det skilles fra sine forældre eller andre opdragere, fra sine kammerater og fra de vante omgivelser i det hele. Jo stærkere barnets tilknytning er til de tidligere livsforhold, jo stærkere indvirker fjernelsen på barnet.

Et barns anbringelse udenfor sit hjem kan være begrundet i barnets eller forældrenes forhold eller skyldes forældrenes egen begæring, eller i at barnet står uden forsørger. Men uanset hvor store de konstaterede mangler ved barnets hjem er, eller hvad der iøvrigt er årsag til anbringelsen uden for hjemmet, vil de allerfleste børn imidlertid føle sig stærkt knyttet til deres naturlige hjem.

Det er af største vigtighed, at et barn, der anbringes i et opdragelseshjem, straks fra modtagelsen bibringes en følelse af, at det er velkomment i sit nye hjem, og at der her kun findes mennesker, der er velvilligt indstillet overfor det. Alle børn, uanset hvor vanskelige og besværlige de end synes at være, må mødes med tillid og venlighed. Et stærkt personligt kontakt- og tillidsforhold mellem barn og voksen er en betingelse for at kunne hjælpe barnet.

Dernæst må opdragelseshjemmet — eventuelt med bistand af overinspektionen for børneforsorgen — sørge for at skaffe sig så fyldige oplysninger som muligt om alle de

forhold, der kan klarlægge årsagerne til barnets afvigende adfærd. Det vil herved ikke være tilstrækkeligt at få kendskab til den ydre anledning til barnets fjernelse fra dets hjem. Kendskab til alle afgørende forhold ved barnets tidligere liv vil give en dybere forståelse af, hvorfor det er gået skævt for det pågældende barn og give mulighed for, at hjemmet kan få klarhed over, hvor der skal sættes ind overfor barnet og på hvilken måde.

Endvidere må det søges oplyst, om barnet kan betegnes som normalt begavet, og om det har psykiske forstyrrelser, f. eks. om det er neurotisk og i bekræftende fald, hvorledes neurosen giver sig udslag (angst, hæmmethed, trods, aggression, upålidelighed, ondskabsfuldhed, natteangst o. lign.).

Nærmere kendskab til baggrunden for barnets adfærdsvanskeligheder og til dets mentale tilstand er som nævnt af vigtighed, men må ikke forlede opdragerne i almindelige optagelses- og børnehjem til at betragte barnet som et problembarn. Tværtimod må det, indtil andet oplyses eller konstateres, forudsættes, at barnet er ganske normalt.

Forså vidt der er tale om et iagttagelseshjem, bør man så hurtigt som muligt skaffe sig klarhed over forhold af betydning for barnets endelige anbringelse, og ophold i disse hjem bør kun i ganske særlige tilfælde udstrækkes over 5 måneder. Iagttagelsen af barnet bør være så indgående som muligt, da det er af stor pædagogisk betydning, at barnet direkte fra iagttagelseshjemmet anbringes i netop det hjem, som kan yde de bedste betingelser for barnets gunstige udvikling.

Målet for den opdragelse, der skal gives de i opdragelseshjemmene anbragte børn, svarer i og for sig ganske til målet for den opdragelse, der bør gives børn i deres naturlige hjem. Opdragelsen må sigte på at fremme børnenes harmoniske udvikling og gøre dem til nyttige samfundsborgere, der er skikkede til i samfundet at tage et arbejde op og skabe respekt hos sig selv og andre.

For opdragelseshjemmene er den opdragelsesmæssige opgave i almindelighed vanskeliggjort derved, at mange af børnene netop fjernes fra deres hjem som følge af, at det har vist sig umuligt at nå opdragelsens mål i det foreliggende milieu. Enten har børnene tidligere været opdragelsesmæssigt forsømt, eller også har de været genstand for en opdragelse — eftergivende eller hårdhændet — som har spillet fallit.

III. Opdragerens forhold.

Af betydning for opnåelsen af et gunstigt resultat af arbejdet med børn i opdragelseshjem er naturligvis opdragernes egnethed til opgaven.

Det er af stor betydning, at alle medarbejdere, der deltager i det opdragende arbejde, gennem grundige teoretiske kurser og egne studier sætter sig ind i de erfaringer inden for børneopdragelse og børnepsykologi, der er gjort i den nyere tid. Endvidere må de have opmærksomheden henvendt på nødvendigheden af stadig at forny sig, så de ikke stagnerer i deres opdragelsesmetoder.

For opdragerne gælder det dernæst, at de alle må gå ind i en personlig fællesopdragelse, hvor de lærer hinanden at kende gennem åbenhjertige samtaler, og hvor de direkte og indirekte påvirker hinanden, så at hver enkelt dels får større selverkendelse, dels større sikkerhed i sin holdning overfor børnene. Denne holdning bør blive et fællestræk for hele opdragerstaben.

En leder bør gøre sine medarbejdere i opdragelsen delagtige i de oplysninger, der foreligger om børnene og ved medarbejdermøder diskutere tilrettelæggelsen af opdragelsen.

Endelig skal nævnes, at det er af betydning for et godt resultat af opdragerstabens virksomhed, at den består af både ældre og yngre medarbejdere.

En væsentlig faktor ved opdragelsen er den ånd, opdragelseshjemmet ledes i. Den er af betydning for, at børnene finder sig til rette i de nye omgivelser og kommer de voksne åbent og tillidsfuldt imøde. Hjemmets liv bør derfor være så utvungent, som omstændighederne tillader det.

Det er vigtigt at undgå såvel fængselsmentalitet som hotelmentalitet. Barnet må ikke føle sig hverken som fange eller som tilrejsende, hvis livsfornødenheder plejes uden egen indsats.

IV. Almindelige bemærkninger om opdragelsen i opdragelseshjem.

Hvad angår selve den opdragelse, der skal foregå i hjemmene, skal først bemærkes, at børnene i videst muligt omfang må mærke, at de betragtes som ganske normale. De må ikke få det indtryk, at de *behandles* og er *genstand* for opdragelse. De skal føle, at de er medlemmer af et fællesskab og har et samliv med hjemmets personale og med hinanden indbyrdes.

Dernæst er det vigtigt at forstå, at den kraftigst virkende opdragelse er den indirekte, som ikke består i en direkte henvenden sig til barnet med forbud og påbud, formaninger, irettesættelser, trusler og straffe.

Foran er omtalt betydningen af, at ethvert nyt barn modtages i hjemmet med tillid og forståelse. Opdragernes bestræbelser bør fortsat gå ud på at vinde barnets fulde tillid og vedligeholde den. Børnene må aldrig svigtes. I en given situation må et barns handlinger ikke alene bedømmes fra opdragernes, men også fra barnets stade.

Barnet skal behandles ud fra en velvillig og hjælpsom indstilling og med en jævn og naturlig væremåde. Det er farligt at behandle barnet ud fra skematiske og dogmatiske synspunkter.

Vanskelige børn skal hjælpes først og fremmest med at klare deres egne vanskeligheder ved at erkende og beherske dem. Dette nås bedst ved at søge at fremme børnenes virketrang på gavnlige områder, hvorved vanskelighederne lidt efter lidt glider i baggrunden og fortaber sig.

Mange børn vil straks ved ankomsten vise en uheldig opførsel. Denne kan skyldes deres reaktion på at være kommet under nye livsforhold og kan i almindelighed hurtigt pacificeres ved forstående optræden fra opdragernes side.

Dernæst vil det ofte vise sig, at børnene i deres tidligere miljø har erhvervet sig en række vaner og manerer, som måske er lidt ønskelige (sprogvaner, spisevaner, ringsans for renlighed o. l.). Nye og bedre vaner må derfor søges indarbejdet, ikke ved straf eller påbud, men ved det gode eksempel. Opdragerne må herved forstå, at afvigende måder hos børnene at opføre sig på kan være symptomer på dybtliggende konflikter i barnets sind. Såvel det barn, der vægrer sig ved at spise den tilbudte mad, som det barn, der tømmer tallerkenen med uæstetisk grådighed, kan med disse adfærdsformer give udtryk for sjælelige konflikter af langt alvorligere art, end de ret harmløse spisevanskeligheder kunne lade formode.

Mange børn har en stor selvstændighedstrang, men opdragerne må forstå, at børnene alligevel trænger til at ledes og til at have nogen, der både bogstaveligt og åndeligt tager dem i hånden og støtter dem. Det må påses, at mere passive børn ikke på grund af de mange deltagere i opdragelsesarbejdet tilsidesættes i forhold til de mere aktive.

På den anden side er det også vigtigt at være opmærksom på, at den tilknytning, mange børn føler til deres opdragere, kan forsinke barnets udvikling til en selvstændigt tænkende og handlende personlighed, der kan klare sig selv, når forsorgen ophører. Mange af de børn, der kommer under børneforsorg, trænger netop til en voksen, de kan slutte sig til. Det gælder i særlig grad forældreløse børn og de af forældrene forsømte og vanrøgtede børn samt i nogen grad svagt begavede børn.

Disse kærlighedshungrende børn må opdragerne aldrig vise fra sig, men bør vise dem al den opmærksomhed, som de har behov. Men lidt efter lidt bør opdragerne søge at frigøre disse børn fra dette afhængighedsforhold og øge deres selvstændige foretagsomhed og indgive dem lyst til selv at klare vanskelighederne i dagliglivet.

I det hele er det et virksomt led i opdragelsen af børn, at de kan få afløb for deres naturlige virksomhedstrang. Der bør i ethvert opdragelseshjem findes beskæftigelser, som er afpasset efter børnenes alder, udvikling og naturlige interesser. For det første skal nævnes nødvendigheden af, at opdragelseshjemmet er tilstrækkeligt forsynet med legemuligheder. Endvidere kan peges på arbejde i egen have, med egne husdyr, arbejde med forskellige former for husflid, tegning og modellering. Dernæst kan nævnes dramatisering i fællesskab og organisering af en fest, en udflugt eller lignende. Hvor forholdene gør det muligt, bør der overlades børnene et stykke jord til anvendelse som „skræmmellegeplads“.

Hvis et barn ikke selv kan finde frem til en fornuftig beskæftigelse, må opdrageren sætte det i gang ved at vække dets interesse for en eller anden form for beskæftigelse. Dette er særlig vigtigt i en større børneflokk, da måske ellers kun en del af børnene udvikler sig til at kunne klare sig selv.

Også for de vanskelige børn må opdragerne lægge situationen til rette, glæde mange af disse børn er særdeles primitive og uudviklede, så at de ikke uden videre finder ind i ønskværdige beskæftigelser. Undertiden skal et ældre barn i leg gennemløbe en hel række af småbørns beskæftigelser, før det er egnet til at tage del i jævnaldrendes sædvanlige interesser.

V. Opdragelseshj emmets kontakt med omverdenen.

En vigtig faktor i det opdragelsesmæssige arbejde er hjemmets kontakt med omverdenen. Et opdragelseshjem må ikke isolere sig og forsøge at være sig selv nok.

Med omverdenen tænkes i første række på barnets forældre, søskende og andre pårørende, herunder venner, som står barnet nær. Opdragelseshj emmet bør ikke forsømme at etablere eller vedligeholde forbindelsen mellem barnet og dets forældrehjem. Hvor mangelfuldt det end har været, står det dog oftest i barnets bevidsthed som noget væsentligt, som det stadig hænger ved og længes tilbage til. I mange tilfælde må man derfor tillægge forbindelsen med forældrehjemmet stor pædagogisk betydning. Barnet bør i rimeligt omfang have lejlighed til at aflægge besøg hos forældrene, og omvendt bør disse kunne aflægge besøg i opdragelseshjemmene. Hjemmet bør ikke ved for få og for faste besøgstider lægge hindringer i vejen for forældrenes besøg. Herved skal man også pege på den betydning, der ligger i, at opdragerne kan få lejlighed til at tale ud med forældrene. Ved sådanne samtaler vil der kunne læres meget om barnets vanskeligheder, ligesom også forældrene vil kunne vejledes med hensyn til mulige fejltagelser i deres tidligere opdragelse af barnet.

Endvidere må opdragelseshj emmet ikke forsømme at benytte den hjælp i opdragelsesarbejdet, der ligger i et samkvem med børn fra hjemmets omegn. Herved skal peges

på idrætsskampe, spejdersport o. lign. Det vil også være af betydning, at opdragelses-hjemmet har en kreds af venner, som er villige til at modtage børn i deres hjem, enten for kortere besøg eller måske i ferier, når børnene ikke kan sendes til deres rigtige hjem.

VI. Anvendelse af korrigerende midler i opdragelsen.

Såfremt der opstår opdragelsesmæssige vanskeligheder med et barn i et opdragelseshjem, bør opdrageren som foran nævnt gøre sit yderste for at finde frem til årsagerne hertil og søge vanskelighederne afhjulpet ved en forstandig optræden efter de foran gengivne principper. Ved forstående samtaler med barnet vil således mange konflikter kunne løses. Det kan dog ikke undgås, at opdrageren overfor visse børns optræden bliver nødt til at gribe til midler, der tilstræber at standse en uheldig eller slet opførsel. Det bør dog altid påses, at kraftige indgreb i opdragelsen kun finder sted, hvor det er uomgængeligt nødvendigt. Endvidere bør indgrebene kun ske under nøje hensyntagen til det enkelte barn, hvorved bl. a. må tages hensyn til, om anvendelse af korrigerende midler skønnes at få den ønskede virkning. Er dette ikke tilfældet, og opstår der nye vanskeligheder med barnet, bør det overvejes, om der måtte være anledning til at tilkalde en sagkyndig læge eller psykolog til drøftelse og undersøgelse af barnet. Endvidere må det erindres, at elever i overgangsårene fra barn til ung kan være særlig følsomme overfor anvendelsen af korrigerende midler. Det bør undgås, at småforseelser anses for alvorlige brud på hjemmets orden og gode tone.

Om de enkelte arter af korrigerende midler skal følgende bemærkes:

Ved *indskrænkning i de fordele og friheder*, der i almindelighed tilkommer eleverne eller er tilstået den enkelte, skal der iagttages den yderste forsigtighed. For et barn kan det føles meget alvorligt, at det som følge af en måske lille forseelse i længere tid holdes borte fra fornøjelser eller lignende, som de øvrige børn har del i. Det pågældende barn vil måske i den tid, fratagelsen varer, have en følelse af at være udenfor det hele, og fratagelsen af begunstigelser kan virke skadeligt på barnet, hvis den udstrækkes for langt. Det er en afgjort forudsætning for anvendelse af dette middel, at opdrageren dels opnår vished for, at det pågældende barn indser sin forseelse og dens alvorlighed, dels at han kun anvender sådanne forholdsregler, som under nøje hensyntagen til det enkelte barns alder, udvikling m. v. ikke kan forventes at få skadelig indflydelse på barnet.

Der må ikke under nogen form ske indskrænkning i arten af den almindelige kost.

Forsåvidt dernæst angår *adgangen til at adskille en elev fra de øvrige elever* skal bemærkes, at muligheden for en kortere tid at kunne adskille uregerlige og trodsige børn kan være et virksomt middel til at få dem til at falde til ro, vel at mærke, hvis opdrageren benytter denne lejlighed til at søge yderligere kontakt med barnet og derved finde frem til årsagen til den uheldige reaktion og til at fremme den fortsatte tilpasning til omgivelserne.

Dette middel må dog kun anvendes med stor forsigtighed under nøje hensyntagen til det enkelte barn. Har det således vist sig, at en adskillelse tidligere har været forsøgt uden tilfredsstillende resultat, idet barnet er blevet uroligt og måske har vist angstfølelser, må forsøget ikke gentages. Især for mindre børn kan det nemlig være en uhyggelig oplevelse at blive overladt til sig selv. Dernæst må der under adskillelsen være adgang for barnet til at beskæftige sig på en måde, der svarer til dets alder og udvikling. Hvis dette ikke påses, er der mulighed for, at det virker uheldigt.

Spørgsmålet om anvendelse af korrigerende midler vil iøvrigt nærmere blive behandlet nedenfor i forbindelse med en supplerende vejledning for det opdragende arbejde med børn af forskellige aldersklasser.

Selvom man kan finde børn i alle aldersklasser, som f. eks. lyver, rapser eller vagabonderer, og selvom man vil mene, at man ikke blot hos større eller halv voksne børn, men også hos børn i børnehvealderen kan finde disse og andre betydelige adfærdsvanskeligheder, er den opdragelsesmetode, man skal anvende overfor de forskellige alderstrin, alligevel ikke den samme. Også ved spørgsmålet om anvendelse af korrigerende midler gør der sig forskelligheder gældende.

1) *Børn under den undervisningspligtige alder.*

Hos børn under den undervisningspligtige alder kan løgnagtighed, rapseri og vagabondering eller anden afvigende optræden skyldes angst for et eller andet eller en eller anden, manglende forståelse af sandhed eller ejendom, ringe hukommelse for givne ordrer, eller det kan skyldes nyfigenhed eller vrede, trods og fortvivlelse over et eller andet hjemligt forhold. Det må herved erindres, at barnet så godt som aldrig ved, hvorfor det har handlet som sket.

Ved arbejdet med småbørnene må opdragerne drage omsorg for at finde frem til den rigtige rytme mellem hvile og leg. Endvidere må opdragerne have opmærksomheden henledt på børnenes forhold indbyrdes. Viser det sig således, at et barn ikke kan komme ud af det med de øvrige børn, bør man forsøge, om der kan opnås en bedring heri ved at betro omsorgen for barnet til en bestemt medarbejder, der må søge at blive klar over, hvad årsagen er til vanskeligheden. Den kan ligge i træthed, begyndende eller muligt lige overstået sygdom, virkninger af tidligere dårligt milieu eller lignende.

Hvis et barns opførsel gør det påkrævet, kan det lægges i seng nogle få timer før de øvrige børn eller sættes til leg eller anden sysselsættelse i en stue, der ikke benyttes af andre børn. Men adskillelse må kun udstrækkes over ganske kort tid, og barnet må altid beskæftiges.

Vedrørende behandlingen af småbørn skal yderligere følgende specielle forhold anføres:

Har barnet vist tilbøjelighed til onani, må man erindre, at småbørn kan henfalde hertil af mangel på beskæftigelse. Gode og aktive legekammerater eller en god fortælling på sengekanten om aftenen kan ofte klare vanskeligheden. Fornuftig seksualoplysning er også af betydning her, hvor det bl. a. er vigtigt at fastslå, at onani er en hyppigt forekommende og ikke en abnorm foreteelse. Her som i al anden opdragelse gælder det, at opdragerne skal tale således med barnet, at han hjælper det med at løse problemer og undgår at give det nye og større at tumle med.

2) *Børn i undervisningspligtig alder.*

Hos børn i undervisningspligtig alder kan man finde de samme vanskeligheder som hos småbørnene, men i en noget forgrovet form. Rapser de, så sker det nu mere systematisk; lyver de, så gør de det med større opfindsomhed. Klike- og bandedannelse er ikke ualmindeligt. Eventyrlysten, trangen til spændende oplevelser, til det nye og ukendte, er levende hos børn i denne alder. Hvis denne for skolebarnet normale efterforskningsstrang ikke af opdrageren ledes ind i fornuftige baner, som er under kontrol, opstår meget let bander med hele deres præg af ansvarsløshed overfor den voksne verden. Spejderarbejde o. lign. er her en effektiv måde at give drenge og pigers eventyrlyst og virketrang afløb på.

I denne alder spiller skolearbejdet en væsentlig rolle i børnenes tilværelse, og det må ikke undre, at mange af de afvigende børn, som anbringes i skolehjemmene, har ret ringe skolekundskaber. De har måske udviklet en sådan modvilje mod skolearbejdet, at de er temmelig uegnede til at være elever i en almindelig skoleklasse.

Det vil i sådanne tilfælde være lidet pædagogisk at lade barnet fortsætte en skoleundervisning, som er en tro kopi af den, som det afskyr. Barnet må undervises ad nye veje, som læreren gennem sit kendskab til barnet og med brug af sin pædagogiske fantasi finder frem ad. Barnet må først og fremmest mærke, at læreren akcepterer det i al dets mangelfuldhed som en god elev. Hvis det forsømte skal indhentes, må læreren have mulighed for at skaffe barnet det bedst egnede undervisningsmateriale, og han må selvfølgelig have grundigt kendskab til brugen af det, så barnet virkelig mærker, at nu har det fået en lærer, som forstår dets vanskeligheder og kan hjælpe det af med dem.

Uvilje mod skolearbejde bunder ofte i en angst for at vise sin uformuenhed.

For en ordens skyld skal nævnes, at svagt begavede børn såvel som normalt begavede med stærk læsedefekt kræver en særlig pædagogisk vejledning.

Skoletimerne er børnenes egentlige arbejdsdag, og der må stræbes imod, at børnene arbejder intenst i den tid.

Hvis man mener, at det også er nødvendigt, at børnene har andet pligtarbejde (inde eller ude), må det udover den normale skoletid i almindelighed højst være to timer daglig, og børnene må hos de voksne mærke, at deres indsats er værdifuld og påskønnes. Børnene må aldrig få fornemmelsen af, at de er en nødvendig billig arbejdskraft. Derimod er det af pædagogisk betydning, at der er sådanne arbejder igang, hvor børnene frivilligt kan tilbyde deres mere eller mindre værdifulde assistance. De vil herved lære de voksnes arbejdskår at kende og at vurdere flid, arbejdsomhed og dygtighed. De praktiske medarbejdere ved et opdragelseshjem kan gennem hele deres væremåde under arbejdet være af uvurderlig betydning for børnene, hvad enten de er piger i køkkenet eller karle i have og mark. Derimod er det meget uheldigt, hvis disse praktiske medhjælpere optræder som forvaltere eller arbejdsgivere for børnene i stedet for selv at gå foran i arbejdet.

Det er vigtigt, at den voksne er opmærksom på, at børnene i deres iver for at hjælpe ikke får tildelt arbejde, som overstiger deres kræfter, og som kan være farligt for deres sundhed og førlighed.

Hvis der opstår vanskeligheder i opdragelsen, som efter bedste skøn ikke kan klares på anden og lempeligere måde, kan der blive tale om anvendelse af korrigerende midler. Som sådanne kan anvendes indskrænkning i de fordele og friheder, der i almindelighed tilkommer eleverne, og i de begunstigelser, der er tilstået den pågældende elev. Endvidere kan der blive tale om at lade barnet have ophold i en anden stue end den sædvanlige opholdsstue eller om fornødent at sende det i seng tidligere end de øvrige børn. Sidstnævnte middel må dog kun anvendes med stor forsigtighed, da det i almindelighed ikke kan anses for heldigt at lade et sundt barn ligge i sengen udenfor den normale sovetid, og disse betæneligheder gør sig gældende i højere grad, jo ældre barnet er. Når et barn på en af de angivne måder holdes adskilt fra de øvrige børn, må man sørge for en passende sysselsættelse af det. I de tilfælde, adskillelse fra de øvrige børn bringes i anvendelse, må den kun udstrækkes over kort tid.

Har et barn i skolealderen været bortgået fra opdragelseshjemmet, kan det, hvis det skønnes hensigtsmæssigt, ved tilbagekomsten sendes i seng, hvis det er åbenbart, at barnet trænger til ro, og hvis det af hensyn til kammeraterne er ønskeligt, at barnet en ganske kort tid holdes adskilt fra disse. En sådan foranstaltning kan dog ikke udstrækkes

mere end to døgn, medmindre hjemmets læge tager ansvaret for fortsat sengeleje. Ved bedømmelsen af en ulovlig bortgang fra hjemmet må man have for øje, om denne muligt står i forbindelse med særlige psykiske vanskeligheder som følge af pubertetens indtræden eller skyldes hjemve eller indtrykket af de nye og uvante omgivelser i opdragelses-hjemmet.

3) *Unge over den undervisning sfligtige alder.*

Når de unge er over den undervisningspligtige alder, er vanskelighederne yderligere forstærket, bl. a. som følge af hele den legemlig-sjælelige omvæltning og fornyelse, som finder sted i puberteten. Når børneforsorgens problemer er så store for de ældste aldersklasser, hænger det også sammen med, at der her i den begyndende voksenalder er de elever tilbage under forsorg, som har haft så hårdnakkede tilpasningsvanskeligheder, at de ikke har kunnet udskrives til friere opdragelsesformer, eller som sent er kommet under forsorg efter et ofte uordentligt og uroligt liv. Man træffer her stærkt neurotisk prægede unge, hysteriske og stemningssvingende, kvæulerende, arbejdsuwillige og hyperseksuelle. Selv om de intellektuelt er normalt udviklede, er de prægede af en underudviklet personlighed, noget vist primitivt, undertiden afstumpet. De har en vældig friheds- og selvstændighedstrang, men kun ringe selvstændighed. Nogle er dominerende, magtsyge, andre slappe og lette at lokke på gale veje. Det er ofte, som om pubertetstidens uafbalancerede sind bliver siddende i dem alt for længe og hindrer dem i at blive rigtigt voksne. Denne tilstand er selvfølgelig ikke blot et resultat af pubertetsændringerne, men er resultatet af en måske årelang udvikling, og chancerne for en fundamental bedring af tilstanden må derfor siges at være tilsvarende ringe.

For at opnå en bedring, må opdrageren særlig give agt på elevens rolige og afbalancerede perioder og søge i disse at få eleven interesseret i en passende beskæftigelse for en kort stund. Hysteriske udbrud og lignende tager man mindst mulig notits af, men afventer næste rolige periode og fortsætter her den systematiske oplæring i stadigt og vedholdende beskæftigelsesarbejde. Det er vigtigt i disse tilfælde at søge kyndig psykiatrisk og psykologisk bistand til klarlæggelse af de sjælelige fejlbygninger, som danner grundlaget for den neurotiske adfærd, forsåvidt de fornødne oplysninger ikke foreligger ved anbringelsen.

Som korrigerende midler kan for denne gruppe børn for det første anvendes fratagelse af friheder og begunstigelser. Dernæst kan lederen, når forholdene gør det nødvendigt, f. eks. på grund af en elevs grove opræden overfor personale eller kammerater, bestemme, at den pågældende elev skal være adskilt fra de øvrige elever, enten i sit eget værelse eller i et særligt dertil beregnet værelse. Tiden for denne adskillelse må ikke overstige 4 dage i træk. Er elevens adskillelse fra de øvrige elever begrundet i, at overførelse skal finde sted til et andet anbringelsessted, og elevens tilstedeværelse skal sikres indtil da, kan han med overinspektionens samtykke holdes adskilt fra de øvrige elever i indtil 10 døgn. Der må drages omsorg for, at eleven under afsondring fra de øvrige sysselsættes med et efter hans alder og udvikling passende arbejde, og såvidt muligt bør der skaffes eleven bevægelse i frisk luft mindst 1 time daglig. For at en elev kan falde til ro efter tilbagekomst til hjemmet fra ulovlig bortgang, kan han sendes i seng i en ganske kort tid.

Lederen kan bestemme, at adskillelse fra de øvrige elever kun skal finde sted i fritiden eller under måltider og fritid, men det må påses, at denne adskillelse ikke udstrækkes mere end 4 dage i træk.

Når en elev holdes adskilt fra de øvrige, bør værelset, han opholder sig i, være tilstrækkeligt opvarmet, og de specielt til isolering af elever indrettede værelser bør ikke have karakter af celler.

Med hensyn til spørgsmålet om anvendelse af *legemlig revselse* skal bemærkes, at afstraffelse med spanskrør ikke er tilladt.

Endvidere kan det som almindelig regel fastslås, at legemlig revselse i form af slag på kinden med flad hånd ikke bør anvendes i opdragelseshjemmene, og det pålægges ledere og medarbejdere at arbejde henimod, at denne linie følges.

Forså vidt revselse ved slag på kinden fra en medarbejders side alligevel undtagelsesvis har fundet sted, skal den straks indberettes til forstanderen. Denne skal ved udløbet af hvert kvartal gennem overinspektionen til ministeriet indsende oplysning om samtlige de i kvartalet foretagne legemlige revselse, herunder altså også de af forstanderen selv tildelede revselse, med angivelse af, i hvilken anledning og af hvem de enkelte revselse er foretaget. I særlige tilfælde påhviler det forstanderen straks efter en revselse at foretage indberetning.

Anvendelse af andre korrigerende midler end de omhandlede er forbudt.

Korrigerende midler må kun bringes i anvendelse af forstanderen eller den eller de medarbejdere i det opdragende arbejde, som forstanderen på sit ansvar har bemyndiget dertil. Sådant bemyndigelse bør ikke gives, førend forstanderen har sikkerhed for, at den pågældende medarbejder er tilstrækkelig moden og ligevægtig. Medarbejdere, der ikke deltager i det opdragende arbejde, f.eks. almindelige medhjælpere ved landbruget, i værksteder eller ved husgerningen må ikke bringe korrigerende midler i anvendelse.

Opmærksomheden henledes på, at overtrædelse af de givne forskrifter for anvendelse af korrigerende midler, herunder undladelse af at foretage den påbudte indberetning til forstanderen, kan medføre øjeblikkelig afskedigelse.

I ethvert anerkendt opdragelseshjem, som modtager børn over 7 år, skal der findes en særlig dertil beregnet og autoriseret bog, hvori forstanderen skal indføre enhver påbudt adskillelse af en elev, forsåvidt den har virkning udover 12 timer i træk, samt enhver stedfunden legemlig revselse, der undtagelsesvis måtte være tildelt.

I bogen indføres oplysning om barnets navn og alder, grunden til korrektionen, herunder tidspunktet for forseelsens begåelse, hvilket korrektionsmiddel, der er bragt til anvendelse, og i hvilket omfang samt hvornår og af hvem korrektionen er tildelt. Bogen skal forevises overinspektoren eller inspektørerne ved hver inspektion i hjemmet.

VII. *Uddannelse, arbejdsstræning m. v. i opdragelseshjem for unge over den undervisningspligtige alder.*

For elever af denne aldersklasse skal dernæst behandles spørgsmålet om uddannelse, arbejdsstræning m. v. og de enkelte arter af opdragelseshjems opgaver i denne henseende.

1) *Optagelses- og iagttagelseshjem.*

For så vidt angår iagttagelseshjem, bør man ved forskellige mindre arbejdsopgaver, også i forsøgsværksteder, søge at finde frem til elevernes lyst og anlæg. Det vil være heldigt, om man ikke gør disse arbejdsopgaver større, end at eleverne kan gøre dem færdige, således at man kan få lejlighed til at vurdere kvaliteten af et arbejde, der ikke overstiger

den pågældendes kræfter, koncentrationsevne og udholdenhed. Egentlig faglig oplæring kan dog normalt ikke finde sted, men det er af betydning, at de forskellige arbejdsledere er såvel fagligt som pædagogisk kvalificerede, så at de kan give fyldestgørende oplysninger om elevens opførsel og muligheder på det pågældende felt. Endvidere vil en intensiv iagttagelse af elevernes forhold i fritiden være af betydning for at fuldstændiggøre det billede, der skal danne grundlag for den fremtidige rigtige placering og oplæring. — Det vil være rimeligt, om iagttagelseshjemmene er opmærksomme på de mildere, der til enhver tid er til rådighed for en fyldig erhvervsvejledning, herunder arbejdsanvisningskontorenes erhvervskartotek.

Iagttagelsen bør foretages på den kortest mulige tid, og opholdet i et iagttagelseshjem bør i almindelighed ikke udstrækkes udover 5 måneder.

Elever, der skønnes egnede for faglig oplæring, men ikke kan anbringes i privat læreplads, bør i almindelighed henvises til lærlingplejehjem eller ungdomshjem med uddannelsesmuligheder i det pågældende fag.

I optagelseshjem, der modtager elever i den her omhandlede aldersklasse, bør arbejdsforholdene være tilrettelagt med henblik på, at elevernes ophold højst strækker sig over 9 måneder.

2) *Ungdomshjem.*

Ungdomshjemmenes opgave må være dels at give en faglig oplæring for de vanskeligste elever og en optræning i arbejdstempo, der svarer til erhvervslivets krav, dels at stabilisere dem karaktermæssigt til at klare sig i samfundet. Løsningen af denne opgave vanskeliggøres af det forhold, at et stort antal af ungdomshjemmenes elever er præget enten af et uordentligt liv før forsorgen eller af langvarige ophold i andre opdragelseshjem, hvorved eleverne har fået samfundets krav meget på afstand.

Det er vigtigt, at ungdomshjemmene kan byde de unge forskellige uddannelsesmuligheder, og at man ved uddannelsens tilrettelægning har nøje føling med erhvervslivets krav og arbejdsformer. Herved undgår man det meget uheldige at stivne i utidssvarende arbejdsformer og -områder, som ikke har de unges interesse. Det er ligeledes af betydning, at den teoretiske oplæring går hånd i hånd med den praktiske. Hvor forholdene tillader det, bør man have opmærksomheden henvendt på en udnyttelse af det private erhvervsop læringsmuligheder.

For de elever i ungdomshjemmene, der ikke egner sig til faglig oplæring, men som man må regne med vil indgå i den ufaglærte gruppe af arbejdere, er det af stor betydning, at den kundskabsmængde, de har tilegnet sig i barneskolen, holdes vedlige og omstilles til praktisk brug gennem en undervisning, der har tilknytning til de praktiske arbejder, de unge kan forvente at komme i berøring med ude i erhvervene.

Gennem en grundlæggende arbejdsteknisk undervisning suppleret med små kurser i arbejdst teori, praktik og modelarbejde, kan der skabes et godt grundlag for en senere videre udvikling gennem dag- og aftenkursus på de forskellige skoler for ufaglærte, der står til rådighed, når eleverne senere kommer ud i det frie erhverv.

Også i fritiden bør kontakten med omegnen udbygges mest muligt, f. eks. ved at de unge opnår medlemsskab i egnede lokale foreninger, eller ved at de i sportsudøvelse får lejlighed til at konkurrere med lokale hold. Det er af betydning, at ungdomshjemmets sportshold på ganske normal vis indgår i distriktets officielle turnering og akcepteres på lige fod med andre hold. Hvis man inden for hjemmet opretter en spejdertrop, må arbejdet

i denne siges dels at være en værdifuld pædagogisk foranstaltning i sig selv, dels giver dette arbejde anledning til værdifuldt samarbejde med troppe af de anerkendte korps uden for hjemmet.

Endelig kan der peges på de gode opdragende muligheder, der ligger i studiekredsarbejde og arbejde i fritidsklub i egne lokaler. Det vil ad denne vej ofte være muligt at gøre teoretisk stof interessant og tiltrækkende på en måde, som almindelig skoleundervisning ikke formår overfor ungdomshjemmets særlige klientel og at give de unge fritidsbeskæftigelser og hobbyer, som kan udfylde deres ledige stunder på en gavnlig måde.

Såvel selve oplæringen som de forskellige fritidsbeskæftigelser må sigte mod at hæve elevernes selvagtelse og ansvarsbevidsthed. Den gunstige udvikling kan understøttes af forskellige ydre forhold. Således er en opdeling af hjemmet i forskellige afdelinger en fordel. Det ville være ønskeligt, om der ved ungdomshjemmene kunne indrettes en „overgangsafdeling“, hvor man bestræber sig for at få elevernes tilvøjrelse til så meget som muligt at ligne den, de skal ud i. Det betyder bl. a. noget for de unges indtjeningsmuligheder. Såfremt der ydes arbejde udover det normale, bør der ydes særligt vederlag.

Med hensyn til arbejdet er det meget afgørende, at dette udføres med interesse. Noget må gøres for elevens egen personlige velfærds skyld, f. eks. rede senge, andet som mere erhvervsbetonet arbejde, hvor penge og arbejdsydelse må stilles i forhold til hinanden, således at eleven indstilles på erhvervslivets krav og rettigheder, og dette kan gøres inden for rammerne af de fleste hjem.

Det må være opdragerne, der hver på sin vis udnytter de lokale muligheder for at udvikle de unges arbejdsvilje, deres sans for penge og penges værdi og endvidere øger deres evne til normal omgang og samarbejde med andre. Underholdning, udflugter og lignende er her af betydning.

Hvad særlig angår *ungdomshjem for piger*, skal det påpeges, at det vil være ønskeligt, at der søges tilvejebragt mulighed for, at eleverne beskæftiges på en alsidig måde, og at man har opmærksomheden henvendt på at søge nye beskæftigelsesformer inddraget.

Det må anses for naturligt og ønskeligt, at eleverne får en systematisk tilrettelagt huslig uddannelse, særlig af hensyn til, at en stor del af eleverne senere får eget hjem, men et mere erhvervsbetonet arbejde for de unge piger, også indenfor andre fag, vil i adskillige tilfælde kunne interessere eleverne og medvirke til at formindske de konstaterede vanskeligheder og til at gøre overgangen til frie forhold efter udskrivningen lettere. Man skal herved pege på muligheden for, at de af eleverne, der udtrykker ønske herom, og som skønnes egnede, mod slutningen af opholdet søger oplæring i et erhverv, f. eks. kjolesyning, damefrisering, kontorarbejde, barnepleje el. lign., eller får beskæftigelse på fabrikker, således at de fortsat kan have ophold i hjemmet. Det bør overvejes, om eleverne vil kunne overflyttes til lærlingeplejehjem med større frihed.

3) *Fredehjem.*

For tilrettelæggelsen af uddannelse, arbejdsstræning og fritiden for elever i *fredehjem* gælder i det hele de under 2 anførte betragtninger, men der må dog tages fornødent hensyn til elevernes forsinkede eller mangelfulde udvikling både ved valget af arbejder og ved tilrettelæggelsen af disse. Afvekslingen i arbejderne spiller her en stor rolle. Skoleundervisningen må tilrettelægges på særlig måde, for eks. ved indførelse af korte lektioner.

Slutningsbestemmelser.

Et eksemplar af nærværende vejledning skal af et opdragelseshjems leder mod kvittering overgives enhver medarbejder, og han skal sikre sig, at medarbejderne også faktisk gør sig bekendt med de i vejledningen givne retningslinier for opdragelsen og med de fastsatte regler for iværksættelse af korrigerende midler.

Denne vejledning træder i kraft straks. Samtidig ophæves det i henhold til forsorgslovens § 163 udstedte reglement af 7. oktober 1937 vedrørende anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem.

Arbejds- og socialministeriet d. 1952.

Udkast til vejledning om anvendelse af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård.

I medfør af § 160, stk. 2, i lov om offentlig forsorg meddeler arbejds- og socialministeriet herved følgende vejledning for anvendelse af den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Den lukkede afdeling er beregnet til modtagelse af 14 mandlige elever over 15 år og ledes under forstanderens ansvar af en gift bestyrer, som har bolig i forbindelse med afdelingen.

§ 2.

Stk. 1. Den lukkede afdeling anvendes som et hjælpemiddel ved opdragelsen af vanskelige elever over 15 år, der er undergivet børneforsorg i medfør af § 130, stk. 1, i lov om offentlig forsorg, og som har udvist en sådan optræden, at det er nødvendigt midlertidigt at anvende en form for opdragelse, som ikke kan gennemføres i et almindeligt opdragelseshjem.

Stk. 2. Afdelingen anvendes navnlig overfor elever, som i Bråskovgård åbne afdelinger på alvorlig måde har overtrådt de gældende regler for orden og god tone, herunder uden tilladelse er bortgået fra ungdomshjemmet eller er udeblevet efter tilstået frihed.

Stk. 3. Endvidere kan afdelingen anvendes til midlertidig modtagelse af elever fra andre opdragelseshjem, når eleverne under ophold i disse hjem har gjort sig skyldige i alvorligt brud på orden og god tone, og når elevernes optræden er således, at vedkommende opdragelseshjem ikke indenfor de givne rammer kan magte opdragelsen.

Stk. 4. Endelig kan afdelingen modtage elever, overfor hvilke der er indledet politiundersøgelse i anledning af begåede strafbare handlinger, men som fritages for fængsling mod at statsungdomshjemmet Bråskovgård sikrer deres tilstedeværelse under sagens behandling.

Stk. 5. Til enhver optagelse i den lukkede afdeling kræves forudgående samtykke fra overinspektøren for børneforsorgen, undtagen når det drejer sig om den nedenfor under § 5 nævnte kortvarige isolation af elever fra statsungdomshjemets øvrige afdelinger eller anbringelse ikke udover 14 dage af elever, der fritages for fængsling.

Stk. 6. Ved henvendelse om anbringelse af elever fra andre opdragelseshjem end Bråskovgård kræves foruden de sædvanlige akter for eleven, herunder oplysningsskema, en udførlig erklæring fra vedkommende forstander om de særlige forhold, som gør en overførsel til den lukkede afdeling nødvendig.

§ 6.

Stk. 1. Forstanderen for Bråskovgård tager bestemmelse om opholdets varighed efter nedenstående regler.

Stk. 2. Opholdet i den lukkede afdeling kan udstrækkes i indtil 3 måneder, men bør, især ved første anbringelse i afdelingen, om muligt afkortes.

Stk. 3. For elever, der fritages for fængsling mod anbringelse i lukket afdeling, kan opholdet på forhånd begrænses til et kortere tidsrum end 3 måneder.

Stk. 4. I ovennævnte tidsrum medregnes ikke den tid, i hvilken en elev på grund af slet opførsel i den lukkede afdeling anbringes i et isolationsrum i henhold til det nedenfor under § 4 anførte. Dog kan en elev, der er i særlig oprevet sindstilstand, for at undgå indsættelse i isolationsrum isoleres i et almindeligt soverum i den lukkede afdeling i indtil 2 X 24 timer, uden at dette har indflydelse på længden af hans ophold i afdelingen.

Stk. 5. Efter afslutning af et ophold i den lukkede afdeling føres en elev, der er anbragt fra et andet opdragelseshjem, tilbage til dette, medmindre overinspektorens samtykke til hans anbringelse i hovedafdelingen på sædvanlig måde af vedkommende børneværnsudvalg er indhentet i overensstemmelse med § 159, stk. 3, i lov om offentlig forsorg.

§ 4.

Stk. 1. Under ophold i den lukkede afdeling kan korrigerende midler bringes til anvendelse overfor eleverne i samme omfang som overfor ungdomshjemmets øvrige elever, jfr. herved nedenfor under § 5. Dog kan elever, der i den lukkede afdeling har gjort sig skyldig i alvorlige disciplinære forseelser, anbringes i isolationsrum i indtil 14 dage.

Stk. 2. Endvidere er eleverne undergivet almindeligt lægetilsyn.

§ 5.

Den adgang, et opdragelseshjem har til at adskille en elev fra de øvrige elever, fastsættes for Bråskovgårds vedkommende således, at en elev kan holdes isoleret i sit eget soverum i indtil 7 dage og med overinspektorens samtykke i indtil 14 dage. Forstanderen for Bråskovgård er berettiget til at anvende den lukkede afdeling til ophold for elever, der må isoleres som her angivet. I så fald går disse elever ind under de almindelige regler for optagelse i den lukkede afdeling bortset fra bestemmelsen om opholdets varighed.

§ 6.

Arbejdstiden tilbringes dels i afdelingens forskellige arbejdsrum, dels i gården eller på anden arbejdsplads uden for afdelingen efter forstanderens bestemmelse under tilbørlig hensyntagen til vejrliget. Hvis det findes nødvendigt, kan eleverne i arbejdstiden helt eller delvis afsondres fra hinanden; aflukkede arbejdsrum må ikke benyttes.

Stk. 1. På hverdage tilbringes fritiden i middagspausen i elevernes værelser og om aftenen i afdelingens opholdsstue. På søn- og helligdage tilbringes mindst 6 timer i fællesskab i fri luft eller i opholdsstuen, medens resten af dagen tilbringes i eneværelse. I elevernes værelser skal der i fritiden være adgang til beskæftigelse navnlig med læsning; i opholdsstuen skal der være adgang til læsning, husflid eller anden adspredelse.

Stk. 2. Nydelse af tobak er kun tilladt ved særlige lejligheder.

Denne vejledning træder i kraft straks. Samtidig ophæves det i henhold til forsorgslovens § 160, stk. 2, udstedte reglement af 12. november 1937 for den lukkede afdeling ved statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Arbejds- og socialministeriet, den 1952.

**Udkast til ændret affattelse af tjenestemandslovens afdeling 29,
§§ 900—907.**

**Statsungdomshjemmene Bråskovgård, Bøgildgård, Sølager og
Vejstrup, statsskolehjemmet Sjølund samt statsoptagelseshjem-
mene Skibby og Frederikslund.**

§ 900.

1. lønningsklasse.

- a) Lønning 7 500 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 8 700 kr.

Hertil henføres:

Forstanderen for Bråskovgård ungdomshjem.

- b) Lønning 6 900 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 8 100 kr.

Hertil henføres:

Forstanderen for Bøgildgård ungdomshjem.

- c) Lønning 5 700 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 7 500 kr.

Hertil henføres:

Forstanderen for Sølager ungdomshjem.

Forstanderen for Vejstrup ungdomshjem.

Forstanderen for Skibby optagelseshjem.

- d) Lønning 4 800 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 6 000 kr.

Hertil henføres:

Forstanderen for Sjølund skolehjem.

Forstanderen for Frederikslund optagelseshjem.

Overlæreren ved Bråskovgård ungdomshjem.

Overlæreren ved Bøgildgård ungdomshjem.

§ 901.

I 2. lønningsklasse er lønnen 4 500 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 5 700 kr.

Hertil henføres:

Overlæreren ved Sølager ungdomshjem.

Overlæreren ved Vejstrup ungdomshjem.

Overlæreren ved Skibby optagelseshjem.

§ 902.

I 3. lønningsklasse er lønnen 3 540 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 260 kr. og derefter hvert 3. år med 480 kr. indtil 5 700 kr.

Hertil henføres:

Overlæreren ved Sjølund skolehjem.

Overlæreren ved Frederikslund optagelseshjem.

Læreren ved Bråskovgård ungdomshjem.

Læreren ved Bøgildgård ungdomshjem.

Læreren ved Vejstrup ungdomshjem.

Læreren ved Sjølund skolehjem.

Bestyreren af Bråskovgård ungdomshjems lukkede afdeling.

§ 903.

I 4. lønningsklasse er lønnen 2 940 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 380 kr. og derpå efter 3 år med 480 kr. indtil 4 860 kr.

Hertil henføres:

Landbrugsbestyreren ved Bråskovgård ungdomshjem.

Landbrugsbestyreren ved Bøgildgård ungdomshjem.

Landbrugsbestyreren ved Sølager ungdomshjem.

Landbrugsbestyreren ved landbrugshjemmet Christinelund.

Håndværksmestre og gartnere (20).

§ 904.

I 5. lønningsklasse er lønnen 2 700 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 140 kr.

Hertil henføres:

Andre faglærere (5).

§ 905.

I 6. lønningsklasse er lønnen 2 460 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 180 kr. indtil 3 000 kr.

Hertil henføres:

Praktiske medhjælpere (13).

§ 906.

7. lønningsklasse.

a) Lønning 2 310 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 240 kr. indtil 3 030 kr.

Hertil henføres:

Kontorassistenter (3).

b) Lønning 1 680 kr. årlig, stigende hvert 2. år med 120 kr. indtil 2 040 kr. og derefter hvert 2. år med 180 kr. indtil 2 400 kr.

Hertil henføres:

Kontorister.

§ 907.

Stk. 1. Der tillægges nedennævnte til denne afdeling henhørende tjenestemænd et ikke-pensionsgivende inspektionstillæg, der for tjenestemændene i 1. lønningsklasse a), b) og c)

udgør 1080 kr. årlig, for tjenestemændene i 1. lønningsklasse d) samt 2.—5. lønningsklasse 780 kr. årlig og for tjenestemændene i 6. lønningsklasse 600 kr. årlig.

Stk. 2. På finansloven fastsættes der honorarer for forstanderhustruer ved statsungdomshjem og statsoptagelseshjem for ledelse af hjemmets husvæsen. Hvis en af de til 3.—5. lønningsklasse henførte tjenestemænd sammen med sin hustru bestyrer en afdeling, tillægges der herfor den pågældende et honorar, der fastsættes på finansloven.

Forslag til lønningsplaner for anerkendte opdrageshjem, bortset fra statshjem.

A. Anerkendte skole- og ungdomshjem.

- Til 1. lønningsklasse a.* (7 500 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 8 700 kr.) henføres forstanderen for Flakkebjerg ungdomshjem.
- Til 1. lønningsklasse b.* (6 900 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 8 100 kr.) henføres forstanderne for skolehjemmene Godhavn, Himmelbjerggården, Holsteinsminde, Kj ettrupgård og Landerupgård (ialt 5).
- Til 1. lønningsklasse c.* (5 700 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 7 500 kr.) henføres forstanderen for Hesselager skolehjem.
- Til 2. lønningsklasse a.* (4 800 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 6 000 kr.) henføres forstanderne for ungdomshjemmene Genner, Skovly, Espergærde, Orø og Unnerupgård og skolehjemmet Skovgården samt overlærerne ved Flakkebjerg ungdomshjem og skolehjemmene Godhavn, Himmelbjerggården, Holsteinsminde, Kj ettrupgård og Landerupgård (ialt 12).
- Til 2. lønningsklasse b.* (4 500 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 600 kr. indtil 5 700 kr.) henføres overlæreren ved Hesselager skolehjem.
- Til 3. lønningsklasse* (3 540 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 260 kr. og derefter hvert 3. år med 480 kr. indtil 5 700 kr.) henføres lærere med seminarieuddannelse.
- Til 4. lønningsklasse* (2 940 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 380 kr. og derpå efter 3 år med 480 kr. indtil 4 860 kr.) henføres landbrugsledere ved større drengehjem, faglærere med egentlig faguddannelse samt enkelte afdelingsledere.
- Til 5. lønningsklasse* (2 700 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 360 kr. indtil 4 140 kr.) henføres andre faglærere, herunder bl. a. husflidslærere, vaskeriledere, visse systueledere samt enkelte afdelingsledere.
- Til 6. lønningsklasse* (2 460 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 180 kr. indtil 3 000 kr.) henføres praktiske medhjælpere.
- Til 7. lønningsklasse a.* (2 310 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 240 kr. indtil 3 030 kr.) henføres kontorassistenter.
- Til 7. lønningsklasse b.* (1 680 kr. årlig, stigende hvert 2. år med 120 kr. indtil 2 040 kr. og derefter hvert 2. år med 180 kr. indtil 2 400 kr.) henføres kontorister.

B. Andre anerkendte opdragelseshjem, bortset fra skole- og ungdomshjem.

a. Fredehjem, børnehjem for svagt begavede eller sent udviklede børn samt børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, iagttagelseshjem og oplæringshjem.

Til 1. lønningsklasse a. (5 700 kr.—7 500 kr.) henføres forstanderne for iagttagelseshjemmene Bustrup, Vitskøl Kloster og Roskilde Hvile, og for fredehjemmene Grøngrøft, Gunslev og Gelsted samt lederne af børnehjemmene Spanager, Sølyst og Lyngbækgård (ialt 9).

Til 1. lønningsklasse b. (4 800 kr.—6 000 kr.) henføres forstanderne for børnehjem for svagt begavede børn, børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, iagttagelseshjem, andre fredehjem og lærlingeplejehjem med en normeret belægning på 20 elever eller derover samt for lærlingehjemmet i Seden og børnehjemmet Nebs Møllegård (ialt 49).

Til 2. lønningsklasse a. (4 500 kr.—5 700 kr.) henføres overlærerne ved iagttagelseshjemmene Bustrup, Vitskøl Kloster og Roskilde Hvile, ved fredehjemmene Grøngrøft, Gunslev og Gelsted samt ved børnehjemmene Spanager, Sølyst og Lyngbækgård (ialt 9).

Til 2. lønningsklasse b. (3 540 kr.—5 700 kr.) henføres forstanderne for børnehjem for svagt begavede børn, børnehjem for børn med særlige tilpasningsvanskeligheder, iagttagelseshjem, fredehjem og lærlingeplejehjem med en normeret belægning på indtil 19 elever (ialt 15) samt lærere med seminarieuddannelse.

Til 3. lønningsklasse (2 940 kr.—4 860 kr.) henføres lederne af de store landbrug, faglærere med egentlig faguddannelse og afdelingsledere.

Til 4. lønningsklasse (2 700 kr.—4 140 kr.) henføres andre faglærere samt ledere af vaskerier, systuer og strygester.

Til 5. lønningsklasse (2 460 kr.—3 000 kr.) henføres assistenter ved oplæringshjem og praktiske medhjælpere ved andre hjem.

Til 6. lønningsklasse a. (2 310 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 240 kr. indtil 3 030 kr.) henføres kontorassistenter.

Til 6. lønningsklasse b. (1 680 kr. årlig, stigende hvert 2. år med 120 kr. indtil 2 040 kr. og derefter hvert 2. år med 180 kr. indtil 2 400 kr.) henføres kontorister.

b. Almindelige børnehjem og optagelseshjem.

Til 1. lønningsklasse a. (5 700 kr.—7 500 kr.) henføres forstanderne for børnehjemmene Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse, Vejle Fjord, Jægerspris, Nærumgård og Bolbro (ialt 5).

Til 1. lønningsklasse b. (4 800 kr.—6 000 kr.) henføres forstanderne for børnehjem og optagelseshjem med en normeret belægning på 50 børn eller derover samt børnehjem og optagelseshjem med egen skole og en normeret belægning på mindst 30 børn (ialt 20).

Til 2. lønningsklasse a. (4 500 kr.—5 700 kr.) henføres overlæreren ved Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse og overlæreren ved børnehjemmet Vejle Fjord.

Til 2. lønningsklasse b. (3 540 kr.—5 700 kr.) henføres forstanderne for børnehjem og optagelseshjem, der er normeret til 20 børn og derover, men ikke over 49 børn (ialt 89).

- Til 2. lønningsklasse c.* (3 420 kr.—5 580 kr.) henføres lærere med seminarieuddannelse ved Opfostringshuset og den Thorupske stiftelse.
- Til 3. lønningsklasse a.* (3 300 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 420 kr. indtil 4 980 kr.) henføres seminarieuddannede lærere ved hjem, der er beliggende i kommuner, hvor folkeskolens lærere aflønnes i henhold til § 32 i lov nr. 414 af 12. juli 1946 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere (ialt 6).
- Til 3. lønningsklasse b.* (3 120 kr. årlig, stigende hvert 3. år med 420 kr. indtil 4 800 kr.) henføres andre lærere med seminarieuddannelse.
- Til 4. lønningsklasse* (2 940 kr.—4 860 kr.) henføres forstandere for børnehjem og optagelseshjem med en belægning under 20 børn (50 ledere) samt afdelingsledere og andre ledere.
- Til 5. lønningsklasse* (2 460 kr.—3 000 kr.) henføres praktiske medhjælpere.

Ledes hjemmet af et ægtepar, ydes der hustruen, hvis hun forestår husførelsen, et honorar på 1 500 kr., hvortil beregnes dyrtidstillæg som for honorarer i statstjenesten. Ved afgang tillægges der de pågældende en understøttelse i overensstemmelse med nærmere af arbejds- og socialministeriet fastsatte bestemmelser. Hun får under de anførte omstændigheder tillige fri forplejning, uden at der i mandens løn sker fradrag i medfør af finansministeriets cirkulære af 26. april 1951. Til lærere eller faglærere, der bestyrer en afdeling sammen med sin hustru, ydes et afdelingslederhonorar på 750 kr. årligt, hvortil kommer sædvanligt dyrtidstillæg. Såfremt der på afdelingen føres en særlig husholdning, og afdelingslederens hustru forestår denne, får hun fri station i hjemmet.

Medarbejderne ved de ovennævnte grupper af hjem får derhos udbetalt et inspektionstillæg, der andrager 1 080 kr. årligt for ledere med en begyndelsesløn på 5 700 kr., 780 kr. årligt for de øvrige ledere samt lærere og faglærere og 600 kr. årligt for assistenter og praktiske medhjælpere.

c. Spædbørnehjem og optagelseshjem for spæde børn.

- Til 1. lønningsklasse a.* (3 540 kr.—5 700 kr.) henføres forstandere for hjem med normeret belægning på 25 elever eller derover (ialt 33).
- Til 1. lønningsklasse b.* (2 940 kr.—4 860 kr.) henføres forstandere iøvrigt (ialt 18).
- Til 2. lønningsklasse* (2 460 kr.—3 000 kr.) henføres førsteassistenter.
- Til 3. lønningsklasse* (2 100 kr., stigende hvert 3. år med 240 kr. indtil 2 820 kr.) henføres uddannede barneplejersker.

Til ledere, førsteassistenter og uddannede barneplejersker ydes der inspektionstillæg, der udgør 780 kr. årligt for ledere og 600 kr. for medarbejdere. Der kan ydes førsteassistenter og uddannede barneplejersker fri uniform.

Elever kan i det første, andet og tredje år lønnes med henholdsvis 100, 130 og 165 kr. pr. måned plus uniform og fri station.

Til udvalget om ændring af hustugtsreglementet for ofdragelseshjemmene m. v.

Da Dansk Psykologforening desværre ikke har haft nogen repræsentant i udvalget og således ikke været i stand til at følge udvalgets arbejde, må vores udtalelse til udvalget nødvendigvis være formuleret på beredere basis og hovedsagelig beskæftige sig med principielle spørgsmål. Vi beklager, at vi ikke har kunnet få lejlighed til at deltage i drøftelserne på linie med andre organisationer," der repræsenterer sagkyndige.

Angående straf, herunder særlig legemlig afstraffelse, skal vi udtale følgende:

Man forstår de vanskeligheder, der kan være for personalet ved hjemmene ved at fremskaffe den nødvendige ro og harmoni, hvor et enkelt særlig besværligt barn eventuelt søger at hævde sig med midler som brutalitet over for kammeraterne, vandalisme og grove brud på ordensreglementet, og man indrømmer, at udsigten til korporlig straf i visse tilfælde *han* virke hæmmende på sådanne tilskyndelser. Men når dette eengang er sagt, må det på den anden side hævdes, at erfaringen synes at vise, at straffen ofte netop ikke rammer psykisk sunde og harmoniske børn, om hvem man måske kunne formode, at straffen ville være uden skade for deres videre psykiske udvikling. Det synes at være en helt anden kategori af børn, den i almindelighed rammer, nemlig uharmoniske børn med store indre konflikter, og her kan man bestemt ikke mene, at korporlig straf vil være uden skade for deres videre psykiske udvikling. Det kan f. eks. være børn, der mangler følelse af tryk-
hed i forholdet til deres omgivelser, børn, der kan have modtaget for få venlige og kærlige følelser og med en deraf følgende parathed til voldsomme reaktioner, der slet ikke står i blot nogenlunde rimeligt forhold til den øjeblikkelige ydre situation, der har provokeret deres raserianfald, eller andre asociale handlinger.

Selv om man eventuelt gennem straf øjeblikkeligt kunne forhindre børn af den ovennævnte art i utilstødelig adfærd, vil man derved ikke mildne deres fundamentale bitre eller hadefulde indstilling til omgivelserne. Tværtimod risikerer man, at sådanne børn i andre, eventuelt ukontrollerede situationer, vil finde afløb på en måde, der er mindst lige så skadelig for barnet selv og for samfundet som helhed, som de udbrud, man gennem legemlig afstraffelse søger at undgå ved konfliktsituationer. Barnets uheldige reaktioner må have en årsag, og det giver i hvert fald ingen gavnlig varig effekt, men set på længere sigt snarere en yderligere beskadigelse, kun at slå ned på symptomerne med hård hånd uden forsøg på at trænge ind til grundlaget for disse symptomer. Dette kan imidlertid kræve langvarige og omhyggelige undersøgelser, der må foretages af eksperter på dette specielle område.

Man kan heller ikke se bort fra, at der fra myndighedernes side allerede er gjort en del, og man tør vel håbe på en fortsat udvikling på disse områder. Foreløbig er det jo

særlig inden for skolevæsenet, at man har søgt at trænge frem til den dybere forståelse af børns vanskeligheder og ved hjælp af skolepsykologer resp. konsulenter for særundervisningen, søger at afbøde de uheldige virkninger af et vanskeligt barns adfærd. Også ansættelsen af en undervisningskonsulent for skolehjemmene er et væsentligt fremskridt i denne retning.

Men lige så vigtigt er det sikkert, om dette ansatte personale på opdragelseshjemmene m. v. er kvalificeret til at påtage sig de pædagogiske opgaver, der her er ulige større end i skolen. Det er tungtvejende, at en dybere forståelse af børns vanskeligheder i høj grad arbejder sig frem indenfor de ansatte under børneforsorgen, således at et stadigt stigende antal klarer sig uden at benytte deres juridiske ret til legemlig afstraffelse.

Man kan roligt påstå, at tidsånden i dag er sådan, at hvis man kan tænke sig, at retten til legemlig revselse *var* afskaffet, ville ingen tænke sig at foreslå den genindført.

I betragtning af den skade, man som nævnt ved legemlig straf kan komme til at tilføje børn, der allerede er skadet tilstrækkeligt ved en uheldig udvikling enten ved miljøskade alene eller i forbindelse med medfødte defekter, vil man fra psykologisk side ikke tage i betragtning at anbefale straks at afskaffe legemlig afstraffelse.

Da selve den legemlige afstraffelse kun er een form for straf, mener vi det vigtigt at påpege, at ikke alene denne form, men i det hele fordømmelses- og gengældelsesprincippet som straffeformer har en direkte, langtrækkende og skadelig indflydelse på børnene, ikke blot med hensyn til deres øjeblikkelige adfærd, men for hele personlighedsopbygningen hos børn. Der er ikke principiel forskel på legemlig afstraffelse eller andre straffeformer, idet det væsentlige for dem alle er, at de udelukker nogen dybere forståelse af børns vanskeligheder.

Vedrørende de positive foranstaltninger, der efter foreningens mening kan indføres, skal vi meddele følgende synspunkter:

Hovedsynspunktet i arbejdet på opdragelseshjemmene m. v. må være en forståelse af og heraf følgende hensyntagen til hvert enkelt barn. Dette medfører, at arbejdet på hjemmene må tilrettelægges efter børnenes udviklingstrin og personlighedsudvikling. Pligtarbejde bør indskrænkes til det omfang, som dette finder sted i et almindeligt hjem, hvor familien arbejder til gensidig hjælp.

Desuden bør man før anbringelse på børne- og ungdomshjem prøve at finde årsagerne til det enkelte barns vanskeligheder, således at et barn ikke anbringes, førend dette er klarlagt. Iagttagseshjemmene bør ved større uddannelse af medarbejderne og ved sagkyndig assistance i langt højere grad end nu sættes i stand til at iagttage og vurdere børnene, så at disse anbringes på det bedst egnede sted derefter. I denne forbindelse er det rimeligt at pege på den uhyre store betydning, som udvælgelsen af medarbejderne ved hjemmene har. Ved en forbedring af deres uddannelse, lønforhold og arbejdstid vil det sikkert være muligt at højne denne stand, så at den kan udføre sit ansvarsfulde arbejde på fuldt forsvarlig vis.

Desuden bør der for alle hjemmene og naturligvis i første række dem, der har svært psykisk skadede børn, være mulighed for bistand fra psykologisk og psykiatrisk side.

Endelig bør hjemmene i videst muligt omfang ligne det naturlige familiemiljø. Heraf følger, at *alle* hjem, uanset hvilken kategori af børn de er beregnet for, har størst udsigt til at få positivt resultat af deres arbejde, så længe de kun kan rumme få børn. Desuden bør der af samme grund findes såvel mandlige som kvindelige medarbejdere på samme hjem, og piger og drenge bør anbringes sammen på skolehjem. Både ved opret-

teisen af små hjem og ved anbringelsen af piger og drenge sammen kan der måske opstå visse problemer, som ikke findes nu. Men da det til gengæld er sandsynligt, at der vil vindes mange fordele ved også på disse punkter at indrette hjemmene ud fra den socialpsykologiske viden, vi har i dag, vil vi anse det for rimeligt at gennemføre en sådan ordning.

København, den 30. januar 1952.

Jesper Florander,
formand.

Franz From,
næstformand.

Spanager, den 18. marts 1952.

Under 7. ds. har Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning ved 2 repræsentanter haft foretræde for arbejdsudvalget til drøftelse af et af udvalget udarbejdet forslag til nye lønninger for opdragelseshjemmenes personale, ledere såvel som medarbejdere.

I det foreliggende forslag er der en lang række ændringer fra de nuværende lønninger, af hvilke man især hæfter sig ved, at der for lærergruppens vedkommende er sket den ændring, at der

1) for statshjemmenes vedkommende er oprettet ialt 5 nye overlærerstillinger (begyndelsesløn 4 800 eller 4 500 kr.)

2) for de anerkendte opdragelseshjems vedkommende er oprettet ialt 17 nye overlærerstillinger

3) for alle hjems vedkommende, forsåvidt det drejer sig om hjem for vanskelige børn eller sinker, er foreslået samtlige lærerstillinger hævet til 3 420 kr.

For faglærernes vedkommende er begyndelseslønnen hævet fra 2 700 kr. til 2 940 kr.

For alle stillingers vedkommende er endvidere foreslået inspektionstillægget hævet betydeligt, nemlig a) fra 480 kr. til 1 080 kr., b) fra 360 kr. til 780 kr. og c) fra 300 kr. til 600 kr.

Endelig foreslås vederlaget til forstanderhustruer for ledelse af hjemmets husførelse hævet med 300 kr. samt at der tillægges hustruen fri forplejning.

Det foreliggende forslag har været drøftet med medlemmer af sammenslutningens -hovedbestyrelse. Man er enedes om at tiltræde forslaget i den foreliggende form, idet man håber, at de således forbedrede lønninger, såfremt de måtte blive vedtaget, vil skabe børneforsorgen en mere stabil personalestab.

På sammenslutningens vegne

Ærbødigst

Ag. Olsen.

